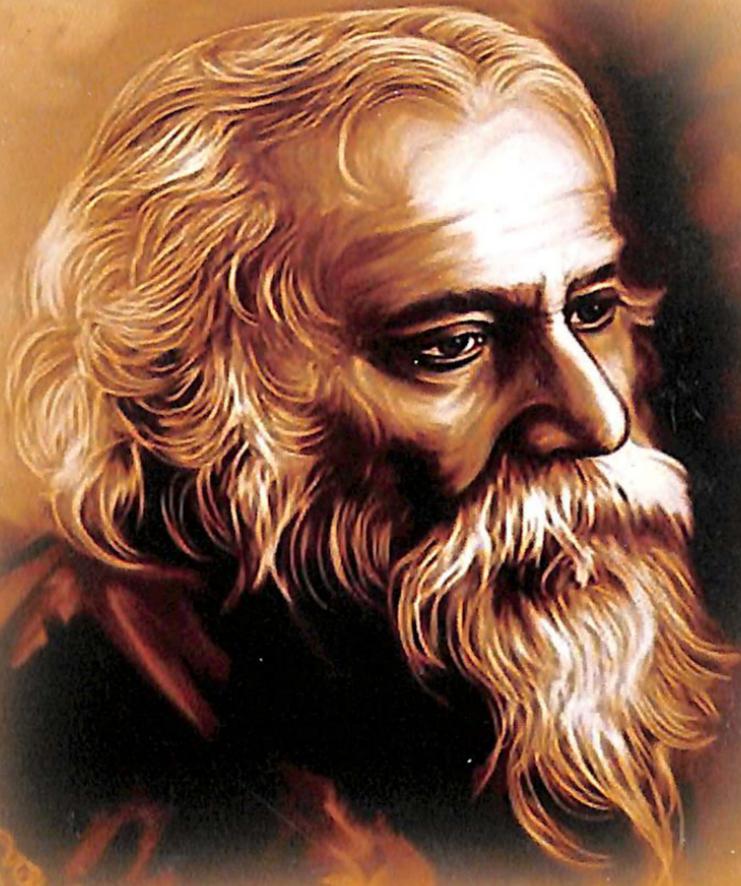
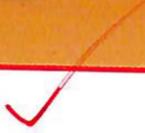

കാവനം കൗമുദി

51

ഫെബ്രുവരി-ഏപ്രിൽ 2011

കാവന കൗമുദി

(എൻ വി കൃഷ്ണവാരിയർ സ്മാരക ട്രസ്റ്റിന്റെ മുഖപത്രം)

പുസ്തകം 13

ലക്കം 3

വില 15 രൂപ

ചീഫ് എഡിറ്റർ	ഡോ.എം.ആർ. രാഘവവാരിയർ
മാനേജിങ് എഡിറ്റർ	പ്രൊഫ. കെ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ
എക്സിക്യൂട്ടീവ് എഡിറ്റർ (ഓണററി)	എം.എം.സച്ചിദ്രൻ
എഡിറ്റർമാർ	കെ.വി.രാമകൃഷ്ണൻ കെ.പി.ശങ്കരൻ കെ.പി.മോഹനൻ
ബുക്ക് ഡിസൈൻ	ലാലി പ്രശാന്ത്
കവർ ട്രൈൽ	പ്രസാദ്

എൻ വി കൃഷ്ണവാരിയർ സ്മാരക ട്രസ്റ്റ്

(റജി.440/92)

കോട്ടയ്ക്കൽ - 676 503

കവനകൗമുദി 50-ാം ലക്കത്തിൽ കൊടുത്ത “ആധുനികതയുടെ ലോകബോധം” എന്ന ലേഖനം ഡോ. എം.ആർ.രാഘവവാരീയരുടേതാണ്. പി. നാരായണക്കുറുപ്പ് എന്ന് തെറ്റായി കൊടുത്തതിൽ വേദിക്കുന്നു.

പത്രാധിപർ

കവനകൗമുദി

ത്രൈമാസിക

ഒറ്റപ്രതി - 15.00

വാർഷിക വരിസംഖ്യ - 60.00

(വിദേശത്ത് - 15 ഡോളർ)

എൻ വി കൃഷ്ണവാരീയർ സ്മാരക ട്രസ്റ്റ്

(റജി.440/92)

കോട്ടയ്ക്കൽ - 676 503

ഉള്ളടക്കം

കത്തുകൾ, കൈപ്പറ്റി 6 മുൻകൂറി 7

ലേഖനം

ശബ്ദതത്ത്വം : ഭാരതീയസമീക്ഷ	11	കെ.ജി. പൗലോസ്
കമ്പ്യൂട്ടറീകരണം - വെല്ലുവിളികളും സാധ്യതകളും	35	ഡോ. എം.എസ്.റ്റി. നമ്പൂതിരി
ദൈവദശകം എന്ന ജീവിത തത്ത്വ ശാസ്ത്രം	45	ആർ. മനോജ് വർമ്മ
ചതുർദ്ധാമങ്ങളിലൂടെ	61	ഉമ ആർ. രാജ
കവിത ചൊല്ലാനറിയാമോ?	79	എം.എം. സച്ചിദ്രൻ
		കഥ
കണാരൻ ചെട്ടി	83	മുകുന്ദൻ മണോട്ട്തി

കവിത

വിഷ്ണുനാരായണീയം	10	കരിമ്പുഴ രാമചന്ദ്രൻ
സ്വർഗസ്ഥാസ്ഥിത പിതഃ മൊഴിത്തുരുത്തി	44	വെളുത്താട്ട് കേശവൻ
ഒരു സ്ത്രീകഥാപാത്രം	60	ഡി.കെ.എം. കർത്താ
ശില്പികൾ	85	ചായം ധർമ്മരാജൻ
രണ്ടു കവിതകൾ	86	കെ.ടി. കൃഷ്ണവാരിയർ
രാത്രി	87	യു.ശങ്കരനാരായണൻ
കാവ്യദുർഗ്ഗ	88	നിസ്തുൽ രാജ്
അസ്വസ്ഥം	89	കെ.എക്സ്. ആന്റോ
വായനമുറി	90	സന്തോഷ് നെടുങ്ങാടി
	91	സതീശൻ പടിയൂർ

പ്രിയസുഹൃത്തേ,

കവനകൗമുദി പുതിയ ലക്കം (നവം 2010-ജനു-2011) കിട്ടി. നന്ദി. 'വർഗ്ഗ ബോധം വൈലോപ്പിള്ളിക്കവിതയിൽ', 'വൈലോപ്പിള്ളിക്കവിത: ആധുനികതയുടെ ലോകബോധം', 'കവിത ചൊല്ലാനറിയാമോ - കാക്ക പൂവ് പഠിക്കാൻ പോയാൽ...!' തുടങ്ങിയ ഇനങ്ങൾ നന്ന്. ലോപയുടെ കവിത 'അക്ഷര തേജസ്സ് വിഷ്ണുനാരായണൻ നമ്പൂതിരിക്ക്' അതിലും നന്ന്. 'മൗലിയിൽ വാക്കുമാണിക്യമായി ചൂടിയവൻ' (പദ്മദാസ്) വായനസുഖം തരുന്ന നല്ല ലേഖനം തന്നെ.

ലേഖനങ്ങളുടേയും മറ്റും അടിയീലോ അവസാനപേജിലോ എഴുത്തുകാരുടെ മേൽവിലാസവും ഫോൺ നമ്പരും കൊടുക്കുന്നത് ഇക്കാലത്ത് വായനക്കാരന് എഴുത്തുകാരുമായി സംവദിക്കാൻ ഉപകരിക്കും. കവനകൗമുദിക്ക് വായനക്കാർ കുറവായാലും ഉള്ളടക്കം നന്ന്. ശ്രമസാധ്യമായ ഇക്കാര്യം ശ്രദ്ധയോടെ ചെയ്യുന്ന പത്രാധിപസമിതിക്ക് പ്രത്യേകം നന്ദി.

സ്നേഹാദരങ്ങളോടെ,

വി.ഡി. കൃഷ്ണൻ നമ്പ്യാർ,തിരുവല്ല.

കൈപ്പറ്റി

പൂർണ്ണ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട്

- ട്രെയിനിങ്:എന്തിന്, എങ്ങനെ? - കെ.കെ. ഷൺമുഖൻ, 150.00
- നവകേരളശില്പികൾ - ജീവിതപഥത്തിലൂടെ -ടി. കെ. കൃഷ്ണകുമാർ. 200.00
- നാൽക്കവലയിലെ കുട്ടിച്ചാത്തൻ - അനുരാധ നാലപ്പാട്ട്, 70.00
- അധികാരം - ഡോ. നരേന്ദ്ര കോഹ്ലി. വിവ. ഡോ. കെ.സി. അജയകുമാർ, ഡോ. കെ.സി. സിന്ധു. 300.00
- സന്ധ്യാരാഗം - വി. പദ്മാവതി. പ്രസാധനം: ഗ്രന്ഥകർത്താവ്, ശിവപുരി, 87, നായിഡു സ്ട്രീറ്റ്, കോട്ടൂർപുരം, ചെന്നൈ. 60.00
- അഗ്നിഗീതം- ഉപാസനാ കാണാം - ഡോ. കെ. ജി. ബാലകൃഷ്ണൻ. ലക്ഷ്മി ബുക്സ് & പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കാട്ടൂർ. 180.00
- അഗ്നിഗീതം - ജ്ഞാനകാണാം - ഡോ. കെ. ജി. ബാലകൃഷ്ണൻ. ലക്ഷ്മി ബുക്സ് & പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കാട്ടൂർ. 180.00

മുൻകുറി

കടൽപ്പാലത്തിന്മേൽ

കെ.വി. രാമകൃഷ്ണൻ

മലയാളകവിത ഇന്ന് കടൽപ്പാലത്തിന്മേലാണ്. നിൽക്കുന്നത് കടൽപ്പാലത്തിന്മേലാണ് എന്ന ബോധത്തോടെ,

ദൃപ്തസാഗര! ഭവ-
ദ്രുപദർശനാലർദ്ധ-
സുപ്തമെന്നാത്മാവന്തർ-
ല്ലോചനം തുറക്കുന്നു.
നീയപാരതയുടെ
നീലഗംഭീരോദാര-
ച്ഛായ!

എന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞ്, മഹാകവി ജി.യുടെ കൂടെ കടലിന്റെ അനുനിമിഷനുതനവും ഭീകരവുമായ അനോപമസൗന്ദര്യത്തിൽ സ്വയം മറക്കാം. “തത്തു കെന്നാത്മാവിങ്കൽ, കൊത്തുകെൻ ഹൃദന്തത്തിൽ/ഉത്തുംഗഹണാഗ്രത്തിലെന്നെയും വഹിച്ചാലും!” എന്ന്, ഭാവനയുടെ ഐന്ദ്രജാലികങ്ങളായ ചിറകുകളിലുയർന്ന്, സാഗരാത്മാവിൽ ഐക്യപ്പെടുകയുമാവാം. അത്തരമൊരു അനുഗൃഹീത മുഹൂർത്തത്തിൽ,

നിത്യഗായക!പഠി-
പ്പിക്കുകെൻ ഹൃൽസ്പന്ദത്തെ-
സ്സത്യജീവിതാവണ്ഡ-
ഗീതിതൻ താളക്രമം!

എന്ന് പ്രാർത്ഥിക്കുകയാണല്ലോ മഹാകവി ചെയ്തത്. ഇവിടെ, ആത്മഹത്യയല്ല, മനുഷ്യനെക്കുറിച്ച് പേർത്തും പേർത്തും പാടാനുള്ള ഊർജ്ജസംഭരണമാണ് ഉള്ളത്. പക്ഷേ, മലയാളകവിത, ഇന്ന് കടൽപ്പാലത്തിലൂടെ, മുന്നോട്ട് ഓടുകയാണ്, രണ്ടും കണ്ണും ഭദ്രമായി കരിന്തുന്നിക്കൊണ്ട് കെട്ടി.

ബോധ്യപ്പെടാത്തവർക്ക് ഒരു കടൽപ്പാലം കാണിച്ചുതരാം.

എങ്കിലും, ഇപ്പോൾ ചിന്തിക്കേണ്ടത്
കടൽപ്പാലത്തെപ്പറ്റിത്തന്നെ.

‘കടൽപ്പാലം’
 ഒരു അളവുകോലാണ്-
 കാലത്തിന്റെ മാറി മാറിവരുന്ന
 ബന്ധങ്ങളുടെ ഒരു മാനദണ്ഡം.
 കൗമാരപ്രണയംതൊട്ട്
 വാർദ്ധക്യത്തിലെ
 അരണ്ടുനരച്ച ആകാംക്ഷകൾവരെ
 അതിനു നീളമുണ്ട്.
 കടലളക്കുവാൻ കടൽപ്പാലം പോരാ;
 എങ്കിലും,
 അതിന്റെ അനന്ത ദൈർഘ്യത്തിന്റെ
 അവബോധമുണ്ടാക്കാൻ
 വെറും നൂറുവാരനീളമുള്ള
 കടൽപ്പാലത്തിനു കഴിയും.

‘കടൽപ്പാലം’ എന്ന് നെറ്റിക്കുറിക്കൊടുത്ത്, മലയാളകവിതയുടെ സമൃദ്ധ സംസ്കൃതി ഉള്ളിൽക്കൊണ്ടുനടക്കുന്ന സുമനസ്സുകളോട് ഞാൻ ചോദിക്കട്ടെ - ഇതാരുടെ കവിതയാണ്? ഉത്തരം എനിക്കുപറിക്കാൻ കഴിയും: ഛന്ദസ്സംസ്കാരം കവിതയുടെ നൈസർഗ്ഗികമായ ഊർജ്ജം കെടുത്തുന്നു എന്ന വിശ്വാസത്തോടെ, ഇന്ന് മലയാളത്തിൽ ഛന്ദോമുക്തരചനകൾ നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആരുടേതുമാവാം.

ചോദ്യം ഉന്നയിച്ച്, എനിക്കുവേണ്ട ഉത്തരം ഞാൻ തന്നെ എഴുതുന്നസൂത്രം എന്ന ആരോപണത്തിൽനിന്ന് മോചനത്തിനായി, ഒരു രഹസ്യംകൂടി: ലബ്ധപ്രതിഷ്ഠയായ കവികളും നിരൂപകരും, ഒപ്പം ഇളംതലമുറയിൽപ്പെട്ടവരും പങ്കെടുത്ത ഒരു കവിതാക്യാമ്പിൽ, ഈ വരികളവതരിപ്പിച്ച് ഞാനീ ചോദ്യം ഉന്നയിച്ചതാണ്. മുകളിൽ കൊടുത്ത ഉത്തരം എനിക്കവിടെനിന്ന് കിട്ടിയതാണ്. എന്ത് ‘സൂത്ര’മല്ലെന്നർത്ഥം.

വൃത്തത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂടുതകർത്ത് കവിതയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രഖ്യാപിച്ച് എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആരുടേതുമാവാം എന്ന പ്രസ്താവത്തിൽ ഒരു വലിയ സത്യം ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു: അത്തരക്കാർക്കെല്ലാവർക്കും ഒരൊറ്റ മുഖമേയുള്ളു; ഒരൊറ്റ സ്വരമേയുള്ളു. അഥവാ, ആർക്കും ആരുടേയും കവിതയെഴുതാം; ഒരാൾക്കും സ്വന്തമായ സ്വരമില്ല: വ്യക്തിത്വവും ഇല്ല. ഛന്ദസ്കരണം കവികൾക്ക് വ്യക്തിത്വം നൽകുന്നു എന്ന് ഇതിനെ തിരിച്ചുവായിക്കരുത്. എന്നാൽ, ഛന്ദസ്സ്, അവതരിപ്പിക്കുന്ന ഭാവത്തിൽ കവി അനുഭവിച്ചറിയുന്ന താളസംവിധാനമാണ്, ആ താളസംവിധാനം കവി തയ്ക്ക് ചിറകുകൾ നൽകുന്നു എന്ന് തിരിച്ചറിയുകയും വേണം.

‘കടൽപ്പാല’ത്തിലേയ്ക്കുതന്നെ തിരിച്ചുവരുക. ഈ വരികൾ കവിതയാണ് എന്ന് എങ്ങനെ തിരിച്ചറിയാം എന്ന ഒരു ചോദ്യവുംകൂടി ഉന്നയിച്ചപ്പോൾ, ക്യാമ്പിലെ ഇളംതലമുറയിൽപ്പെട്ട ഒരു കവി, യാതൊരു സംശയവുമില്ലാതെ പറഞ്ഞു: ‘അച്ചടിച്ചതുകണ്ടാൽ അറിഞ്ഞുകൂടേ?’

അതായത്, പേജിൽ രണ്ടറ്റവും മുട്ടാതെ അച്ചടിച്ചുവെച്ചാൽ, ‘കവിത’യായി എന്നർത്ഥം. ‘കവിത’ എന്ന ‘മേൽക്കൂറി’യില്ലാതെ തന്നെ പേജിൽ ഇരുതല തൊടാതെ അച്ചടിച്ചു, അഥവാ എഴുതി വെക്കുന്നത് ആണ് കവിത എന്ന ബോധം, ഉള്ളിൽ കാവ്യകൗതുകമുള്ള ഇളംതലമുറയിൽ പാവി മുളപ്പിച്ചെടുക്കാൻ നമ്മുടെ പ്രത്രാധിപന്മാർക്ക് കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കൂട്ടത്തിൽപ്പറയണമല്ലോ. ഇടംവലം മുട്ടിച്ച് ചതുരത്തിൽ പേജുനീറ്റിച്ച്, ‘കവിത’ എന്ന മേൽക്കൂറിയുമായി, നമ്മുടെ മലയാളത്തിൽ, കൊല്ലങ്ങൾക്കുമുമ്പുതന്നെ ചില സൃഷ്ടികൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അത്തരം ജാടകൾ ഇംഗ്ലീഷിൽ അതിനുംമുമ്പേ വന്നും കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഇപ്പോഴും, അന്തർദ്ദേശീയ പ്രചാരമുള്ള ഇംഗ്ലീഷ് പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളിൽ (New York Review of Books; American Poetry Review തുടങ്ങിയവ ഉദാഹരണങ്ങൾ) അത്തരം രചനകൾ കാണാറുമുണ്ട്. എന്നാലും, പൊതുവേ നമ്മുടെ ധാരണ, വരികൾ നീട്ടിയും കുറുകിയും പേജിനു നടുക്ക് എഴുതി/അച്ചടിച്ചുവെച്ചാൽ കവിതയായി എന്നാണ്. ‘കടൽപ്പാലം’ കവിതയാവുന്നത് അങ്ങനെ. അത്തരം രചനകൾ കവിയുടെ പേരില്ലാതെ കൈയിൽക്കിട്ടിയാൽ, നമ്മുടെ അത്യാധുനികന്മാരിൽ ആരുടേതുമാവാം എന്നും നമ്മെക്കൊണ്ടു പറയിക്കും.

ഇവിടെ, ഒരു രഹസ്യംകൂടി വെളിപ്പെടുത്താൻ സമയമാവുന്നു. “കൂടും ബവും കവിതയും - എൻവികവിത മുഖ്യ അവലംബമാക്കി ചില നിരീക്ഷണങ്ങൾ” എന്ന, ഡോ.ആർ. വിശ്വനാഥന്റെ ഒരു പഠനപ്രബന്ധത്തിൽ നിന്നെടുത്തതാണ്, മേലുദ്ധരിച്ച വരികൾ. (‘എൻവിയുടെ കാവ്യലോകം’ പേജ് 37, കറന്റ് ബുക്സ്, തൃശ്ശൂർ). ആ ലേഖനത്തിൽ നിന്നെടുത്ത് നാലു വാചകങ്ങൾ, വരികൾക്ക് നീളംകുറച്ചും കൂട്ടിയും പേജിനു നടുവിൽ ചേർക്കുകമാത്രമേ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ. ആ വാചകങ്ങളിലെ ‘കടൽപ്പാലം’ എന്ന പദം തലക്കെട്ടായി ഉപയോഗിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഇത്രയും ‘സൂത്ര’മേ, കുറച്ചു വാചകങ്ങൾ ‘കവിത’ എന്ന അങ്കലാപ്പ് ഉണ്ടാക്കാൻ വേണ്ടു എന്നു വന്നാലോ? അതാണ്, നേരത്തേ സൂചിപ്പിച്ചത്: മലയാളകവിത കടൽപ്പാലത്തിലൂടെ കണ്ണുംകെട്ടി ഓടുകയാണ്,

ഉദ്രസംഫണോല്ലോല
കല്ലോലജാലം പൊക്കി
രൗദ്രഭംഗിയിലാടി
നിന്നീടും ഭുജംഗ-

ത്തിന്റെ നേരെ. നമുക്കിനി കണ്ണുതുറന്നു കൂടേ? ■

വിഷ്ണുനാരായണീയം

കരിമ്പുഴ രാമചന്ദ്രൻ

ഒന്നേയുള്ളൂനിനച്ചാൽ, അതുലകിലവിലം
 വിഷ്ണുഭാവത്തിലെനായ്
 മൂന്നേ രാമായണാദിപ്രമുഖകൃതികൾ, വേ-
 ദേതിഹാസങ്ങളോതീ!
 ഇന്നേപത്രത്തിലാറൊന്നു¹കളുമതുകഥി-
 ക്കുന്നുവെന്നല്ലി സത്യം?
 നന്നേ, ലക്ഷപ്രദീപാ²വലിപുരിയരുളി-
 ടുന്നതാം വിഷ്ണുവീര്യം!

2

നാവിന്ദേ,ലുള്ളിലും നിൻശ്രുതരചനകൾതൻ
 നർത്തനം നൽകിടുന്നു-
 ണ്ടാവിമ്മോദം, കവീനാംകവിയുമയി ഭവാൻ
 മേൽക്കുമേൽ ശാന്തി³യുംമേ!
 താവിത്തുള്ളൂന്നിതുള്ളും തവമഹിമകളിൽ
 ച്ചായ്കെ; ആചാര്യവര്യൻ
 ഹേ!വിഷ്ണോ! ലക്ഷദീപപ്രഭയിലുമൊളിനിൻ
 സ്നേഹമന്ദസ്ഥിതത്തിൽ!

3

ലക്ഷം, ലക്ഷ്മീകടാക്ഷപ്പെരുമയിലിതു ത-
 ക്കൂടം!⁴ ഹേ! കവേ! നിൻ
 പക്ഷംചേർന്നാർപ്പു ശുക്രൻ! ശനിയിതപതിനൊ-
 ന്നാർന്നുമാശീർവദിപ്പു!
 യക്ഷശ്രീയാർന്ന 'ലക്ഷാ'ർച്ചനകളിൽ മഹിതം
 മാത്യഭുമീ പ്രസാദം!
 വക്ഷസ്സിനുള്ളിലും കൗസ്തുഭമണി, കവനം
 ചേർന്ന വിഷ്ണോ നമസ്തേ!

1. വള്ളത്തോൾ പുരസ്കാരസംഖ്യ 1,11,111 ആണല്ലോ (ആറൊന്നുകൾ)
 2. മുറുപ്പകാലത്ത് പത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രത്തിൽ നടന്നിരുന്ന ഒരാഘോഷം.
 3. തിരുവല്ലയിൽ മേൽശാന്തിയായിരുന്നുവല്ലോ!
 4. മാത്യഭുമീപുരസ്കാരത്തെ തന്റെ സാഹിത്യീസപര്യയുടെ ദാഗ്ദ്ധയാണ് താൻ കാണുന്നതെന്ന് വിഷ്ണു പറഞ്ഞതായി പത്രവാർത്തയുണ്ടായിരുന്നു. 2010 നവംബറിൽ ശംഖ്- ചക്ര- ഗദാ- പത്മങ്ങൾ പോലെ നാലു പുരസ്കാരങ്ങളാണ് വിഷ്ണുനാരായണൻ നമ്പൂതിരിയെ അനുഗ്രഹിച്ചത്. ഇതിൽ ഒടുവിലത്തേതാണ് മാത്യഭുമീ പുരസ്കാരം! മുറ്റാർക്കെങ്കിലും ഇത്രയും അവാർഡുകൾ ഒരുമാസത്തിനകം ലഭിച്ചതായി ഓർമ്മിക്കൂ ന്നില്ല. ജ്യോതിഷമൊക്കെ ശരിയായിരിക്കുമോ എന്ന് അദ്ദേഹം ശങ്കിച്ചിരുന്നു. (ശനിപതിനൊന്നിലാണിപ്പോൾ; അപ്പോൾ എങ്ങനെയാണ് 'ശുക്ര'പ്രസാദമില്ലാതിരിക്കുക?)

ശബ്ദതത്ത്വം : ഭാരതീയസമീക്ഷ

കെ.ജി. പൗലോസ്

ശ്രീ എൻ.വി. കൃഷ്ണവാര്യർ തൃപ്പൂണിത്തുറ സംസ്കൃത കോളേജിൽ പഠിച്ചത് വ്യാകരണമായിരുന്നു. പണ്ഡിതരാജൻ എം.ബി. ശങ്കരനാരായണ ശാസ്ത്രീകളായിരുന്നു ഗുരു. അന്നത്തെ കാലത്ത് നിത്യവും ഹിന്ദുപത്രം വരുത്തി വായിക്കുമായിരുന്നു ശാസ്ത്രീകൾ. ഗണിതത്തിലും നല്ല അവഗാഹം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നു. ശാസ്ത്രീകളുടെ ഗണിതശാസ്ത്രലേഖനങ്ങളുൾക്കൊള്ളുന്ന ഗ്രന്ഥം തൃപ്പൂണിത്തുറയിൽ നിന്ന് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശാസ്ത്രീകളും വ്യാകരണശാസ്ത്രവും എൻ.വിയെ ഏറെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. വ്യാകരണത്തെപ്പറ്റി മറ്റാർക്കുമെഴുതാൻ പറ്റാത്ത കുറ്റമറ്റ കുറെ ലേഖനങ്ങൾ എൻ.വി എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. 'മേല്പുത്തൂരിന്റെ വ്യാകരണപ്രതിഭ' അതിലൊന്നാണ്. 1984-ൽ ഗുരുവായൂരിൽ ചെയ്ത പ്രഭാഷണമാണിത്. ഈ വർഷത്തെ എൻ.വി അനുസ്മരണം വ്യാകരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് തുടങ്ങുന്നത് ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ഉചിതമായിരിക്കുന്നു.

ആമുഖം

ഇന്ന് നമുക്ക് പരിചയമുള്ള ഭാഷാശാസ്ത്രം 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ രൂപപ്പെട്ടതാണ്. സംസ്കൃതത്തിന്റെ സ്വാധീനം അതിലുണ്ട്. ഭാരതത്തിൽ ഭാഷാതത്ത്വമായി നിലനിന്നത് വ്യാകരണമാണ്. ശാസ്ത്രമായിട്ടല്ല, വേദാംഗമായിട്ടാണ് ഭാരതീയർ വ്യാകരണത്തെ കണക്കാക്കിയിരുന്നത്. നാല് വേദങ്ങൾ, ആറ് വേദാംഗങ്ങൾ, മീംമാംസാ, ന്യായം, പുരാണം, ധർമ്മശാസ്ത്രം എന്നിങ്ങനെ വിദ്യകൾ പതിനാലുണ്ട്. ആയുർവേദം, ധനുർവേദം, ഗാന്ധർവം, സ്ഥാപത്യം എന്നീ നാല് ഉപവേദങ്ങൾ കൂടിയായാൽ എണ്ണം പതിനെട്ടാവും. ഇവയിൽ വേദാംഗത്തിലാണ് വ്യാകരണം പെടുന്നത്. വേദാംഗങ്ങളിൽ തന്നെ പ്രാമുഖ്യം വ്യാകരണത്തിനുണ്ട്².

ഭാഷയുടെ പ്രാമാണ്യം തന്നെയാണ് വ്യാകരണത്തിന്റെ പ്രാധാന്യത്തിന് ഹേതു. ശബ്ദമെന്ന ജ്യോതിസ്സില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ലോകം ഇരുളിലാണ്ടു പോകുമായിരുന്നു എന്ന് ആചാര്യന്മാർ നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്³. മൂന്ന് തലത്തിലാണ് ആ ജ്യോതിസ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്- ശബ്ദം, അർത്ഥം, ബോധം. സമൂഹത്തിന്റെ ബോധമണ്ഡലത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്ന ആശയങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതും നിലനിൽക്കുന്നതും ഭാഷയിലൂടെയാണ്.

ഇന്നത്തെപ്പോലെ പണ്ടും ഭാഷാവൈവിധ്യം ഭാരതത്തിന്റെ സവിശേഷതയാണ്. വൈദികം, ലൗകികം, അപഭ്രംശം എന്നീ മൂന്ന് തലത്തിലാണ് ഭാഷ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നത്. ഋഗ്വേദാദിവാങ്മയമാണ് വൈദികഭാഷയുടെ വിഷയം. പ്രാതിശാഖ്യം, ശിക്ഷ, നിരൂക്തം, എന്നിവ പ്രാധാന്യം കൊടുത്തത് ഭാഷയ്ക്കാണ്. ലൗകികഭാഷയാണ് സംസ്കൃതം. ഔദ്യോഗികഭാഷയുടെ നിലയാണ് സംസ്കൃതത്തിനുണ്ടായിരുന്നത്. സാധാരണജനങ്ങൾ സംസാരിച്ചുപോന്ന പ്രാകൃതങ്ങളാണ് അപഭ്രംശങ്ങൾ. മാധുര്യവും ശ്രവണസുഖവും ഇവയ്ക്കേറും⁴. മഗധയിലെ സംസാരഭാഷയായ പാലിയിലാണ് ബുദ്ധൻ തന്റെ പ്രബോധനങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നത്. മൗര്യസാമ്രാജ്യ കാലമായപ്പോഴേയ്ക്കും മഗധിക്ക് പ്രാധാന്യം വർദ്ധിച്ചു. മഹാരാഷ്ട്രത്തിലെ പ്രാകൃതമായിരുന്നു പൈശാചി. ഈ പ്രാകൃതത്തിലാണ് ബുഹൽകഥ എഴുതപ്പെട്ടത്. ഹാലാസപ്തശതി പ്രാകൃതഭാഷയിലുള്ള എഴുന്നൂറ് രമണീയപദ്യങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ്. പ്രാചീനഭാരതത്തിലെ ഭാഷാവൈവിധ്യത്തിന്റെ യഥാർത്ഥരൂപം നമുക്ക് നൽകുന്നത് സംസ്കൃതനാടകങ്ങളാണ്. വൈദികഭാഷ വിരളമായേ നാടകങ്ങളിലുള്ളൂ. ഉത്തമപാത്രങ്ങൾ സംസാരിക്കുന്നത് സംസ്കൃതമായിരിക്കും. സ്ത്രീകളും താഴ്ന്ന ശ്രേണിയിൽ പെട്ടവരും പ്രാകൃതം സംസാരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇരുവിഭാഗങ്ങളിലുള്ളവർക്കും പരസ്പരം മനസ്സിലാവുകയും ചെയ്യും. ദുഷ്യന്തൻ സംസാരിക്കുന്ന സംസ്കൃതം ശകുന്തളയ്ക്കും ശകുന്തളയുടെ പ്രാകൃതം ദുഷ്യന്തനും മനസ്സിലായിരുന്നു. ഈ പ്രാകൃതങ്ങളാണ് പിൻക്കാലത്ത് ഉത്തരേന്ത്യൻ ഭാഷകളായി വികസിച്ചത്.

ഭാഷാവൈവിധ്യത്തിന്റെ മറ്റൊരുതലം നാട്യശാസ്ത്രം നൽകുന്നുണ്ട്. സംസ്കൃതവും പ്രാകൃതവുമടങ്ങിയ ആര്യഭാഷ. മഗധി, ആവന്തിജാ, പ്രാച്യാ, ശൗരസേനി, അർദ്ധമഗധി, വാഹീകാ എന്നിവയാണ് പ്രാദേശികഭേദങ്ങളോടു കൂടിയ പ്രാകൃതങ്ങൾ. ഇവ ദേശഭാഷയാണ്. ശകാരൻ, ആട്ടിടയർ, ചണ്ഡാളർ, ശബരൻ എന്നിവരുടെ ഭാഷ

വിഭാഷയാണ്. അഭിനവഗൃഹ്യാന്തർ അഭിപ്രായത്തിൽ ഗഹനവാസികളാണ് ഇവർ.

മുഖ്യമായും ലൗകികസംസ്കൃതത്തോട് ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് സംസ്കൃതത്തിലെ വ്യാകരണപാരമ്പര്യം. വൈദിക പ്രാകൃത വ്യാകരണങ്ങൾ വേറെയുണ്ട്. ഋഗ്വേദത്തിൽ ഭാഷാപരാമർശങ്ങളുണ്ട്. പ്രാതിശാഖ്യങ്ങളിൽ അവ തുടരുന്നു. ലൗകികഭാഷയിൽ ഇന്ദ്രചന്ദ്രാദികളായ ഒൻപത് ആചാര്യന്മാരുടെ വ്യാകരണപദ്ധതികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. പാണിനിക്കാണ് പ്രാമാണ്യം ലഭിച്ചത്. പാണിനി (ബിസി 6), കാത്യായനൻ (ബിസി 3), പതഞ്ജലി (ബിസി 2) എന്നിവരെ മുനിത്രയം എന്ന് വിളിക്കുന്നു. പൊതുവർഷം ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജീവിച്ച ഭർതൃഹരി ആണ് അവർക്കൊപ്പം നിൽക്കാവുന്ന മറ്റൊരാചാര്യൻ. ചുരുക്കത്തിൽ, സംസ്കൃത വ്യാകരണം എന്ന നിലയിൽ ഇപ്പോൾ പ്രചരിക്കുന്നത് മുനിത്രയത്തിന്റെയും ഭർതൃഹരിയുടെയും ചിന്തകളാണ്. പൂർവ്വികരായ അനേകം ആചാര്യന്മാരുടെ ചിന്തകളുടെ സഞ്ചിതരൂപമാണ് ഇത്. തുടർന്നുള്ളവർ ഇവരുടെ ചിന്തകളെ വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും വിശദമാക്കുകയും ചെയ്തവരാണ്. ഒരു മഹാസമുദ്രത്തിന്റെ ആഴവും പരപ്പും ഭാരതത്തിന്റെ ഭാഷാചിന്തകൾക്കുണ്ടെന്ന് വ്യക്തമാക്കാനാണ് ആമുഖമായി ഇക്കാര്യങ്ങൾ സൂചിപ്പിച്ചത്.

പദവാക്യപ്രമാണജ്ഞർ എന്നാണ് വിദ്വാന്മാരെ വിശേഷിപ്പിക്കാറുള്ളത്. പദശാസ്ത്രം വ്യാകരണം, വാക്യം മീമാംസ, പ്രമാണം ന്യായശാസ്ത്രം എന്നാണ് സ്ഥൂലമായ വിഭജനം. ഈ മൂന്ന് വിജ്ഞാനശാഖകൾക്കും ഭാഷയെപ്പറ്റി താന്താങ്ങളുടേതായ സിദ്ധാന്തങ്ങളുണ്ട്. വേദാന്തവും ഭാഷാചിന്തകളെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബൗദ്ധരുടേതായിട്ടുമുണ്ട് ഗഹനമായ ഭാഷാചിന്തകൾ. ഭാരതീയ ഭാഷാദർശനത്തിൽ ഈ സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ സ്വാധീനം കാണാം. കാവ്യഭാഷയെപ്പറ്റിയുള്ള നിഗമനങ്ങളും ഇതിന്റെ ഭാഗമാണ്. വിവിധധാരകളുടെ സങ്കലനവും, ചിലപ്പോഴെല്ലാം സമന്വയവും ഈ പ്രബന്ധത്തിൽ കാണാം.

I ബാഹ്യസ്വരൂപം

പദശാസ്ത്രമാണ്, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ, വ്യാകരണം. ഭാഷയുടെ ബഹിരംഗം പദങ്ങളായതാണ് അതിന് കാരണം. പദസഞ്ചയമാണ് സ്ഥൂലരൂപത്തിൽ ഭാഷ. വർണം, അക്ഷരം, ശബ്ദം, പദം, വാക്യം എന്നിങ്ങനെ വിവിധ ഘടകങ്ങൾ ഭാഷയ്ക്കുണ്ട്. വ്യവഹാരഭാഷയുടെ ഏറ്റവും സ്ഥൂലമായ

രൂപം ശബ്ദമാണ്. ലോകഭാഷകൾക്ക് തമ്മിൽ തമ്മിൽ സ്വരൂപപരവും, ഗോത്രപരവുമായ വൈജാത്യങ്ങൾ ഉണ്ട്. പദങ്ങളുടെ സ്വഭാവം പല ഭാഷകൾക്കും പലതാണ്.

പ്രവൃത്തിയെയോ, വസ്തുവിനെയോ കുറിക്കുന്നവയാണ് ഭാഷയിലെ മിക്ക പദങ്ങളും. പദങ്ങളുടെ പ്രാഗ്രൂപം, ഭാരതീയ പാരമ്പര്യത്തിൽ, ധാതുവാണ്. ക്രിയയെ ധരിക്കുന്നത് എന്നാണ് ധാതുപദത്തിന് അർത്ഥം. ശബ്ദയോനിയെന്ന് അമരം. രണ്ടായിരത്തിലധികമുണ്ട് മൂലധാതുക്കൾ. ഇവയോട് പലതരത്തിലുള്ള പ്രത്യയങ്ങൾ ചേരുമ്പോഴാണ് പദങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നത്. വിവിധ വിഭാഗങ്ങളിലായി 410 പ്രത്യയങ്ങൾ ഉണ്ട്. ഒന്നോ അതിലധികമോ അർത്ഥത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നവയാണ് ഓരോ പ്രത്യയവും. രണ്ടായിരത്തിലധികം വരുന്ന മൂലധാതുക്കളോട് നാനൂറോളം പ്രത്യയങ്ങൾ പലതരത്തിൽ സംയോജിക്കുമ്പോഴാണ് പദസമ്പത്തും ആശയപ്രപഞ്ചവും ഉരുത്തിരിയുന്നത്. ചെറിയൊരു വിത്ത് അരയാലായി പടർന്നു പന്തലിക്കുന്നതുപോലെയാണ് ഈ പ്രക്രിയ. വിത്ത് ധാതു; തായ്ത്തടിയും ശാഖോപശാഖകളും പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർന്ന വാങ്മയം.

ലോഹത്തിന്റെ അയിരുകളെപ്പോലെയാണ് ധാതുക്കൾ. ഖനിയിൽ നിന്ന് എടുക്കുന്ന അയിരുകളെ അങ്ങനെ തന്നെ ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയില്ല. പലതരം സംസ്കരണപ്രക്രിയകൾ നടത്തിയാണ് മാലയും വളയുമൊക്കെയായി അതു പരിണമിക്കുന്നത്. ആദ്യം തന്നെ മാലിന്യം കളഞ്ഞ് തരികൾ തിരിച്ചെടുത്ത് കട്ടികളാക്കണം. ഉദാഹരണത്തിന് പാചകൻ, പചിക്കൽ തുടങ്ങിയ പദങ്ങളുടെ സ്വരൂപം ശ്രദ്ധിക്കുക. 'ഡുപചഷ് പാകേ' എന്നാണ് ധാതുപാഠത്തിലെ രൂപം. പച് എന്ന് മാത്രമേ നമുക്ക് ആവശ്യമുള്ളൂ. 'അ' (അച്) ചേർത്ത് പച് എന്ന് കിട്ടും. ഇതിനെ പ്രകൃതി എന്നു പറയുന്നു. സ്വർണ്ണക്കട്ടിയുടെ അവസ്ഥയായി ഇപ്പോൾ. ഇനി ആഭരണങ്ങളായി (പ്രായോഗാർഹങ്ങളായ പദങ്ങളായി) മാറ്റണം. അതിന് എത്ര പ്രത്യയങ്ങൾ വേണമെങ്കിലും ചേർക്കാം.

ക്രിയയാക്കാൻ തിങ്പ്രത്യയം - പച് + തി = പച്തി. നാമരൂപങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതിന് കൃത് പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർക്കണം. കൃത് ചേർന്ന പ്രകൃതിയോട് പിന്നെ ചേർക്കാവുന്ന പ്രത്യയങ്ങളാണ് തദ്ധിതങ്ങൾ. കൃത് പ്രത്യയമോ കൃത്തും തദ്ധിതപ്രത്യയങ്ങളുമോ ചേർന്നവയോട് ലിംഗപ്രത്യയങ്ങളും വചന വിഭക്തി പ്രത്യയങ്ങളും ചേർക്കാം.

'മൻ' എന്ന ധാതു

അസുൻ എന്ന കൃത് പ്രത്യയം ചേർത്താൽ മൻ+അസ് = മനസ്. അതിനോട് അൺ എന്ന തദ്ധിതപ്രത്യയം ചേർത്താൽ മാനസ എന്ന് രൂപം. ഈശ്വരീ എന്നപദം ചേർത്ത് സമാസമാക്കിയാൽ മാനസേശ്വരീ.

- മൻ (ധാതു) + അസുൻ = മനസ് - കൃത്
- മനസ് + അൺ = മാനസ - തദ്ധിതം
- മാനസ + ഈശ്വരീ = മാനസേശ്വരീ - സമാസം

ഇതുപോലെ ഏതു ധാതുവിൽ നിന്നും അനേകപദങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാം.

- രമ് (ധാതു) + അനീയ (കൃത്) = രമണീയ
- രമണീയ + തല് (തദ്ധിതൻ) = രമണീയത

ഒരു ധാതുവിന് മുൻപിലും പിൻപിലും അനേകം ചേർച്ചകളുണ്ടാകാം. ഉദാഹരണത്തിന് അനഭിഗമനീയഃ എന്ന പദം ഗമ് എന്ന ധാതുവിൽ നിന്നാണ് നിഷ്പന്നമാകുന്നത്

ന + അഭി - ഗമ് + ഈയ + സുപ് = അനഭിഗമനീയഃ

ഭേദം തുറന്ന് നാണയങ്ങൾ കൂട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്നതുപോലെയാണ് ഭാഷയിൽ പദങ്ങൾ കൂന്നുകൂടിക്കൂന്നൽ മൂല്യമനുസരിച്ച് അഞ്ച്, പത്ത് എന്നിങ്ങനെ തുട്ടുകളാക്കി തിരിച്ച് അടുകൂടി വയ്ക്കുന്നു. പദങ്ങളേയും പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർക്കുന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനങ്ങൾ കൃത് തദ്ധിതൻ, ലിംഗം, വിഭക്തി, ക്രിയ എന്നിങ്ങനെ പല അട്ടികളായി നമുക്ക് തിരിക്കാവുന്നതാണ്.

പ്രകൃതിയും പ്രത്യയവും തമ്മിലുള്ള മുഗ്ധമായ ഈ ചേർച്ചയെ ഗോപികമാരോരോരുവരോടും പ്രത്യേകം മേളിക്കുന്ന മൂരാരിയുടെ മനോഹരരൂപത്തോട് കാവ്യാത്മകമായി ഉപമിക്കുന്നുണ്ട് മേല്പുത്തൂർ⁹⁰.

പദങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതിനെപ്പറ്റിയാണ് ഇതുവരെ ചർച്ച ചെയ്തത്. വാക്യത്തിൽ പദങ്ങൾക്ക് തമ്മിലുള്ള ബന്ധവും പ്രധാനമാണ്. ഞമാമ സശഹഹലറ മ റിമസല എന്ന വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം കേട്ടമാത്രയിൽ തന്നെ നമുക്ക് മനസ്സിലാക്കാം. ഞമാമ എന്നിടത് ടിമസല എന്നിട്ടാൽ അർത്ഥമാകെ മാറും; മരിച്ചത് രാമനാകും. ഇവിടെ വാക്യത്തിൽ പദത്തിന്റെ നിലയാണ് (position) അർത്ഥത്തിന് കാരണം⁹¹. എന്നാൽ സംസ്കൃതഭാഷയിൽ പദങ്ങളുടെ നില എവിടെ ആയാലും അർത്ഥത്തെ അതു ബാധിക്കില്ല. അതിനു കാരണം പദങ്ങളുടെ പാരസ്പര്യം വ്യക്തമായി

നിർവ്വചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നതാണ്. പദങ്ങളുടെ സ്ഥാനം മാറിയാലും വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം മാറാത്തത് പദങ്ങൾ തമ്മിൽ സുനിശ്ചിതമായ ആന്തരിക ബന്ധം ഉള്ളതുകൊണ്ടാണ്. ഈ ബന്ധത്തെ കാരകം എന്നാണ് പറയുന്നത്. കാരകബന്ധങ്ങൾ ഇവയാണ്. കർമ്മം (ദിതീയ), കരണം (ത്യതീയാ), സംപ്രദാനം (ചതുർത്ഥി) ഉപാദാനം (പഞ്ചമി), ശൈഷികം (ഷഷ്ഠി), ആധാരം (സപ്തമി). ഇതനുസരിച്ചാണ് വിഭക്തികൾ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നത്. പ്രഥമയ്ക്ക് സ്വരൂപാർത്ഥമാണ്; സംബോധനയും അതിന്റെ വകഭേദമാണ്.

‘ദേവദത്തഃ കുപാത് ഹസ്തേന ഗുരവേ ഘടേ ജലം ആനയതി’ എന്ന വാക്യത്തിന് കാരകബന്ധങ്ങളെല്ലാം ഒരിടത്ത് യോജിച്ചിരിക്കുന്നു. ക്രിയയോടാണ് മറ്റു പദങ്ങൾ അന്വയിക്കുന്നത്. ‘ആനയതി’-കൊണ്ടുവരുന്നു. ആര്? ദേവദത്തൻ; എന്ത്? വെള്ളം; എന്തിൽ? കൂടത്തിൽ; ആർക്കുവേണ്ടി? ഗുരുവിന് വേണ്ടി; എങ്ങനെ? കൈകൊണ്ട്; എവിടെ നിന്ന്? കിണറ്റിൽ നിന്ന്; ഓരോ പദവും പരസ്പരം അന്വയിക്കുന്നത് കാരകത്തിന്റെ ബലത്തിലാണ്. കരോതി- ക്രിയാം നിർവർത്തയതി ഇതി കാരകം.

പദങ്ങളിൽ നിന്ന് വാക്യാർത്ഥം ലഭിക്കുന്ന ക്രമത്തെപ്പറ്റിയും ആചാര്യന്മാർ പലസിദ്ധാന്തങ്ങളും ഉന്നയിച്ചിട്ടുണ്ട്. പദസമൂഹമാണ് വാക്യം. പദങ്ങൾ അർത്ഥം വ്യക്തമാക്കുന്നതെങ്ങനെ?

മീംമാംസകരിൽ രണ്ടു വിഭാഗക്കാരുണ്ട്- പ്രഭാകരഗുരുവിനെ പിൻതുടരുന്നവരും കുമാരിലഭട്ടനെ പിൻതുടരുന്നവരും. ഗുരുമതക്കാർ ബൃഹത്സീകയിൽ ഗുരു ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന അന്വിതാഭിധാനത്തെയും ഭാട്ടനെ പിന്തുടരുന്നവർ കുമാരിലഭട്ടൻ ശ്ലോകവാർത്തികത്തിൽ ആവിഷ്കരിച്ച അഭിഹിതാനയത്തേയും അംഗീകരിക്കുന്നു.

അന്വിതാഭിധാനം (ഗുരുമതം) : കണ്ടും കേട്ടുമാണ് നാം ഭാഷ പഠിക്കുന്നത്. ‘പാൽ കുടിക്കൂ’ എന്ന് അമ്മ പറയുന്നു. മറ്റൊരവസരത്തിൽ ‘മരുന്നു കുടിക്കൂ’ എന്നും. ഇങ്ങനെ പാൽ, മരുന്ന് എന്നീ വസ്തുക്കൾക്ക് ആ ശബ്ദങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധവും കുടിക്കുക എന്ന പ്രവൃത്തിയും കൂട്ടി ഗ്രഹിക്കുന്നു. പദപരിചയം ഉണ്ടാകുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്. മരുന്ന്, പാൽ എന്നിവയോട് ബന്ധപ്പെട്ട ഒരർത്ഥം കൂട്ടിയുടെ മനസ്സിൽ പതിയുന്നു. പാൽ എന്ന് കേൾക്കുമ്പോൾ, പിന്നീട്, ആ സ്മരണ ഉണരുന്നു. പൂർവ്വാനുഭവങ്ങളുടെ സ്മാരകങ്ങളാണ് വാക്കുകൾ. വാക്കിന്റെ അർത്ഥം

സ്വതന്ത്രമല്ല, പ്രകരണത്തോട് ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. സാങ്കേതിക ഭാഷ ഉപയോഗിച്ചാൽ നിരപേക്ഷമല്ല, സാപേക്ഷമാണ് പദത്തിന്റെ അർത്ഥം. മറ്റു പദങ്ങളോട് ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. സ്വതന്ത്രമല്ല പദത്തിന്റെ അർത്ഥം”.

വാക്യത്തിന് ഒരു അർത്ഥമേയുള്ളൂ. ഓരോ പദവും ക്രമമായി ഉച്ചരിക്കുമ്പോൾ അവ പരസ്പരം അന്വയിക്കപ്പെടുന്നു. വാക്കുകൾ ചേർന്ന് വാക്യം അർത്ഥത്തെ ബോധിപ്പിക്കുന്നു. അന്വയിക്കപ്പെടുന്ന പദങ്ങൾ ചേർന്നതാണ് വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം. പദത്തിൽ നിന്ന് (പദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തിൽ നിന്ന് എന്നല്ല) വാക്യാർത്ഥം എന്നാണ് ക്രമം. പദമാണ് വാക്യാർത്ഥത്തിന് കാരണം.

പദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തെയോ അസ്തിത്വത്തെയോ ഗുരുമതം നിഷേധിക്കുന്നില്ല. പദത്തിന് ഇതരപദങ്ങളോടുള്ള ബന്ധത്തെ അവർ പ്രധാനമായി കാണുന്നു. ആകാംക്ഷാ, യോഗ്യത, സന്നിധി എന്നിവ ചേർന്നു അന്വിതങ്ങളായ പദങ്ങൾ സമ്മിളിതമായ അർത്ഥത്തെ തരുന്നു. അഭിധാത്വപാരത്തിന് ദീർഘദീർഘതരമായ അനന്തത നൽകുന്ന അന്വിന്റെ ഉദാഹരണവുമായി അഭിനവ ഗൃപ്തൻ അന്വിതാഭിധാനത്തെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

അഭിഹിതാനായം (ഭാട്ടർ) : പ്രാഥമിക പാഠാവലികൾ അടുത്തകാലം വരെ അമ്മ, അണ, ആന എന്നിങ്ങനെ പദങ്ങൾ ചിത്രങ്ങൾ സഹിതം നൽകിയാണ് കുട്ടികളെ ഭാഷ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നത്. പദങ്ങളും അവയുടെ അർത്ഥവും ആണ് ഭാഷാബോധത്തിന്റെ ആദ്യഘട്ടമായി നാം കണ്ടിരുന്നത്. ഭാട്ടർ പറയുന്നതും അതുതന്നെയാണ്. പദങ്ങൾ സ്വതന്ത്രങ്ങളാണ്, പ്രകരണനിരപേക്ഷമാണ് അവയുടെ അർത്ഥം. പദവും അർത്ഥവും പഠിച്ചാണ് നാം ഭാഷ പ്രയോഗിക്കുന്നത്.

വാക്യം കേൾക്കുമ്പോൾ ഓരോപദത്തിന്റെയും അർത്ഥം നാം ഗ്രഹിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ എല്ലാ അർത്ഥങ്ങളും കൂടിച്ചേർന്ന വാക്യാർത്ഥം കിട്ടുന്നു. പദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തിൽ നിന്ന് വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം എന്നാണ് ക്രമം. ഓരോ പദത്തിന്റെയും അർത്ഥം വിഭിന്നമാണെങ്കിലും പരസ്പരം ചേരാനുള്ള ഒരു ശക്തി അതിനുണ്ട്. ഇതിനെ സംസർഗമര്യാദ എന്ന് വിളിക്കുന്നു. യോഗ്യതയുള്ള പദാർത്ഥങ്ങൾ പരസ്പരം ആകാംഷിച്ച് സംസർഗമര്യാദ കൊണ്ട് വക്താവിന്റെ താല്പര്യത്തെ ബോധിപ്പിക്കുന്നു. ഭാട്ടമതത്തിൽ അർത്ഥം അഭിഹിതമായ (വ്യക്തമായ) പദങ്ങളാണ് അന്വയിക്കുന്നത്. ആദ്യം പദത്തിന്റെ അർത്ഥം, പിന്നീട് വാക്യാർത്ഥം;

പ്രാഭാകരമതത്തിൽ ആദ്യം പദങ്ങളുടെ അനായം, പിന്നീട് വാക്യത്തിന്റെ അർത്ഥം.

പറയുന്നത്ര ഭേദം ഈ രണ്ടുവാദങ്ങളിലുമില്ല. മതഭേദമുള്ളത് ഊന്നലിലാണ്. ഗുരുവിന്റെ അനുയായികൾ പദങ്ങളുടെ അനായത്തിൽ ഊന്നുന്നു; ഭാട്ടന്മാർ ഘടകപദങ്ങളുടെ അർത്ഥത്തിൽ ഊന്നുന്നു. അർത്ഥം അറിയുന്നത് അനായത്തിന് മുൻപോ പിൻപോ എന്ന ലളിതമായ ചോദ്യത്തിനാണ് ഇവിടെ മറുപടി നൽകുന്നത്. അനായത്തിന് ശേഷം അർത്ഥാവഗതി എന്ന് പ്രഭാകരഗുരു; അനായത്തിന് മുൻപ് എന്ന് കുമാരിലഭട്ടൻ. രണ്ടും ശരിയാണ്. സമീപനങ്ങളിലാണ് ഭേദമുള്ളത്. 'അഭിധാവ്യത്തിമാത്യക്' യുടെ കർത്താവായ മുകുളഭട്ടനേപ്പോലുള്ള ആചാര്യന്മാർ രണ്ടുമതങ്ങളും സമന്വയിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. പദപക്ഷത്ത് അഭിഹിതാനായവും വാക്യപക്ഷത്ത് അന്വിതാഭിധാനവും എന്ന സമുച്ചയവാദമാണത്. ആധുനികപണ്ഡിതന്മാരും സമന്വയത്തിന് ശ്രമിക്കുന്നുണ്ട്. വക്താവിന്റെ പക്ഷത്തുനിന്ന് അന്വിതാഭിധാനരീതിയും ശ്രോതാവിന്റെ പക്ഷത്തുനിന്ന് അഭിഹിതാനായ പ്രക്രിയയും എന്ന നിലയിൽ രണ്ടു സിദ്ധാന്തങ്ങളും ചിലർ അംഗീകരിക്കുന്നു.

ഓരോ ശാസ്ത്രവും പിന്തുടരുന്ന രണ്ടാചാര്യന്മാർ തമ്മിൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ തർക്കിക്കുന്നതെന്തിന് എന്നൊരു ചോദ്യമുണ്ട്. യാജ്ഞികരാണ് മീമാംസകർ. യാഗവിധികൾ വ്യാഖ്യാനിക്കാനാണ് അവർക്ക് ഭാഷ. വ്രീഹി കൊണ്ട് യാഗം ചെയ്യുക എന്ന് വിധി. ക്ഷാമം മുലമോ മറ്റൊന്നെങ്കിലും കാരണത്താലോ വ്രീഹി (നെല്ല്) കിട്ടാതെ വന്നാൽ യാഗം മുടങ്ങരുത്. യവമോ ഘൃതമോ മറ്റൊന്നെങ്കിലുമോ ഉപയോഗിച്ച് യാഗം തടസ്സമില്ലാതെ നടക്കണം. വിധിയുടെ താല്പര്യം യാഗകർമ്മത്തിലാണ്. ഭാട്ടരെ സംബന്ധിച്ച് വിധിവാക്യത്തിൽ വ്രീഹി സ്വതന്ത്രപദമാണ്; നിരപേക്ഷമാണ് അതിന്റെ അർത്ഥം. അതിനാൽ പകരം യവം കൊണ്ട് അവർക്ക് യാഗം നടത്താം. സാപേക്ഷാർത്ഥം സ്വീകരിക്കുന്ന പ്രാഭാകരർക്ക് യാഗം മുടങ്ങും. പദത്തിന്റെ അർത്ഥം സാപേക്ഷമോ നിരപേക്ഷമോ എന്ന വാദത്തിന്റെ പൊരുൾ യഥാർത്ഥത്തിൽ ഈ പ്രായോഗികതാബോധമാണ്.

II ദാർശനികതലം

വേദവിധികൾ വഴിപോലെ ഗ്രഹിക്കാനും വ്യാഖ്യാനിക്കാനും സഹായിക്കുന്ന വിജ്ഞാനശാഖ എന്ന നിലയിൽ വേദാംഗമായി ആരംഭിച്ച വ്യാകരണം പ്രാതിശാഖ്യങ്ങളും നിരൂക്തവും കടന്ന് ലൗകികഭാഷയിലേക്ക്

പ്രവേശിച്ചു. കാലംകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ലൗകികഭാഷയ്ക്ക് പ്രചാരമേറി. ഉപനിഷത്തുകൾ, ബൗദ്ധജൈനചിന്തകൾ, ഷഡ്ദർശനങ്ങൾ എന്നിവയിൽ പലയിടത്തായി ഭാഷാചിന്തകൾ ചിതറിയിട്ടുണ്ട്. ഇവയെല്ലാം വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തെ സ്വാധീനിച്ചു. എന്നു മാത്രമല്ല ഓരോ ശാസ്ത്രശാഖയും അതാതിന്റെ സിദ്ധാന്തത്തിനനുസൃതമായി ഭാഷാചിന്തകളെ വ്യാഖ്യാനിച്ചു. ഇതോടെ വ്യാകരണത്തിന്റെ പ്രവർത്തനമേഖല വികസിച്ചു. ഈ സ്വാധീനം ഏറ്റവും പ്രകടമാവുന്നത് പൊതുവർഷം ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഭർത്യഹരിയിലാണ്. അദ്ദേഹം രചിച്ച 'വാക്യപദീയം' വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തെ ദർശനത്തിന്റെ പദവിയിലേക്ക് ഉയർത്തി. വാക്യപദീയത്തിലെ സഹോട സിദ്ധാന്തം സ്വദേശത്തും വിദേശത്തുമുള്ള ഭാഷാശാസ്ത്രജ്ഞരെ ഇന്നും അദ്ഭുതസ്തബ്ധരാക്കുന്നു.

ഭർത്യഹരിയുടെ കാലമായപ്പോഴേയ്ക്കും വേദാന്തചിന്തയ്ക്ക് ഏറെ പ്രാധാന്യവും പ്രാമാണ്യവും കൈവന്നിരുന്നു. ബ്രഹ്മമാണ് പരമമായ സത്തയെന്നും ഇക്കാണുന്നവയൊക്കെ അതിന്റെ വിവർത്തങ്ങളാണെന്നുമുള്ള വേദാന്തചിന്തയ്ക്ക് പൊതുവേ അംഗീകാരം ലഭിച്ചു. ബ്രഹ്മവാദത്തെ ഭാഷാതലത്തിലേക്ക് സമനയിപ്പിക്കുകയാണ് ഭർത്യഹരി ചെയ്തത്. വാക്യപദീയത്തിന്റെ പ്രാരംഭത്തിൽ തന്നെ ആദിയും അന്തവുമില്ലാത്ത ബ്രഹ്മസ്വരൂപമായി ശബ്ദതത്ത്വത്തെ ഭർത്യഹരി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്¹³. വൈദികകാലം മുതൽ അവ്യക്തമായി നിലനിന്നിരുന്ന ചിന്തകളെ സൈദ്ധാന്തികമായി സ്ഥാപിക്കുകയാണ് ഭർത്യഹരി ചെയ്തത്. ഭർത്യഹരിയുടെ ഭാഷാദർശനത്തെ പഠനസൗകര്യത്തിന് വേണ്ടി മൂന്നായി സംഗ്രഹിക്കാം.

i. ശബ്ദബ്രഹ്മം : ബ്രഹ്മസങ്കല്പം ഭാഷാതലത്തിൽ വാക്യപദീയത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ തന്നെ ഭർത്യഹരി വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. ഭാഷയുടെ ബാഹ്യസ്വരൂപം ശബ്ദമാണ്. ചെണ്ട, മൃദംഗം തുടങ്ങിയ വാദ്യങ്ങളുടെ പ്രതലത്തിൽ കൈകൊണ്ടോ കോലുകൊണ്ടോ സ്പർശിക്കുമ്പോഴാണ് ഭരണീനാദം ഉണ്ടാകുന്നത്. ഇതുപോലെ ഉച്ചാരണസ്ഥാനങ്ങളിൽ വായു സ്പർശിക്കുമ്പോൾ ശബ്ദം ഉണ്ടാകുന്നു. സംയോഗത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്നു, വിധോഗത്തിൽ നശിക്കുന്നു¹⁴. അതുകൊണ്ട് ശബ്ദം അനിത്യമാണ് എന്നാണ് നൈയാധികർ പറയുന്നത്. ശബ്ദോത്പത്തിവാദം എന്നതിനെ പറയുന്നു.

ഇത് ശരിയല്ല എന്നാണ് വ്യാകരണത്തിന്റെ നിലപാട്. ശബ്ദം നിത്യമാണ്, ജനനമോ നാശമോ അതിനില്ല. ശബ്ദവും അർത്ഥവും ഉള്ളിൽ ഒളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അത് വെളിവാകുന്നു എന്നേയുള്ളൂ. ഇരുട്ടിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വസ്തു (കുടം) വിളക്ക് കൊണ്ടുവരുമ്പോൾ പ്രകാശിക്കുന്നു. കുടം ഉണ്ടാവുകയല്ല ചെയ്യുന്നത്, വെളിവാകുകയാണ്. അഭിവൃക്തിവാദം എന്നാണിതിനെ വിളിക്കുന്നത്. ശബ്ദവും ശബ്ദാർത്ഥസംബന്ധവും, ഇതനുസരിച്ച്, നിത്യമാണ്. ഭാഷയെ സംബന്ധിച്ച മൗലികമായ ഈ അഭിപ്രായം തുടർന്നുള്ള കാര്യങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കാൻ സഹായിക്കും.

ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന്റെ വിവർത്തങ്ങളാണ് ധാനിയും ആശയവും, ബോധത്തിന്റെ പ്രതിരൂപമാണ് ഭാഷ. ഭാഷയിലൂടെയല്ലാതെ ആശയമണ്ഡലത്തിന് അസ്തിത്വമില്ല. 'വാഗ് വൈ ബ്രഹ്മ' എന്ന ഉപനിഷദ്വാക്യത്തെ ഈ ദർശനത്തിന്റെ ആദ്യപ്രതിരൂപങ്ങളിലൊന്നായി കണക്കാക്കാവുന്നതാണ്. ഭാഷയെ സംബന്ധിച്ച ഭർതൃഹരിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടിന് വേദങ്ങളോടുള്ള കടപ്പാട് വ്യക്തമാണ്. അദ്ഭുതകരമായ കാര്യം ബൈബിളിലെ ദർശനവുമായി ഇതിനുള്ള അസാധാരണമായ സാദൃശ്യമാണ്.

'ആദിയിൽവചനമുണ്ടായിരുന്നു, വചനം ദൈവത്തോടു കൂടെ ആയിരുന്നു. ദൈവമായിരുന്നു ആ വചനം'¹⁵

പ്രപഞ്ചോല്പത്തിയിലെപ്പറ്റി വിവർത്തമോ പരിണാമമോ അല്ല സൃഷ്ടിവാദമാണ് ബൈബിൾ അംഗീകരിക്കുന്നത്. എങ്കിൽ പോലും സൃഷ്ടിക്ക് മുൻപായിത്തന്നെ വാക്ക് ഉണ്ടായിരുന്ന എന്ന ദർശനം അനാദിനിധനമെന്ന വാക്യപദീയകാരികയെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. നിത്യതയെ സംബന്ധിച്ച ഈ കാഴ്ചപ്പാടുമൂലമാണ് ശബ്ദം നിത്യമാണെന്നും അഭിവൃക്തമാകുന്നതേ ഉള്ളൂ എന്നും വ്യാകരണം സിദ്ധാന്തിക്കുന്നത്¹⁶.

ii അഭിവൃക്തിസ്വരൂപം : ഭാഷയ്ക്ക് ബാഹ്യമെന്നും ആഭ്യന്തരമെന്നും രണ്ടുതലമുണ്ട്. ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ട് നാം കേൾക്കുന്ന ശബ്ദവും അത് വഹിക്കുന്ന അർത്ഥവുമാണ് ബാഹ്യസ്വരൂപം. വൈഖരി എന്നിതിനെ വ്യവഹരിക്കുന്നു. ഇത് സ്ഥൂലസ്വരൂപമാണ്. ഭാഷയുടെ സൂക്ഷ്മവും സൂക്ഷ്മതരവുമായ തലങ്ങൾ ആഭ്യന്തരങ്ങളാണ്. വാക്കിന്റെ സൂക്ഷ്മതരമായ തലം പശ്യന്തി; നാദിദേശമാണ് അതിന്റെ ആസ്ഥാനം.

സൂക്ഷ്മതരമായ പശ്യന്തിക്കും സ്ഥൂലമായ വൈഖരിക്കുമിടയ്ക്ക് ഇത് മദ്ധ്യമ. ഹൃദയത്തോട് അടുത്ത ഭാഗത്താണ് മദ്ധ്യമയുടെ ഇരിപ്പിടം.

വാക്കിന് രണ്ടുമുഖങ്ങളുണ്ട്- ശബ്ദവും അർത്ഥവും. ശ്രോതാവിന്റെ ചെവിയിലലയ്ക്കുന്ന ശബ്ദവീചികളാണ് ആദ്യത്തേത്. അതിൽ നിന്ന് ഊറിക്കൂടി ബോധമണ്ഡലത്തിലെത്തുന്ന ആശയസഞ്ചയമാണ് അർത്ഥം. വാക്കിന്റെ സൂക്ഷ്മതലത്തിൽ വേർതിരിക്കാനാവാത്ത ഇവ രണ്ടും ഒന്നിച്ചിരിക്കുന്നു. അപ്യഥക്സ്ഥിതങ്ങളാണ് ശബ്ദാർത്ഥങ്ങൾ; ഒരേ ആത്മാവിന്റെ തന്നെ ഭിന്നരൂപങ്ങൾ. വാഗർത്ഥങ്ങളുടെ സംപൃക്തതയെപ്പറ്റി പറയുമ്പോൾ കാളിദാസൻ സൂചിപ്പിച്ചതിതാണ്. പശ്യന്തിതലത്തിലുള്ള വാക്കിന്റെ സൂക്ഷ്മതരമായ രൂപം ഇതാണ്. മയൂരാണ്ഡത്തോട് സാദൃശ്യമുണ്ട് ഈ അവസ്ഥയ്ക്ക്. പിറക്കാൻ പോകുന്ന മയിലിന്റെ പീലികളുടെ വർണ്ണശബളിമ മുട്ടയിലുണ്ട്; പക്ഷേ വേർതിരിഞ്ഞിട്ടില്ല; അവ്യക്തമാണ്. പശ്യന്തി അരയാലിന്റെ വിത്തുപോലെയെന്നും പറയാം. വൃക്ഷത്തിന്റെ പടർപ്പ് വിത്തിലുണ്ട്, പ്രകടമല്ല, ലീനമാണ്.

സൂക്ഷ്മതരമായ വാക്ക് സ്പന്ദമാണ്. അന്തർഹിതമായ ഒരിച്ഛ അതിലുണ്ട്. 'ബഹുസ്യാം പ്രജായേയ' എന്ന ഇച്ഛമൂലമാണ് പ്രപഞ്ചം വിരിഞ്ഞത്¹⁷. ഈ സൂക്ഷ്മതരബീജം - ശബ്ദതത്ത്വം - അങ്ങനെ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. നൈസർഗികമാണ് ഈ ഇച്ഛ; വസന്തത്തിൽ കൂയിൽ കൂകുന്നതുപോലെ, കാർമുകിലിൽ മയിലുകൾ പീലി വിടർത്തും പോലെ. മുട്ടയ്ക്ക് വിരിയാനെന്നപോലെ, വിത്തിന് വിടരാണെന്നപോലെ, സ്വയം ആവിഷ്കരിക്കാനുള്ള ഊർജ്ജവും- ക്രതു- വാക്കിനുണ്ട്. ഈ ശക്തിയുണരുമ്പോൾ പൂർവവാസന മിന്നൽപോലെ ഭാസിക്കുന്നു. അപ്പോൾ സഹായത്തിന് വായുവെത്തുന്നു. പ്രാണന്റെ ബലത്തിൽ വാക്ക് ബഹിർഗമിക്കുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ സ്ഫോടരൂപമാണ് വാക്ക്¹⁸.

സ്പന്ദമാണ് പശ്യന്തിയെങ്കിൽ മൗനമാണ് മദ്ധ്യമ. സ്ഫോടം മദ്ധ്യമാവസ്ഥയിൽ ശബ്ദമായും അർത്ഥമായും ഉരുത്തിരിയാൻ തുടങ്ങുന്നു. പ്രകൃത്യവസ്ഥയിൽ കൈക്കൊള്ളുന്ന ശബ്ദരൂപം പ്രാകൃതധ്വനി; അത് വഹിക്കുന്ന ആശയം അർത്ഥം. വാഗർത്ഥങ്ങളുടെ സംപ്രകൃത വക്താവിന്റെ ആവിഷ്കാരത്തിനും ശ്രോതാവിന്റെ പ്രതിപത്തിക്കും വേണ്ടി ധ്വനിരൂപവും അർത്ഥരൂപവും കൈക്കൊള്ളുന്നു.

മദ്ധ്യമാവസ്ഥയിൽ ബുദ്ധിയുമായിട്ടാണ് വാക്കിന് ബന്ധം. 'വാങ് മേ മനസി പ്രതിഷ്ഠിതാ, മനോ മേ വാചി പ്രതിഷ്ഠിതം' എന്ന് ഐതരേയോപനിഷത്ത്. ബുദ്ധിയാണ് വാക്കിനെ ഉചിതശബ്ദരൂപത്തിൽ വിനിവേശിപ്പിക്കുന്നത്. പദം, വർണം തുടങ്ങിയ വാക്യഘടകങ്ങൾ ലീനാവസ്ഥയിലാണിപ്പോൾ. പലതരത്തിലുള്ള ആവിഷ്കരണരൂപങ്ങൾ ഈ അവസ്ഥയിൽ ഉരുത്തിരിയുന്നു. പശ്യന്തിയിലെ അവ്യക്താവസ്ഥയിൽ നിന്ന് നിയതാവസ്ഥയിലേക്കുള്ള മാറ്റം ഇവിടെ നടക്കുന്നു. ഭാഷയുടെ ഭൗതികരൂപം ഇവിടെ രൂപം കൊള്ളുന്നു.

ഇത്തരത്തിൽ ആവിഷ്കരണോപാധികൾ രൂപപ്പെട്ട വാക്കിനെ വായു പുറത്തേക്ക് തള്ളുന്നു. ഉച്ചാരണസ്ഥാനങ്ങളിൽ സ്പർശിച്ച് നിയതമായ ക്രമത്തിൽ ധ്വനി പുറപ്പെടുന്നു. ഇതാണ് നാം കേൾക്കുന്ന ധ്വനി- ശബ്ദം. ഇതിന് പ്രാകൃത ധ്വനിയിൽ നിന്ന് ചെറിയ ഭേദമുണ്ട്. വക്താവിന്റെ പ്രത്യേകതകളും താളലയങ്ങളും മൂലം മദ്ധ്യമയിൽ രൂപം പുണ്ട ശബ്ദചിത്രത്തിൽ (Sound image) നിന്ന് ചില്ലറ മാറ്റങ്ങൾ ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ട്. ചുണ്ടിൽ നിന്നും പുറപ്പെടുന്ന ഈ ശബ്ദമാണ് വൈഖരി അഥവാ വൈകൃതധ്വനി¹⁹. സുസ്ഥിരമായ ഉച്ചാരണവും നിയതമായ ആനുപൂർവ്വിയുമാണ് വൈഖരിയുടെ സവിശേഷതകൾ. ഇതിൽ ഉച്ചാരണരീതികളും ആരോഹാവരോഹണവും ഗ്രഹിക്കാൻ പാകത്തിൽ ശ്രോതാവിന് വ്യക്തമായിരിക്കും.

അഗ്നി ഉള്ളിലൊതുക്കിയ ശമീവൃക്ഷത്തെ പുരാണങ്ങൾ പരാമർശിക്കുന്നുണ്ട്. വക്താവിന്റെ ഉള്ളിലൊളിഞ്ഞ അഗ്നിയാണ് സ്പോടം. അഗ്നി നാളങ്ങളിലായി ബഹിർഗമിക്കുന്നു; സ്പോടം ധ്വനിരൂപത്തിലുള്ള ശബ്ദമായും. നാളങ്ങൾ പ്രകടമാണ്, കാണാൻ കഴിയും; അത് വഹിക്കുന്ന ചൂട്, പക്ഷേ, അനുഭവിയ്ക്കേ അറിയാനൊക്കൂ. അർത്ഥത്തിന്റെ നിലയുമങ്ങനെ തന്നെ. അന്തർഹിതമായ അഗ്നിയെ നാളം പ്രാകാശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ അന്തർനിവിഷ്ടാർത്ഥത്തെ ധ്വനി വെളിവാക്കുന്നു.

ഭാഷയുടെ ബാഹ്യസ്വരൂപം ശബ്ദപ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ചെറിയൊരംശമേ ആകുന്നുള്ളൂ. അധികഭാഗവും ഗൃഹയിലൊളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു²⁰. സമുദ്രത്തിൽ ജലപ്പുരപ്പിൽ കാണുന്നത് മഞ്ഞുമലയുടെ കണം മാത്രം. മല മുഴുവനും ഉള്ളിലാണ്. വൈഖരി ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന്റെ എത്രയോ ചെറിയൊരംശം, ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞതിനെ വൈഖരി വെളിവാക്കുകമാത്രം ചെയ്യുന്നു.

വൈഖരി - ബാഹ്യം - സ്ഥൂലം - പ്രകടം
 മദ്ധ്യമാ - ഹൃദയഭാഗം - സൂക്ഷ്മം - മാനം
 പശ്യന്തി - നാഭിദേശം - സൂക്ഷ്മതരം - സ്വപനം

വാക്യപദീയത്തിന്റെ ഘടന തന്നെ ഈ മൂന്ന് തലങ്ങളെ മൂന്നിൻ്റെ കണ്ടുകൊണ്ടാണെന്ന് പണ്ഡിതന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മൂന്നു ഖണ്ഡങ്ങളാണ് ഗ്രന്ഥത്തിനുള്ളത്. ആദ്യത്തേത് ബ്രഹ്മകാണ്ഡം-അവ്യക്തതലമാണെന്ന്, പശ്യന്തിപോലെ രണ്ടാഖണ്ഡം വാക്യസ്ഫോടത്തിനാണ്. അവണ്ഡമായ അർത്ഥത്തിന്റെയും പദവാക്യങ്ങളുടേയും പഠനമാണിവിടെ. ധ്യാനിയും അർത്ഥവുമായി പിരിയുന്ന വാക്സ്ഫോടത്തിന്റെ മദ്ധ്യമതലവുമായി ഇതിനുള്ള ബന്ധം സ്വപ്നം. പദം, വർണ്ണം തുടങ്ങിയ വാക്യാവയവങ്ങളുടെ വിശകലനമാണ് അവസാനഖണ്ഡത്തിൽ; വൈഖരിയിൽ ഭവിക്കുന്നതാണല്ലോ. പശ്യന്തി, മദ്ധ്യമാ, വൈഖരി എന്നിങ്ങനെ ക്രമികമായി വിരിയുന്ന വാക്യത്തിന്റെ തലങ്ങളെ മനസ്സിൽ വെച്ചാവണം വാക്യപദീയത്തിലെ ഖണ്ഡങ്ങൾ ഭർതൃഹരി വിഭാവന ചെയ്തത്.

iii വാക്യസ്ഫോടം : വർണ്ണം, പദം, വാക്യം എന്നിങ്ങനെയാണല്ലോ ഭാഷാക്രമം, ഇവയിൽ അടിസ്ഥാനഘടകമേതെന്ന കാര്യത്തിൽ വിവിധ ശാസ്ത്രശാഖകൾക്ക് മതഭേദങ്ങളുണ്ട്.

വർണ്ണസമൂഹമാണ് പദം; പദങ്ങളുടെ സമൂഹം വാക്യം, വാക്യത്തിന് പദങ്ങളില്ലാതെയോ പദത്തിന് വർണ്ണങ്ങളില്ലാതെയോ നിലനിൽപ്പില്ല. വർണ്ണങ്ങൾ നിരവയവങ്ങളാണ്. വീണ്ടും വിഭജിക്കാൻ കഴിയില്ല. അതുകൊണ്ട് അടിസ്ഥാനഘടകം വർണ്ണങ്ങളാണ് എന്നാണ് മീമാംസകർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്.

പദവാദികളാണ് നൈയാധികർ. വർണ്ണത്തിന് തനിയെ അർത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ല. അവ കുടിച്ചേർന്നാലും പലപ്പോഴും അർത്ഥം ലഭിക്കുകയില്ല. അർത്ഥത്തെ തരുന്നത് പദമാണ്. പദമാണ് അടിസ്ഥാനഘടകം. അർത്ഥം നൽകുന്നതിനുള്ള കഴിവാണ് വർണ്ണസമൂഹത്തെ പദമാക്കുന്നത്. ഇതാണ് ന്യായശാസ്ത്രത്തിലെ പദവാദം.

വാക്യമാണ് അർത്ഥത്തെ തരുന്നത് അതുകൊണ്ട് വാക്യം അടിസ്ഥാനഘടകം എന്ന് വൈയാകരണർ. വാക്യം നൽകുന്നത് അവണ്ഡമായ അർത്ഥമാണ്. ആദ്യമാദ്യം ഉച്ചരിക്കുന്ന വർണ്ണങ്ങൾ

തങ്ങളുടെ സംസ്കാരത്തെ അടുത്ത വർണത്തിലേയ്ക്ക് സംക്രമിപ്പിച്ച് അന്ത്യവർണത്തിലെത്തുമ്പോൾ അവണ്ഡമായ അർത്ഥബോധം നൽകുന്നു. അവസാനത്തെ വർണമാണ് അർത്ഥത്തെ തരുന്നത്. 'ഈ പുസ്തകം ഞാൻ വായിച്ചു' എന്ന വാക്യത്തിൽ അന്ത്യവർണം ഉച്ചരിച്ചു കഴിഞ്ഞാലേ അർത്ഥബോധം ഉണ്ടാകൂ. വായിച്ചില്ല എന്നാണ് പറയുന്നതെങ്കിൽ അർത്ഥമാകെ മാറി. ഇപ്പോൾ നമുക്ക് സുപരിചിതമായ മൊബൈൽ ഫോണിന്റെ നമ്പർക്രമം പരിശോധിച്ചാൽ ഈ ആശയം വ്യക്തമാകും. പത്തക്കങ്ങളിൽ അവസാനത്തെ അക്കം അമർത്തികഴിയുമ്പോഴാണ് അത് നാമുദ്ദേശിച്ച വ്യക്തിയുടെ നമ്പറാകുന്നത്. ആദ്യത്തെ ഒൻപത് അക്കങ്ങൾ പ്രധാനമാകുന്നത് അവയുടെ ക്രമ(ആനുപൂർവ്വി)ത്തിലാണ്. ഓരോ അക്കവും അടുത്ത അക്കത്തിലേയ്ക്ക് അതിന്റെ സംസ്കാരം പകർന്നു അവസാന അക്കത്തിൽ ഉദ്ദിഷ്ടാർത്ഥത്തെ നൽകുന്നു.

ഇങ്ങനെയെങ്കിൽ ആദ്യത്തെ വർണങ്ങൾ വ്യർത്ഥങ്ങളല്ലേ എന്നൊരു കൂസ്യുതിച്ചോദ്യം ഉണ്ടാകാവുന്നതാണ്. ഒരു ബാലൻ പദ്യം ഹൃദിസ്ഥമാക്കുന്ന പ്രക്രിയയുമായി ഇതിന് സാമ്യമുണ്ട്. ആദ്യവായനയിൽ വർണക്രമം അപ്യക്തമായി മനസ്സിൽ പതിയുന്നു. തുടർന്നുള്ള ഓരോ ആവർത്തനത്തിലും കൂടുതൽ വ്യക്തമായി മനസ്സിലുറയ്ക്കുന്നു. ഇരുപതാമത്തെ ആവർത്തിയിൽ മുഴുവൻ മനഃപാഠമാകുന്നു. അവസാനത്തെ വായന മാത്രമല്ല മനഃപാഠമാക്കാൻ സഹായിച്ചത്. ഓരോ വായനയിലും ലഭിച്ച സംസ്കാരം തുടർവായനയിലേക്ക് പകർന്നു ഗ്രഹണത്തെ പൂർണ്ണമാക്കുന്നു. ഓരോ വർണവും അടുത്ത വർണത്തിലേക്ക് സംസ്കാരം സംക്രമിപ്പിച്ച് അവസാനവർണത്തിലെത്തുമ്പോൾ അർത്ഥം സ്ഥൂടമാകുന്നു.

വിദഗ്ധനായ രത്നവ്യാപാരി രത്നം പരിശോധിക്കുന്ന പ്രക്രിയയുമായി ആചാര്യന്മാർ ഇതിനെ താരതമ്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഓരോ നിരീക്ഷണവും മനസ്സിൽ ചില ധാരണകൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നു. അന്തിമനിരീക്ഷണത്തിന് ശേഷമാണ് നിഗമനം. ഇതാകട്ടെ നിരീക്ഷണപരമ്പരയുടെ സംസ്കാരങ്ങൾ സഞ്ചയിച്ചതാണ്. വാക്യാർത്ഥം അന്ത്യവർണനിർഗ്രാഹ്യമാണെന്നും വാക്യത്തിൽ പദമോ വർണമോ വ്യതിരിക്തമായിട്ടില്ലെന്നും ഭർതുഹരി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത് ഇതുകൊണ്ടാണ്¹.

ചുരുക്കത്തിൽ സ്ഫോടനസിലാന്തമനുസരിച്ച് ബുദ്ധിസ്ഥമായ അർത്ഥത്തിന്റെ പ്രകാശകമാണ്, വ്യഞ്ജകമാണ് ധ്വനി (ശബ്ദം). പ്രകാശ്യ പ്രകാശക ഭാവമാണ് ആ ബന്ധത്തിനുള്ളത്.

III സൗന്ദര്യ ശാസ്ത്രത്തിലേക്ക്

യാത്രാസൗകര്യങ്ങൾ കുറവായിരുന്ന പഴയകാലത്ത് ഒരു പഥികൻ വഴിനടന്ന് ക്ഷീണിച്ച് നട്ടുച്ചയ്ക്ക് ഒരു തണ്ണീർപന്തലിൽ അഭയംതേടി. സൂക്ഷിപ്പുകാരിയായ തരുണി തണുത്തവെള്ളം കൈക്കുമ്പിളിലേക്ക് ഇറ്റിച്ചു കൊടുത്തു. കുളിർമ്മയോടെ പാമ്പൻ മൊഴിഞ്ഞു. 'പയോ രമണീയം²²' കേട്ട് അവൾ കോരിത്തരിച്ചു. വരാനയിൽ വിശ്രമിക്കുന്ന തരുണനെ അകത്തു നിന്നവൾ സാകൃതം നോക്കിനിന്നു. പാൽപോലെ മധുരിച്ചത് നിന്റെ കൈകൊണ്ട് പകർന്നതുകൊണ്ടാണെന്ന് ആ കണ്ണുകൾ പറയുന്നതുപോലെ അവൾക്കുതോന്നി. അറിയാതൊരരുണിമ കവിളിൽ അരിച്ചുകയറി. ഇവരെ നമുക്കിവിടെ വിടാം. അരുണിമ ആർദ്രപ്രണയമായി വികസിച്ചിരിക്കാം, ചിലപ്പോൾ ഒന്നിച്ചൊരു ജീവിതം അതവർക്ക് നൽകുകയും ചെയ്തിരിക്കാം. പ്രസക്തമായ കാര്യമല്ല. ഈ ഭാവപ്രപഞ്ചം ഉണർത്തിയത് പഥികന്റെ വാക്യമാണ്. ഭാഷയ്ക്ക് ഇത്തരമൊരു ശക്തി കൈവന്നതെങ്ങനെയെന്ന് ചിന്തിച്ച് അദ്ഭുതപ്പെട്ടത് ആനന്ദവർദ്ധനനാണ്, വഴികാട്ടിയതോ ഭർതൃഹരിയും. കോശങ്ങൾ നൽകുന്ന അർത്ഥമല്ല ഭാഷയിൽ വാക്കുകൾക്കുള്ളത്. പ്രകരണമാണ് അർത്ഥത്തെ സംവേദനം ചെയ്യുന്നത്²³. ആർ ആരോട് എപ്പോൾ എങ്ങനെ എന്നതെല്ലാം അർത്ഥനിർണ്ണയത്തിൽ പ്രധാനമാണ്. ഭർതൃഹരി നൽകിയ ഈ സ്വാതന്ത്ര്യം ആനന്ദവർദ്ധനന് ധ്വനിസിലാന്തമാവിഷ്കരിക്കാൻ പ്രചോദനം നൽകി. ഇതിലുമധികം ധ്വനികാരണ സ്വാധീനിച്ചത് സ്ഫോടനസിലാന്തമാണ്.

ശബ്ദത്തിനും അർത്ഥത്തിനും തമ്മിൽ വാചുവാചകബന്ധമാണ് എല്ലാവരും കല്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. സ്ഫോടനം അതിനെ പ്രകാശ്യപ്രകാശകബന്ധമാക്കി മാറ്റി. പ്രകാശം വസ്തുവിനെ എന്നപോലെ അന്തർഹിതമായ തത്ത്വത്തെ വെളിവാക്കുകയാണ് ശബ്ദം ചെയ്യുന്നത്. പ്രകാശത്തിന് രണ്ട് ശക്തികളുണ്ട്- ഒന്ന്, അത് സ്വയം പ്രകാശിക്കുന്നു; രണ്ട്- മറ്റുള്ളവയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ശബ്ദവും അതുപോലെയാണ്²⁴. സ്വരൂപപരമായ അസ്തിത്വം അതിനുണ്ട്. അതോടൊപ്പം തന്നെ മറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വസ്തുവിനെ അത് പ്രകാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന്റെ വ്യഞ്ജകമായിട്ടാണ് ഭർതൃഹരി ധനിയെ കണ്ടത്. അനാദിനിധനമായ നാദബ്രഹ്മത്തെപ്പോലെയാണ് ഭാവപ്രപഞ്ചം. വാസനാ രൂപേണ പകർന്നുകിട്ടിയ ഭാവസ്ഥിരതയാണ്⁵⁵ വൈകാരിക പ്രപഞ്ചത്തെ സൃഷ്ടിക്കുന്നത്. ഭർതൃഹരിയുടെ സ്ഫോടമാണ് ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ ഭാവം. രതി, ശോകം, ഉത്സാഹം തുടങ്ങിയ ഭാവങ്ങൾ ചിത്തത്തിലുണ്ട്. ഭാഷ അവയെ ഉന്മീലനം ചെയ്യുന്നു. വാക്കിന്റെ ഉന്മീലനശക്തിയെയും പ്രതിഭാസ ശക്തിയെയും ആനന്ദവർദ്ധനൻ അംഗീകരിക്കുന്നു. ശബ്ദാർത്ഥങ്ങളുടെ വ്യംഗ്യവ്യഞ്ജകഭാവത്തെയും അദ്ദേഹം ഭർതൃഹരിയിൽ നിന്ന് സ്വീകരിക്കുന്നു. വ്യാകരണ സിദ്ധാന്തങ്ങളോടുള്ള കടപ്പാട് വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം ധനിസിദ്ധാന്തം ആവിഷ്കരിക്കുന്നത്⁵⁶.

എന്നാൽ, സ്ഫോടസിദ്ധാന്തത്തിൽ നിന്ന് ധനിസിദ്ധാന്തത്തിന് ഭേദങ്ങളുമുണ്ട്. ധനി എന്നപേര് തന്നെ ആദ്യത്തേത്. ഭർതൃഹരി സ്വീകരിച്ച അർത്ഥമല്ല ധനിക്ക് ആനന്ദവർദ്ധനൻ നൽകുന്നത്. സ്ഫോടരൂപമായ അർത്ഥത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന ശബ്ദമാണ് ഭർതൃഹരിക്ക് ധനി. എന്നാൽ ആനന്ദവർദ്ധനന് ധനി സമഗ്രമായൊരു നൂതനദർശനമാണ്. ശബ്ദം ധനിയാണ്, അർത്ഥവും ധനിയാണ്. ഇവ രണ്ടും വ്യഞ്ജകങ്ങൾ എന്ന നിലയിലാണ് ധനിയാകുന്നത്. വ്യംഗ്യമായ അർത്ഥവും ധനിയാണ്. വ്യഞ്ജന എന്ന വ്യാപാരം (ധനനം) ധനിയാണ്. കാവ്യം മുഴുവനായി തന്നെ ധനിയാണ്. അഞ്ച് അർത്ഥതലങ്ങളുള്ള ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ ധനിപ്രപഞ്ചത്തിന്റെ ആദ്യത്തേതുമാത്രമാണ് ഭർതൃഹരിയുടെ ധനി. ധനിയെന്ന പദത്തിന് വ്യാപകമായ അർത്ഥമാണ് ആനന്ദവർദ്ധനൻ നൽകുന്നത്. ഭർതൃഹരിയുടെ പ്രാകൃതവൈകൃതധനികളല്ല ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ കാവ്യാത്മാവായ ധനി.

എങ്കിൽ പിന്നെ സാദൃശ്യഭ്രമം തോന്നിക്കുന്ന ധനിപദം ആനന്ദവർദ്ധനൻ ഉപയോഗിച്ചതെന്തിന് എന്നൊരു സംശയം ഉണ്ടാകാം. സ്ഫോടത്തിന്റെ കർത്യതമായിരുന്നു ഭർതൃഹരിയുടെ വിഷയം. വക്താവിൽ അന്തർഹിതമായ ശബ്ദദത്തം ധനിയിലൂടെ ഉന്മീലനം ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ എന്നാണ് ഭർതൃഹരി അന്വേഷിച്ചത്. പശ്യന്തിയിൽ അപ്രകൃതമായി ഒന്നിച്ചിരുന്ന് മദ്ധ്യമയിൽ വിരിഞ്ഞ് വൈഖരിയിൽ പ്രകടമാവുന്ന പ്രക്രിയയായിരുന്നു ഭർതൃഹരിക്ക് പ്രധാനം. എന്നാൽ ശ്രോതാവിൽ ഇതുണ്ടാകുന്ന പ്രതികരണമായിരുന്നു ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ വിഷയം. അത് മുഴക്കമാണ്, അനുരണനമാണ്. പ്രകാശകശബ്ദമാണ് ഭർതൃഹരിയുടെ

ധനി, അതു വക്താവിലാണ്; പ്രതിധനി ആണ്, പ്രകാശ്യമാണ്, ആനന്ദവർദ്ധനന്റെ വിഷയം; അതു ശ്രോതാവിലാണ്.

ആനന്ദവർദ്ധനൻ ഇത്തരമൊരു നിലപാടെടുത്തത് ചരിത്രപരമായ കാരണങ്ങളാലാണ്. അദ്ദേഹത്തിന് മുൻപുള്ളവർ കാവ്യസൗന്ദര്യം തേടിയത് വസ്തുവിലാണ്. ഭാമഹൻ ഉക്തിഭേദത്തിൽ സൗന്ദര്യം കണ്ടെത്തി. ദണ്ഡി ഗുണങ്ങളിൽ, വാമനൻ വിന്യാസവൈചിത്ര്യത്തിൽ. വസ്തുനിഷ്ഠമായ സൗന്ദര്യ സങ്കല്പത്തെ ആത്മനിഷ്ഠമാക്കുകയാണ് ആനന്ദവർദ്ധനൻ ചെയ്തത്. പനിനീർപ്പൂവിന്റെ ചാരുത നിറത്തിലും മണത്തിലും നിരയിലുമാണ് പൂർവികർ അന്വേഷിക്കുക, മനസ്സിലെന്ന് കണ്ടെത്തുകയാണ് ധനികാരൻ ചെയ്തത്. കോശങ്ങളിലെ അർത്ഥമല്ല പദത്തിന്, ശ്രോതാവിന് തോന്നുന്ന (പ്രതീയമാനമായ) അർത്ഥമാണതിനുള്ളത്. അമരത്തിലെ ജഡമായ താളുകളില്ല, മനസ്സിന്റെ ദ്രുതികളിലാണ് വാക്കുകൾ ജീവിക്കുന്നത്.

സമൂഹത്തിന് ഒരു ബോധമണ്ഡലമുണ്ട്. ആയിരക്കണക്കിന് വർഷങ്ങൾ കൊണ്ട് അതുരുപപ്പെടുത്തിയ ശബ്ദബിംബങ്ങളും അർത്ഥകല്പനകളും പ്രരുപങ്ങളായും മിത്തുകളായും ആ ബോധമണ്ഡലത്തിൽ അലിഞ്ഞ് കിടക്കുന്നുണ്ട്. ആടുമാടുകളെ വളർത്തി ജീവിക്കുന്ന ഒരു സമൂഹത്തിൽ രാവിലെ അമ്മയോ, ചേച്ചിയോ തൈര് കടയുമ്പോൾ ഉയർന്നുവരുന്ന വെണ്ണക്കട്ടകൾ അദ്ഭുതത്തോടെ നോക്കി വളരുന്ന ബാലമനസ്സിൽ പാലാഴിമഥനം ഒരു മിത്തായി രൂപപ്പെടും; തലമുറകളിലൂടെ അതു കൈമാറും. ഈ സമൂഹത്തിൽ ജനിച്ച് വളരുന്ന ഏതൊരു വ്യക്തിക്കും ഇതു പകർന്നുകിട്ടും. ഒരു സമൂഹം പൊതുവായി പങ്കിടുന്ന ഇത്തരം അനുഭവസഞ്ചയമാണ്, ജന്മാന്തര സൗഹൃദമെന്നു വിശേഷിപ്പിക്കുന്ന പൂർവവാസന. സമൂഹചേതനയുടെ ഭാഗമായ ഈ വാസനയെ ഉണർത്തുകയാണ് കവി ചെയ്യുന്നത്. മറ്റൊരു സമൂഹത്തിൽ ജീവിക്കുന്നവനോ മറ്റൊരു ഭാഷയിലെ പദങ്ങൾക്കോ പൂർവ്വാവാസനയെ ഉണർത്താൻ ഈ ശക്തിയില്ല. 'കുരുക്ഷേത്രം' എന്ന പദം ഭാരതീയനിലുണർത്തുന്ന ബോധം, 'ഇത്തിരി പുവേ ചുവന്ന പുവേ' എന്ന് കേൾക്കുമ്പോൾ മലയാളിയുടെ മനസ്സിൽ വിരിയുന്ന മണം, അത് മറ്റൊരാൾക്ക് അനുഭവപ്പെടുകയില്ല. വ്യക്തിമനസ്സിൽ സുപ്തമായ സമൂഹാലംബന സ്മൃതികളെ ഉണർത്താൻ കവിക്കുള്ള കഴിവാണു കാരയിത്രീ പ്രതിഭ, ആസ്വാദകനുള്ള കഴിവാണു ഭാവയിത്രീ പ്രതിഭ. ഒന്നു ചേർന്ന ഈ പ്രതിഭാനത്തിന് കവിക്കും സഹൃദയനുമുള്ള ഉപാധി

ഭാഷയാണ്. ഭാഷ അന്തർഭാവത്തിന്റെ വ്യഞ്ജകമാകുന്നത് അങ്ങനെയാണ്. സർഗ്ഗക്രിയയുടെ കടുത്ത സംഘർഷത്തിലാണ് ഉള്ളുകാട്ടുവാൻ ഉപായമൊന്നുമില്ലെന്നും ഭാഷ അപൂർണ്ണമെന്നും കവികൾ വിലപിക്കുന്നത്.

ഉപായത്തിന്റെ പ്രശ്നത്തിൽ ആനന്ദവർദ്ധനനെ സ്വാധീനിച്ചത് ഭരതനാണ്. ശബ്ദബ്രഹ്മത്തിന് സമാന്തരമായി ഭാവപ്രപഞ്ചത്തെ സങ്കല്പിക്കാൻ ബലമേകിയത് ഭരതനാണ്. നാട്യശാസ്ത്രം ഭാവത്തിന്റെ രണ്ടു തലങ്ങളെ വിഭാവന ചെയ്യുന്നു- ഭവിക്കലും ഭവിപ്പിക്കലും²⁷. സ്ഥാവരങ്ങളായ എട്ട് ഭാവങ്ങളാണ് ഭവിക്കുന്നത്. ഇവയെ ഭവിപ്പിക്കുന്ന (വ്യാപിപ്പിക്കുന്ന, അഭിവ്യക്തമാക്കുന്ന) 41 ഭാവങ്ങൾ വേറെ. അഭിവ്യക്തിക്ക് ഭരതൻ സ്വീകരിച്ചത് ധ്വനിയോ, ഭാഷയോ അല്ല, മറിച്ച് ചതുർവിധമായ അഭിനയമാണ്. ഭവിപ്പിക്കുക എന്നതിനെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുക എന്ന് മാറ്റി ശ്രവ്യത്തിലേയ്ക്ക് സമനയിപ്പിക്കുകയാണ് ധ്വനികാരൻ ചെയ്തത്.

ആശയവിനിമയത്തിന് ഭാഷയെ ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായൊരു തലമാണിത്. മറ്റൊരു തരത്തിലും ഭാവത്തെ ആവിഷ്കരിക്കാൻ കഴിയാതെ വരുമ്പോൾ മാത്രമേ ഭാഷയെ വ്യഞ്ജകമാക്കാവൂ എന്ന് ധ്വനികാരൻ നിഷ്കർഷിക്കുന്നത് അതുകൊണ്ടാണ്. പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പറ്റാത്തതാണ് വികാരം. അതിനെ അനുഭവിപ്പിക്കാനേ കഴിയൂ, അതിനുള്ള ഉപാധിയാണ് ധ്വനി²⁸.

ഭാരതീയ ഭാഷാചിന്തയുടെ പ്രാഥമിക ഘട്ടം സ്വരൂപനിർമ്മിതിയിലാണ് വ്യാപ്യതമായത്. രൂപനിഷ്പത്തി, അർത്ഥബോധം, അന്വയപ്രക്രിയ തുടങ്ങിയവയായിരുന്നു പ്രധാന ചിന്താവിഷയങ്ങൾ. എല്ലാ ശാസ്ത്രശാഖകളും ഈ ചർച്ചകളിൽ പങ്കുകൊണ്ടു. സമഗ്രമായൊരു കാഴ്ചയോടെ ഭാഷാചിന്ത ദാർശനികതലത്തിലേക്കുയരുന്നത് 6-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഭർതൃഹരിയുടെ കാലത്തോടെയാണ്. പിൻക്കാലത്ത് എല്ലാ ചിന്താധാരകളും അവണ്ഡമായ ഈ ദർശനത്തോട് ഇണങ്ങിയും പിണങ്ങിയും പ്രതികരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ചിന്തയെ പ്രയോജനപ്പെടുത്തിയതും ഭൗതികതലത്തിൽ പൂർണ്ണമായി വ്യാഖ്യാനിച്ചതും സാഹിത്യ മീമാംസയാണ്. ഭാഷാതത്ത്വത്തിന്റെ പുതിയമേഖലയിലേയ്ക്കുള്ള വികാസമായി ഈ മൂന്നാംഘട്ടത്തെ കാണാം. സൗന്ദര്യശാസ്ത്രവും ഭാഷാചിന്തകളും തമ്മിലുള്ള സമഞ്ജസമായ സമ്മേളനം പിൽകാല ഭാവുകത്വത്തെ ഏറെ സമ്പുഷ്ടമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

1. ആമുഖം കൂടാതെ മൂന്ന് ഖണ്ഡങ്ങൾ പ്രബന്ധത്തിനുണ്ട്. ശബ്ദതത്വം എന്ന പദം പൊതുവർഷം ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഭർതൃഹരിയുടേതാണ്, അതിന് മൂൻപുള്ള സ്വരൂപചർച്ചകളാണ് പ്രഥമഖണ്ഡത്തിലുള്ളത്. ദർശനപ്രഭാവമുള്ള വാക്യപദീയകാലം രണ്ടാം ഖണ്ഡം. ദർശനം സൗന്ദര്യശാസ്ത്രത്തെ സ്വാധീനിക്കുന്ന ഒമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിന് ശേഷമുള്ള കാലമാണ് മൂന്നാം ഖണ്ഡത്തിലുള്ളത്.

2. ഛന്ദഃ പാദൗ തു വേദസ്യ ഹസ്തു കല്പോഽഥ പഠ്യതേ ജ്യോതിഷാമയനം ചക്ഷുഃ, നിരൂക്തം ശ്രോത്രമുച്യതേ ശിക്ഷാ ഘ്രാണം തു വേദസ്യ, മുഖം വ്യാകരണം സ്മൃതം തസ്മാത് സാംഗമധീത്യൈവ ബ്രഹ്മലോകേ മഹീയതേ. വേദത്തിന്റെ പാദങ്ങൾ ഛന്ദഃ; കൈകൾ കല്പം; കണ്ണ് ജ്യോതിഷം; കണ്ണ് നിരൂക്തം; നാസിക ശിക്ഷ; മുഖം വ്യാകരണം.

3. ഇദമന്യം തമഃ കൃത്സ്നം ജായേത ഭുവനത്രയം യദി ശബ്ദാഹായം ജ്യോതിഃ ആ സംസാരം ന ദീപ്യതേ കാവ്യദർശനം- ദണ്ഡി ശബ്ദമെന്ന ജ്യോതിസ് പ്രകാശിക്കുന്നില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ലോകം മുഴുവൻ ഇരുളിലാണ്ടുപോകുമായിരുന്നു. ഭർതൃഹരിയും അവബോധം വാഗ്രൂപമാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. വാഗ്രൂപതാ ചേന്നിഷ്ക്രമേത് അവബോധസ്യ ശാശ്വതീ ന പ്രകാശഃ പ്രകാശേത സാ ഹി പ്രത്യവമർശിനി വാക്യപദീയം 1. 24

4. പ്രകൃതിമധുരാഃ പ്രാകൃതഗിരഃ സ്വഭാവേന മധുരിക്കുന്നതാണ് പ്രാകൃതഭാഷ. ഗ്രാമസൗഭാഗ്യം എന്ന പേരിൽ ഹാലന്റെ 700 മുക്തകങ്ങളും വള്ളത്തോൾ മലയാളത്തിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

5. ഘടതീതി ഘടോ ജേതയോ നാഘടൻ ഘടതാമിയാത് അഘടതവിശേഷേണ പടോപി സ്യാത് ഘടോന്യഥാ രണ്ടു കപാലങ്ങളെ കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് ഘടം എന്ന് പറയുന്നത്. ഘടതീതി ഘടഃ. ക്രിയ മുലമല്ല വാക്കുകൾ ഉണ്ടാകുന്നതെങ്കിൽ പടത്തെയും ഘടമെന്ന് വിളിക്കാം. 'സർവം ധാതുജമാഹ ശാകടായനഃ'. ധാതുവിൽ നിന്നാണ് പദങ്ങളുണ്ടാകുന്നതെന്ന് ശാകടായനൻ എന്ന ആചാര്യൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

6. ധാതുക്കളുടേയും പ്രത്യയങ്ങളുടേയും സംഖ്യ സംബന്ധിച്ച് മതഭേദങ്ങളുണ്ട്.

7. ലഘുസംസ്കൃതം കെ.ജി. പൗലോസ്, വള്ളത്തോൾ വിദ്യാപീഠം, എടപ്പാൾ 2006, പേജ് 312

8. ക്രിയയാക്കാൻ ചേർക്കുന്ന പ്രത്യയങ്ങളാണ് തിങ്. ആത്മനേപദത്തിനും പരസ്പരമേപദത്തിനും പ്രത്യേകം പ്രത്യയങ്ങളുണ്ട്. സ്വന്തം ആവശ്യത്തിന് പചിച്ചാൽ പച-തേ, പരസ്പരമേപദത്തിന് എങ്കിൽ പച-തി. ഭൂതവർത്തമാനഭാവി കാലങ്ങൾ, പ്രകാരങ്ങൾ എന്നിവയെ കുറിക്കാൻ പത്ത് ലകാരങ്ങൾ; ഓരോന്നിനും മൂന്നു വചനങ്ങൾ. ഇങ്ങനെ പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർത്തു ഒരു ധാതുവിൽ നിന്ന് തന്നെ നൂറുകണക്കിന് രൂപങ്ങളുണ്ടാക്കാം.

നാമങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നതിന് പ്രകൃതിയോട് ആദ്യം ചേർക്കുന്ന പ്രത്യയം കൃത് (ധ്യാശാമ്യ്യ ഔള്ളശഃ) ഇത് രണ്ടുതരം.

- കാരകം - പാചകഃ (പാചകൻ)
- ഭാവം - പാകം (പചിക്കൽ)

ഇവയോട് ലിംഗം, വിഭക്തി, വചനം ഇവയ്ക്കുള്ള പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർക്കാം. കൃത് ചേർത്ത നാമത്തോട് വീണ്ടും ചേർക്കാവുന്ന പ്രത്യയങ്ങളാണ് തദ്ധിതങ്ങൾ (ഛലരീറമ്യ്യ ഔള്ളശഃലഭ).

തദ്ധിത പ്രത്യയങ്ങളെ പഠനസൗകര്യത്തിനായി ആറ് വിഭാഗമായി തിരിക്കാം.

i. വിശേഷ്യതദ്ധിതങ്ങൾ (അതിനെ സംബന്ധിച്ചത്)

- കൃത് - തദ്ധിതം
- മനുഷ്യ - മാനുഷഃ
- മന - മാനസ
- ധർമ്മ - ധർമ്മ്യ
- മാസ - മാസിക
- അരണ്യ - ആരണ്യക

ii. ഭാവർത്ഥതദ്ധിതങ്ങൾ (മുനിയുടെ ഭാവം -മൗനം)

മുനി - മൗനം, സമർത്ഥ- സാമർത്ഥ്യ, മനുഷ്യ- മനുഷ്യത്വം

iii. തദത് തദ്ധിതൻ (അതുളളത് ഐശ്വര്യം- ഐശ്വര്യമുള്ളവൻ)

- ശ്രീ - ശ്രീമാൻ, ശ്രീമതീ, ശ്രീമത്
- ധന - ധനവാൻ, ധനവതീ, ധനവത്
- ലജ്ജ - ലജ്ജാവൻ, ലജ്ജാവതീ, ലജ്ജാവത്

iv. തോലന തദ്ധിതൻ (Comparative, superlative)

പടും പടുതര, പടുതമഃ

ഗുരുഃ ഗരീയഃ, ഗരിഷ്ഠഃ

v. വിഭക്തി തദ്ധിതം

വ്യക്ഷതഃ (വ്യക്ഷത്തിൽ നിന്ന്- പഞ്ചമി)

പുരസ്താത്, ഉപരിഷ്ടാത്.

vi. അഭ്യുതർഭാവം

ശുചീകരോതി, ശുചീഭവതി

ഉദാരികരണം, ആഗോളീകരണം

ഇങ്ങനെ മൂലധാതുക്കളോട് പ്രത്യയങ്ങൾ ചേർത്ത് അനേകായിരം പദങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കാം.

- 9. ലിംഗവചനാദികളില്ലാത്ത അവ്യയങ്ങൾ എന്നൊരു വിഭാഗം വേറെയുണ്ട്.
ഉദാ: യഥാ, തഥാ
- 10. മേല്പുത്തൂരിന്റെ വ്യാകരണ ഗ്രന്ഥമായ പ്രക്രിയാ സർവ്വസ്വത്തിന്റെ മംഗളശ്ലോകം.

രാസവിലാസവിലോലം
 സ്ഥരത മുരാദേർ മനോരമം രൂപം
 പ്രകൃതിഷ്ടയത് പ്രത്യയവത്
 പ്രത്യേകം ഗോപികാസു സമ്മിളിതം.

സിദ്ധാന്തകൗമുദിയുടെ കർത്താവായ ഭട്ടോജിദീക്ഷിതർ പൂർവ്വാർദ്ധം കേട്ട് ശൃംഗാരപദ്യമെന്നോർത്ത് മുഖം തിരിച്ചു. വ്യാകരണതത്ത്വം വിഷ്കാരരൂപമായ ഉത്തരാർദ്ധം കേട്ടതോടെ തത്കർത്താവിൽ വ്യാമുഗ്ധനായി നേരിൽ കാണാൻ കാശിയിൽ നിന്ന് പുറപ്പെടുകയും മാർഗമദ്ധ്യേ ചരമവാർത്തയറിഞ്ഞ് 'മേല്പുത്തൂരില്ലാത്ത കേരളത്തിൽ വന്നിട്ടെന്തിന്' എന്ന് ചിന്തിച്ച് മടങ്ങുകയും ചെയ്തത്രേ.

പ്രക്രിയാസർവസ്വം, ഗുരുവായൂർ ദേവസ്വം, പേജ് 5

- 11. പദാനുപൂർവിയെപ്പറ്റി ഓരോ ഭാഷയ്ക്കും വ്യവസ്ഥകളുമുണ്ട്.

Eng- svo, Mal- sov, Sanskrit- sov
 S- Subject, V- Verb, O- Object

ചൈനീസ് പോലുള്ള Positional ഭാഷകളിൽ നിന്നാണ് ഉദാഹരിക്കേണ്ടത്. അമഹ്യശേര ആയതുകൊണ്ടാണ് ഇംഗ്ലീഷിൽ പ്രത്യയലോപം ഉണ്ടായത്, പകരമുള്ളത് Propositions ആണ്.

- 12. അഭിഹിതസ്യ കമിതസ്യ പരസ്പരം അന്യഃ ഇതി
അഭിഹാതാനന്യവാദഃ;
അനിതസ്യ പരസ്പര മിളിതസ്യേവ അഭിധാനം ഇതി
അനിതാഭിധാനവാദഃ.
- 13. അനാദിനിധനം ബ്രഹ്മ
ശബ്ദതത്ത്വം യദക്ഷരം
വിവർതതേ അർത്ഥഭാവേന
പ്രക്രിയാ ജഗതോ യതഃ വാക്യപദീയം 1, 1
- 14. യഃ സംയോഗവിഭാഗാഭ്യോം
കരണൈരൂപജന്യതേ
സ സ്ഫോടഃ, ശബ്ദജാഃ ശബ്ദാഃ
ധനയോന്യൈരുദാഹൃതാഃ വാക്യപദീയം 1, 102
- 15. In the begining was the word
And the word was with God
And the word was God. Gospel of John- 1

സഃ ഭുഃ ഭുഃ ഇതി വ്യാഹരത്
സഃ ഭുമിം അസൃജത് തൈത്തരീയ ബ്രാഹ്മണം
2-2-4-2
- 16. ‘ഏകോ രസഃ കരുണ ഏവ’ എന്ന ഉത്തരരാമചരിത ശ്ലോകത്തിൽ
വെള്ളത്തിന്റെ തന്നെ വികാരങ്ങളായ അല, നൂര, പത എന്നിവ വെള്ളം
തന്നെയാണെന്ന് ഭവഭൂതി സമർത്ഥിക്കുന്നുണ്ട്. വിവർതവാദത്തിന്
ഉദാഹരണമാണിത്. ആദ്യകാലത്ത് വിവർതവും പരിണാമവും
അർത്ഥഭേദമില്ലാതെ ആചാര്യന്മാർ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.
- 17. ബ്രഹ്മ വാ ഇദമഗ്ര ആസീത്. തദാത്മാനമേവാവേത്. ബൃഹദാരണ്യകം
- 18. സ്ഫുട (വികസനേ) എന്ന ധാതുവിൽ എന്നാണ് സ്ഫോടഃ എന്ന പദം
ഉണ്ടാകുന്നത്. സ്ഫുടതി കോരകഃ = മൊട്ടുവിടരുന്നു എന്നുദാഹരണം
വികസിക്കുക, വ്യക്തമാകുക എന്നൊക്കെയാണ് സ്ഫോടപദത്തിന്
അർത്ഥം. മൊട്ടുവിടർന്നു പൂവാകുന്നതുപോലെ അന്തർനിഹിതമായ
നാദബ്രഹ്മം വിടർന്നു ശബ്ദാർത്ഥരൂപേണ പ്രകാശിക്കുന്നു.

i. സ്ഫുടതി അർത്ഥഃ അസ്മാദ് ഇതി സ്ഫോടഃ
(ശബ്ദബ്രഹ്മം)

ശബ്ദം ഇതിൽ നിന്ന് ഉണ്ടാകുന്നു.

ii. സ്ഫുടതി- സ്ഫുടീഭവതി ഇതി സ്ഫോടഃ
(അഭിവൃക്തി) വെളിവാകുന്നു

iii. സ്ഫുട്യതേ വർണൈഃ വൃഞ്ജ്യതേ (വ്യംഗ്യ വൃഞ്ജകഭാവം)

ഇതി സ്ഫോടം

വർണങ്ങളാൽ വെളിവാക്കപ്പെടുന്നു

സ്ഫോടം വർണങ്ങളാൽ അഭിവ്യക്തമാണ്, എങ്കിലും വർണങ്ങളിൽ നിന്നു ഭിന്നമാണ്. അർത്ഥാന്തര പ്രത്യായകമായ നിത്യമായ ശബ്ദമാണത്.

വർണാതിരികത വർണാഭിവ്യംഗ്യം അർത്ഥപ്രത്യായകം നിത്യം ശബ്ദം.

വർണാതിരികതയേ സതി വർണാഭിവ്യംഗ്യം അർത്ഥ പ്രത്യായകം നിത്യം ശബ്ദം സ്ഫോടം.

- 19. സ്ഫോടത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നത് ധനിയാണ്. ഇതിന് രണ്ടുരൂപങ്ങളുണ്ട്- പ്രാകൃതധനി, വൈകൃതധനി, സഹജമായത് പ്രാകൃതം, മദ്ധ്യമാവാക്കിൽ അർത്ഥവും ശബ്ദവുമായി പിരിയുമ്പോഴത്തെ ധനിയാണത്. ഇതാണ് യഥാർത്ഥധനി. ഉച്ചാരണാവയവങ്ങളിൽ സ്പർശിച്ച് വ്യക്തിയുടെ സവിശേഷതകളും ആരോഹാവരോഹണങ്ങളും ചേർന്നു നാം കേൾക്കുന്ന ശബ്ദം ഈ മൂലശബ്ദത്തിൽ നിന്ന് ഉണ്ടായതാണ്. അതാണ് വൈകൃതധനി. സാഹചര്യങ്ങളനുസരിച്ച് ഓരോരുത്തരുടെ ഉച്ചാരണവും വ്യത്യസ്തങ്ങളാകാം. കണ്ണാടിയുടെ വലിപ്പവും ഗുണവും അനുസരിച്ച് പ്രതിബിംബങ്ങളിൽ മാറ്റമുണ്ടാകുന്നതുപോലെയാണത്. ഈ വ്യത്യാസം യഥാർത്ഥധനിക്ക് ഇല്ല, അത് നിത്യമാണ്. അതുകൊണ്ട് അർത്ഥത്തെ നൽകുന്നത് പ്രാകൃതധനിയാണ്, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ഉച്ചരിതമായി ശ്രവണഗോചരമാകുന്നത് വൈഖരിയിൽ വൈകൃതധനിയിലും.

- 20. ചതാരി വാക്പരിമിതാ പദാനി
 താനി വിദുർബ്രഹ്മണോ യേ മനീഷിണഃ
 ഗൃഹായാം താനി നിഹിതാനി നേംഗയന്തി
 തുരീയം വാചോ മനുഷ്യാഃ വദന്തി ഋഗ്വേദം 1, 164 - 5
 പരാ, പശ്യന്തി, മദ്ധ്യമാ എന്നിങ്ങനെ പദത്തിന്റെ മൂന്ന് ഭാഗം അന്തരംഗത്തിൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നാലാമത്തേതായ വൈഖരിയാണ് ഉച്ചരിക്കപ്പെടുന്ന വാക്ക് എന്നാണ് ഋഗ്വേദസൂക്തം. പശ്യന്തിക്കുമപ്പുറം പരാ എന്ന നിഷ്പന്ദമായ, സൂക്ഷ്മമാത് സൂക്ഷ്മതരമായ ഒരു തലം പ്രാചീനന്മാർ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ട് ഭർതൃഹരി പരാ എന്ന അവസ്ഥയെ വിട്ടുകളഞ്ഞു എന്ന് പണ്ഡിതന്മാർ ചർച്ചചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ശബ്ദബ്രഹ്മവും പരബ്രഹ്മവും അഭിന്നമാകയാൽ പശ്യന്തിതലം തന്നെയാണ് ശബ്ദതത്ത്വത്തിന് അടിസ്ഥാനം എന്നാണ് ഭർതൃഹരിയുടെ അഭിപ്രായം എന്ന് ചില പണ്ഡിതന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

- 21. അഖണ്ഡമായ വാക്യസ്ഫോടം നിരവയവമാണ്. സൈദ്ധാന്തികമായ നിലയിതാണെങ്കിലും പ്രായോഗിക പരിഗണനകൾവെച്ച് വർണസ്ഫോടം, പദസ്ഫോടം തുടങ്ങി എട്ട് സ്ഫോടങ്ങൾ ചില ആചാര്യന്മാർ അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ട്.

- 22. പയഃ = വെള്ളം/ പാൽ. ശ്ലേഷമാണ് പാലിന്റെ മാധുര്യമെന്ന അനുരണനത്തിനാധാരം- സാദൃശ്യധാനി.
- 23. സംകേതിതമായ അർത്ഥത്തോട് ശബ്ദത്തിനുള്ള ബന്ധം നിത്യമായിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ സംയോഗാദികളായ പ്രകരണബന്ധങ്ങൾ അർത്ഥഗതി നിയന്ത്രിക്കുന്നു.
- 24. ശബ്ദത്തിന് സ്വരൂപേണ നിലനിൽപ്പുണ്ട്. അഗ്നിയോട് റക് പ്രത്യയം വിധിക്കുന്നത് ശബ്ദത്തോടാണ് അർത്ഥത്തോടല്ല. സ്വയം പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ തന്നെ അർത്ഥത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കാനും ശബ്ദത്തിന് കഴിയും.
- 25. ശാകുന്തളം അഞ്ചാമങ്കത്തിൽ 'രമ്യാണി വീക്ഷ്യ' എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ 'ഭാവസ്ഥിരാണി ജനനാന്തരസൗഹൃദാനി' എന്നു കാളിദാസൻ.
- 26. പ്രഥമേ വിദാംസോ വൈയാകരണാഃ, വ്യാകരണമൂലതാത് സർവവിദ്യാനാം.
തേ ച ശ്രൂയമാണേഷു വർണേഷു ധനിരിതി വ്യവഹരന്തി
ധാന്യാലോകം
പ്രഥമോദ്യോതം.

27. 'ഭൂ സത്തായാം' എന്ന ധാതുവിൽനിന്നാണ് 'ഭാവം' എന്ന പദമുണ്ടാകുന്നത്. ഭവതിതി ഭാവഃ, ഭവിക്കുന്നത് ഭാവം- സ്ഥായിഭാവങ്ങൾ (8). ഭാവയതീതി ഭാവഃ- സ്ഥായിയെ ഭവിപ്പിക്കുന്നത്. പ്രേക്ഷകരിലേക്ക് സംക്രമിപ്പിക്കുന്നതും, ഭാവം. വിഭാവാനുഭാവസഞ്ചാരികൾ (41). ആന്തരങ്ങളായ എട്ടു സ്ഥിരഭാവങ്ങളെ അനുഭവവേദ്യമാക്കുന്നത് ബാഹ്യങ്ങളായ (41) അനുഭവാദികളാണ്. ഇത്തരത്തിൽ 49 ഭാവങ്ങൾ കൊണ്ട് രസം ഉണ്ടാകുന്നു എന്നാണ് ഭരതമതം.

'കവേരന്തർഗതം ഭാവം ഭാവയൻ ഭാവ ഉച്യതേ' - സ്ഥായി എന്നാണ് ഇവിടെ ഭാവപദത്തിനർത്ഥം; 'വാഗംഗസതോപേതാൻ കാവ്യാർത്ഥാൻ ഭാവയന്തി ഇതി ഭാവഃ' എന്നിടത്ത് അനുഭവാദികൾ എന്നും. സ്ഫോടസിദ്ധാന്തവുമായി ഇതിനുള്ള സാദൃശ്യം വ്യക്തം. അന്തഃസ്ഥിതമായ രത്യാദിവാസനകളെ അഭിനയം കൊണ്ട് വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു, അന്തർനിഹിതമായ അർത്ഥത്തെ ധാനി വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നതുപോലെയാണിത്. അഭിനയത്തിന് പകരം ശ്രവ്യത്തിൽ ധാനിയെ വ്യഞ്ജകമാക്കുകയാണ് ആനന്ദവർദ്ധനൻ ചെയ്തത്. ഭരതന്റെയും ഭർത്യഹരിയുടെയും സാധീനത്തിലാണ് ധാനിവാദം ഉരുത്തിരിഞ്ഞത് എന്നാണ് ഇതിനർത്ഥം. ■

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണം - വെല്ലുവിളികളും സാധ്യതകളും*

ഡോ. എം.എസ്.റ്റി. നമ്പൂതിരി

(ടെക്നോസ്, എ.എസ്.എ)

എന്നെ ഈ പ്രഭാഷണത്തിനു പ്രേരിപ്പിച്ച സുഹൃത്തുക്കൾക്കും കമ്മറ്റി ഭാരവാഹികൾക്കും നന്ദി. ഞാനിവിടെ ഒക്ടോബർ മാസത്തിൽ വരുന്നുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു എന്നതിൽ കവിഞ്ഞ് മറ്റൊരു കാരണവും ഈ മഹത്തായ കർമ്മം എന്നെ ഏല്പിച്ചതിൽ കാണുന്നില്ല. ശ്രീ. എൻ.വി. കൃഷ്ണവാരിയരുമായി 1960കളിലും എഴുപതുകളിലും ഞാൻ സമ്പർക്കം പുലർത്തിയിരുന്നു എന്നതുശരിയാണ്. 1960കളിൽ ഫാറൂഖ് കോളേജിൽ ഗണിതശാസ്ത്രാധ്യാപകനായിരിക്കുമ്പോൾ, ഗണിതശാസ്ത്രത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ഒരു ലേഖനപരമ്പര മാതൃഭൂമിയിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കാൻ എന്നെ പ്രേരിപ്പിച്ചതദ്ദേഹമാണ്. ഓരോ ലേഖനം അയച്ചുകൊടുക്കുമ്പോഴും ചില തിരുത്തലുകൾ ഒന്നു രണ്ടു വാചകങ്ങളിൽ അയച്ചുതരും. അക്കങ്ങളുടെ കഥ എന്ന ആ പരമ്പര അവസാനിച്ചത് ദയാംശ സംഖ്യാസമ്പ്രദായ - binary number system - ന്റെപ്പറ്റി വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ടാണ്. അതിന്റെ തുടർച്ചയായിട്ടാണ് കമ്പ്യൂട്ടറുകളുടെ കഥ എന്ന പരമ്പര മാതൃഭൂമിയിൽ വന്നത്. കമ്പ്യൂട്ടർ ചിപ്പുകളുടെ പ്രവർത്തനം ദയാംശസമ്പ്രദായത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. 0,1 എന്ന രണ്ടക്കങ്ങളുടെ പ്രതിനിധികളായി താണവൈദ്യുതോർജ്ജവും ഉയർന്ന വൈദ്യുതോർജ്ജവും യഥാക്രമം സംവിധാനം ചെയ്തുകൊണ്ടാണല്ലോ ആദ്യകാല ചിപ്പുകൾ നിർമ്മിച്ചത്. കമ്പ്യൂട്ടറുകളുടെ സംവിധാനത്തിന് ഗണിതശാസ്ത്രസിദ്ധാന്തങ്ങൾ എത്രമാത്രം പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു എന്നു തടക്കത്തിലേ സൂചിപ്പിക്കുവാനാണിവിടെ ശ്രമം. എൻ.വി എന്ന സാഹിത്യകാരന്റെ ശാസ്ത്രസന്ദേഹം കൂടി സൂചിപ്പിക്കാതെ എന്നെ ഏൽപ്പിച്ച ദൗത്യം നിർവ്വഹിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല. വിജ്ഞാനകോശം, ശാസ്ത്രപരിഷ്കരണം, ഭാഷാജന്മസ്റ്റിറ്റുട്ട് കാലിക പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾ എന്നിവയിൽകൂടി ശാസ്ത്രത്തിന്റെ വിവിധ മണ്ഡലങ്ങളെ മലയാള ഭാഷയുമായി കൂടുതലടുപ്പിക്കാനും, മലയാളവായനക്കാരിൽ ശാസ്ത്രാവബോധം വളർത്താനും എൻ.വി ചെയ്ത സംഭാവനകൾ ചെറുതൊന്നുമല്ല. “കമ്പ്യൂ

ട്ടറീകരണം - സാധ്യതകളും വെല്ലുവിളികളും” എന്ന വിഷയത്തിലേക്കു കടക്കുന്നതിനു മുമ്പ് അത് മലയാളഭാഷാവികാസവുമായി എങ്ങനെ ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കേണ്ടതാണ്. ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക വിഷയങ്ങളിലെ പുതിയ പദങ്ങളെ മലയാളഭാഷയിലേയ്ക്കാഗിരണം ചെയ്തും മലയാളീകരിക്കാൻ കഴിയാത്തവയ്ക്ക് പുതിയ പദങ്ങൾ കണ്ടുപിടിച്ചും ഭാഷയെ വികസിപ്പിക്കണം എന്നു വാദിച്ചത് എൻ.വി. കൃഷ്ണവാരിയരാണ്. അന്ന് അദ്ദേഹം ഭാവനയിൽ കണ്ട ചില മാറ്റങ്ങൾ എത്രമാത്രം ശരിയാണെന്ന് ബോധ്യപ്പെടാൻ, ഇന്നത്തെ ചില കാലികപ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളിൽ കാണുന്ന ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതികലേഖനങ്ങൾ പരിശോധിച്ചാൽ മതി. ദീർഘദർശനത്തോടുകൂടി അദ്ദേഹം അന്നു നിർദ്ദേശിച്ച മാറ്റങ്ങൾ ഇന്നും പ്രസക്തമാണ്. എസ് എം എസ് സന്ദേശങ്ങളിലും ഇ-മെയിലുകളിലും കൂടി പരസ്പര സമ്പർക്കം പുലർത്തുന്ന ഇന്നത്തെ യുവജനങ്ങൾ മംഗ്ലീഷിലും മലയാളത്തിലും കൂടി ഉപയോഗിക്കുന്ന പദങ്ങൾ നോക്കുക. ആംഗലഭാഷാഭവൈദ്യം നേടാത്ത സാധാരണ മലയാളികളിലേക്ക് കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ സാധ്യതകൾ ഇറങ്ങിച്ചെല്ലണമെങ്കിൽ ഭാഷാവികാസം കൂടി കണക്കിലെടുക്കണമെന്നർത്ഥം.

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ സാധ്യതകൾ

സമൂഹജീവിതത്തിലും വ്യക്തിജീവിതത്തിലും അനന്തവും, വിപ്ലവപരവുമായ സാധ്യതകൾ കമ്പ്യൂട്ടറുകൾ (പേഴ്സണൽ കമ്പ്യൂട്ടർ, ലാപ്ടോപ്പ്, മൊബൈൽ ഫോണുകൾ...ഇവയെല്ലാം ഈയൊരു പദത്തിന്റെ കൂടക്കീഴിൽ ഉപയോഗിക്കുകയാണ്) കൊണ്ടുവരുന്ന ഒരു സാഹചര്യത്തിലാണ് നാമിന്ന് ജീവിക്കുന്നത്. ഈ വിപുലാർത്ഥത്തിൽ നോക്കുമ്പോൾ കേരളത്തിൽ 60 ശതമാനത്തോളം ആളുകൾ ഒരുതരത്തിൽ അല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരു രീതിയിൽ ഇത്തരം ഉപകരണങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ട്. വാർത്താവിനിമയം, വിദ്യാഭ്യാസം, ഭരണസംവിധാനം, ഗതാഗതം, വാണിജ്യം, വ്യവസായം എന്നീ മണ്ഡലങ്ങളിൽ വൻതോതിലല്ലെങ്കിലും ചെറിയ ചെറിയ മാറ്റങ്ങൾ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ യുണൈറ്റഡ് സ്റ്റേറ്റ്സ് പോലുള്ള വികസിത രാജ്യങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് ഐടി രംഗത്തുള്ള ഈ പുരോഗതി താരതമ്യേന തുച്ഛമാണ്. എന്റെ അറിവിൽപെട്ടിടത്തോളം, കേരളത്തിലെ വിദ്യാഭ്യാസരംഗത്ത് ഐടിയുടെ പങ്ക് എത്രമാത്രം വളർന്നിട്ടുണ്ട് എന്ന് സംശയമുണ്ട്. അമേരിക്കയിൽ പ്രാഥമികവിദ്യാലയങ്ങളിൽ ലഭിക്കുന്ന പരിശീലനം ഇവിടെ ഹൈസ്കൂൾ തലത്തിൽപ്പോലും ലഭിക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്. IT@ school തുടങ്ങിയ ചില പദ്ധതികൾ ഇവിടെ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല.

ഐടി വ്യവസായത്തിന് വേണ്ടിയുള്ള പ്രാഥമിക പരിശീലനം മാത്രമേ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസരംഗത്തും ലഭിക്കുന്നുള്ളൂ എന്നാണ് ഞാൻ മനസ്സിലാക്കുന്നത്. എഞ്ചിനീയറിങ് കോളേജുകളിൽപോലും, എംബഡഡ് സിസ്റ്റംസ്, നാനോ ടെക്നോളജി, കമ്പ്യൂട്ടേഷനൽ ബയോളജി, ബയോ ഇൻഫൊമാറ്റിക്സ്, എൻ്റർടെയിൻമെന്റ് ടെക്നോളജി, മീഡിയാ ടെക്നോളജി എന്നിവയിൽ പഠനമോ ഗവേഷണമോ കേരളത്തിൽ ശുഷ്കമാണെന്നറിയുന്നു. മനുഷ്യവിഭവപരിശീലനത്തിൽ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസരംഗം പുരോഗമിച്ചിട്ടില്ല. കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിൻ്റെ സാധ്യതകൾ ജനജീവിതത്തിനുപകരിക്കണമെങ്കിൽ മനുഷ്യവിഭവങ്ങൾ വികസിപ്പിച്ചെടുക്കണം. ഇലക്ട്രോണിക് മാർക്കറ്റ് രംഗത്ത് ചൈന സ്വീകരിക്കുന്ന മാതൃക ഇൻഡ്യയ്ക്കും പ്രസക്തമാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതായാലും ഒരുകാര്യം തീർച്ച. ഐടിയും കമ്പ്യൂട്ടറീകരണവും കേരളത്തിൻ്റെ വികസനവും തമ്മിൽ വേർതിരിക്കാനാകാതെ ഇടകലർന്നിരിക്കുന്നു.

വെല്ലുവിളികൾ

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന് നേരിട്ട രണ്ടു തിരിച്ചടികൾ ചരിത്രപരമായിത്തന്നെ ഇവിടെ കുറിക്കുകയാണ്. 1980-കളിലാണെന്നാണെൻ്റെ ഓർമ്മ. എൻ്റെ ഒരു സുഹൃത്തും കേരളസർവ്വകലാശാലാ വൈസ് ചാൻസലറുമായിരുന്ന ഡോ. എ.വി. വറുഗീസ് ആവശ്യപ്പെട്ടതനുസരിച്ച് അമേരിക്കയിൽനിന്ന് ഇവിടെയെത്തി, മൂന്നുമാസക്കാലം കേരളസർവ്വകലാശാലയുടെ വിവിധ ഭരണശാഖകളിൽ (മാർക്ക്ലിസ്റ്റ്, ബഡ്ജറ്റ്, അക്കൗണ്ടിംഗ് തുടങ്ങിയവ) കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനുള്ള സാധ്യതകൾ പരിശോധിച്ച് റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കാൻ ഞാൻ നിയുക്തനായി. പാളയത്തുള്ള സർവ്വകലാശാലയുടെ രണ്ടാംനിലയിൽ ഒരാഫീസിലിരുന്നുകൊണ്ട് പല ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റുകളിലും അന്നു കൈകൾകൊണ്ട് നടത്തിയിരുന്ന പല പ്രവൃത്തികളും കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനെപ്പറ്റി അന്വേഷിച്ച് റിപ്പോർട്ട് സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. സർവ്വകലാശാലയിലെ എൻ്റെ സാന്നിധ്യം അവിടത്തെ സ്റ്റാഫിന്റേയും വിദ്യാർത്ഥികളുടേയും എതിർപ്പു സൃഷ്ടിച്ചു. അമേരിക്കയിൽനിന്ന് ഒരാളിവിടവന്ന് അമേരിക്കയിൽ പരിശീലനം ലഭിച്ച ഒരു വൈസ്ചാൻസലറുടെ കീഴിൽ സർവ്വകലാശാലയുടെ ദൈനംദിന പ്രവർത്തനങ്ങളെ തകിടം മറിക്കുന്നതിലുള്ള അവരുടെ എതിർപ്പ് ഫോൺവിളികളിൽ കൂടിയും പ്രകടനങ്ങളിൽകൂടിയും വ്യക്തമായിരുന്നു. ഈ എതിർപ്പുകൾ ഡോ. വറുഗീസിൻ്റെനേരെ തിരിഞ്ഞു. ഒരു ദിവസം ഞാൻ ഓഫീസിലിരിക്കുമ്പോൾ തൊട്ടടുത്തുള്ള വൈസ് ചാൻസലറുടെ ഓഫീസിലേക്ക് ഒരു സംഘം വിദ്യാർത്ഥികൾ തള്ളിക്കയ

റി. പോലീസിനേയും കാവൽക്കാരെയും ധിക്കരിച്ച് അവർ താഴെനിന്നു രണ്ടാംനിലയിലേക്ക് ഇറച്ചുകയറി. ജനാലകൾ അടിച്ചുപൊളിച്ചു. ഭാഗ്യവശാൽ അപകടസാധ്യതകൾ മുൻകൂട്ടിയറിഞ്ഞ പോലീസ് പുറവാതിലിൽകൂടി വൈസ്ചാൻസലറെ താഴത്തെ നിലയിലിറക്കി കാറിൽ കയറ്റി രക്ഷപ്പെടുത്തുകയാണുണ്ടായത്. മൂന്നുമാസത്തെ അന്വേഷണത്തിനു ശേഷം ഞാൻ സമർപ്പിച്ച റിപ്പോർട്ടിനെത്തു സംഭവിച്ചു എന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. ഡോ. വറുഗീസ് ഉദ്യോഗകാലാവധി തീരുന്നതിനുമുമ്പ് മരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ റിപ്പോർട്ടിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഒരു ലേഖനം മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പ് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതായി ഓർമ്മിക്കുന്നു. കേരള ട്രാൻസ്പോർട്ട് കമ്മീഷൻ കമ്പ്യൂട്ടറീകരിക്കണമെന്നും സെക്രട്ടേറിയറ്റിലെ കുന്നുകൂട്ടുന്ന ഫയലുകൾ നീങ്ങുന്നതിന് ഓട്ടമേഷൻ സഹായിക്കുമെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതിനും എതിർപ്പുകൾ നേരിടേണ്ടിവന്നു. ഓരോ ബസ്സിലും ടിക്കറ്റ് വിതരണത്തിനും, ഡ്രൈവിംഗിനും കൂടി ഒരാൾ മതിയെന്നും, എത്ര ബസ്സുകൾ റോഡിലുണ്ടെന്നും എത്ര ഗാരേജുകളിലുണ്ടെന്നും മറ്റുമുള്ള വിവരങ്ങൾ കമ്പ്യൂട്ടറുകളിൽ സൂക്ഷിച്ചാൽ ഡിപ്പാർട്മെന്റ് കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാക്കാൻ സാധിക്കുമെന്നും സൂചിപ്പിച്ചപ്പോൾ തൊഴിൽ നഷ്ടപ്പെടുമെന്ന് ഭയന്ന തൊഴിലാളികൾ എതിർത്തു. കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. ഇന്ന് എത്രമാത്രം കമ്പ്യൂട്ടറീകരിച്ചിട്ടുണ്ട് എന്നറിയാൻ കൗതുകമുണ്ട്. സെക്രട്ടേറിയറ്റിലെ ഫയലുകൾ ഇന്നും മേശപ്പുറത്തുള്ള പേപ്പർ ഫോൾഡറുകളിലാണോ എന്നറിയാനും കൗതുകമുണ്ട്.

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന് കിട്ടിയ മറ്റൊരു തിരിച്ചടി 1985-ലാണ് സംഭവിച്ചത്. ലാൽബഹദൂർശാസ്ത്രി സെന്റർ ഫോർ എഞ്ചിനീയറിംഗ് റിസർച്ച് ആന്റ് കൺസൾട്ടൻസി സെന്ററിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ മഹാത്മാഗാന്ധി സർവ്വകലാശാലയുടെ പ്രീഡിഗ്രി മാർക്ക് ലിസ്റ്റുകൾ കമ്പ്യൂട്ടറീകരിച്ചു. അടുത്ത വർഷം തന്നെ കേരളസർവ്വകലാശാലയും കോഴിക്കോട് സർവകലാശാലയും കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിലേക്ക് കടന്നു. പക്ഷേ 1986ലെ പ്രീഡിഗ്രി ബോർഡു സമരം ഈ ശ്രമങ്ങൾക്കെല്ലാം ഒരുവിരാമമിട്ടു. സമരക്കാലത്ത് രേഖകൾ കാണാതാകുകയും നശിപ്പിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തതിന്റെ കുറ്റം കമ്പ്യൂട്ടറുകളുടേതായി. വീണ്ടും കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനെതിരായി സമരത്തിനിറങ്ങിയവർ താൽക്കാലികമായി വിജയിച്ചു. അക്കാലത്താണെന്നു തോന്നുന്നു, കമ്പ്യൂട്ടർ ഭസ്മാസുരൻ എന്നു പേരുള്ള ഒരു പുസ്തകം ആരോ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. 1987-ൽ നായനാർ മന്ത്രിസഭ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണം നിർത്തിവെച്ചു. കൂട്ടത്തിൽ പറയട്ടെ മഹാത്മാഗാന്ധി സർവ്വകലാശാലയുടെ

അന്നത്തെ വൈസ്ചാൻസലർ അമേരിക്കയിൽനിന്ന് പിഎച്ച്.ഡി എടുത്ത് ഇവിടെ താമസമാക്കിയ എന്റെ സുഹൃത്ത് ഡോ. എ.റ്റി. ദേവസ്യാ ആയിരുന്നു. വളരെയധികം പ്രതിഷേധപ്രകടനങ്ങൾക്ക് ദുക്സാക്ഷിയാണദ്ദേഹം. ഈ തിരിച്ചടികൾക്കെല്ലാം പിന്നിലുള്ള പൊതുഘടകം രാഷ്ട്രീയം ആണെന്നുള്ളതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. 1980-കളിൽ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനെതിരായി കേട്ട പ്രധാനവാദം തൊഴിലുകൾ നഷ്ടപ്പെടും എന്നായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇന്നാകട്ടെ അത്തരം വാദഗതികൾ കേൾക്കുന്നില്ല. കമ്പ്യൂട്ടറുകൾ ദൈനംദിന പ്രവർത്തനങ്ങൾ മനുഷ്യരിൽ നിന്നേറ്റടുക്കുന്നതിലും അതിനു വേണ്ടി വാദിക്കുന്നവരിലും ബുർഷ്വാസ്വഭാവം ആരോ പിടിക്കപ്പെടുന്നുമില്ല. പക്ഷേ വികസനം എന്ന വാക്കിനുപിന്നിൽ രാഷ്ട്രീയ താല്പര്യം കാണുന്നവർ ഇന്നുമുണ്ട്. ഈയിടെയുണ്ടായ 'നാലുവരിപ്പാത്'യെപ്പറ്റിയുള്ള കോലാഹലങ്ങളും ടീകോമുമായുണ്ടായ വാദഗതികളുമോർമ്മയുണ്ടല്ലോ. കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ വെല്ലുവിളികളിൽ ഏറ്റവും മുഖ്യമായതു മാറിമറി വരുന്ന രാഷ്ട്രീയ നേതാക്കളുടെ എതിർപ്പുകളാണ്. 1987-ൽ ഇ.കെ.നായനാർ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണം നിർത്തിവെച്ചെങ്കിലും 1992-ൽ ടെക്നോ പാർക്കിന്റെ അടിത്തറയിട്ടു എന്നുകൂടി ഇവിടെ സൂചിപ്പിക്കട്ടെ. ഈ രണ്ടു നടപടികളിലും രാഷ്ട്രീയ പരിഗണനകൾ വഹിച്ച പങ്കിനെ കാണാതെ പോകരുത്.

മറ്റൊരു വെല്ലുവിളി ഉപഭോക്താക്കളുടെ കമ്പ്യൂട്ടർ സാക്ഷരതയാണ്. ഏതെങ്കിലും രംഗത്ത് - വിദ്യാഭ്യാസം, ഗതാഗതം, വാർത്താവിനിമയം തുടങ്ങിയ മണ്ഡലങ്ങളിൽ പൂർണ്ണവിജയം നേടണമെങ്കിൽ അവ അനുഭവിക്കുന്നവർക്ക് ഹാർഡുവെയറും സോഫ്റ്റ് വെയറും ലഭ്യമാകുകയും ഉപയോഗിക്കുന്നതിൽ അറിവു ലഭിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാവശ്യമാണല്ലോ. മൊബൈൽ ഫോണുകളുടെ പ്രചാരം കമ്പ്യൂട്ടർ സാക്ഷരതവർദ്ധിപ്പിക്കാൻ സഹായകമായിട്ടുണ്ട്. ആധുനിക മൊബൈൽ ഫോണുകളെ 'ജനതാ കമ്പ്യൂട്ടർ' (People's computer) എന്നുവിളിക്കുന്നത് വെറുതെയല്ല. ഭാരതത്തിൽ ശതമാനനിരക്കിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ മൊബൈൽ ഫോണുകൾ ഉള്ളത് കേരളത്തിലാണെന്നു കാണുന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സാക്ഷരത വർദ്ധിക്കുകയും കമ്പ്യൂട്ടറുപയോഗം വ്യാപരിക്കുകയും ചെയ്തു. സാക്ഷരതാവെല്ലുവിളിക്ക് ഇതു ഭാഗികമായ ഒരുപരിഹാരമാണെങ്കിലും കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനാവശ്യമായ പങ്കാളിത്തം സാധാരണ ജനങ്ങളിൽനിന്ന് ലഭിക്കുന്നില്ല. കമ്പ്യൂട്ടർ സാക്ഷരതയ്ക്കായി കേരളസർക്കാരിന്റെ ശ്രമങ്ങളെ അഭിനന്ദിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അക്ഷയ എന്ന പദ്ധതി ജില്ലകൾതോറും വ്യാപിപ്പിക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾ അഭിനന്ദനീയമാണ്.

കമ്പ്യൂട്ടർ നെറ്റ്വർക്കുകൾ ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിൽ സുപ്രാപ്യമാക്കുക (access) എന്നതും ഒരു വെല്ലുവിളിയാണ്. ഇന്റർനെറ്റ് ലഭ്യമല്ലെങ്കിൽ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ ഭാഗമായ online banking, online shopping, online purchasing തുടങ്ങിയ ഉപഭോഗ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സാധ്യമല്ലല്ലോ. അമേരിക്കൻ പ്രസിഡണ്ട് ബറാക് ഒബാമയുടെ ഒരു ലക്ഷ്യം ഉൾനാടുകളിലേക്ക് ബ്രോഡ്ബാന്റ് വ്യാപിപ്പിക്കുകയും 100 ശതമാനം ആളുകൾക്കും ഇന്റർനെറ്റ് സുപ്രാപ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ്. കേരളത്തിൽ അക്ഷയയും ഇന്റർനെറ്റ് കഫേകളും ചെയ്യുന്ന സേവനങ്ങൾ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല.

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തെ നേരിടുന്ന മറ്റൊരു വെല്ലുവിളി വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലും, വ്യവസായ-കാർഷിക രംഗങ്ങളിലും മറ്റും വേണ്ടത്ര പരിശീലനം ലഭിച്ച അധ്യാപകരും ഐടി വിദഗ്ദ്ധരും ഇല്ല എന്നുള്ളതാണ്. മുമ്പു സൂചിപ്പിച്ച മനുഷ്യവിഭവങ്ങളെ (human resources) നാം വേണ്ടത്ര വളർത്തിയെടുക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന് സംശയമാണ്. കമ്പ്യൂട്ടർ കോഴ്സുകൾ (പ്രോഗ്രാമിങ് കോഴ്സുകളല്ല ഇവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്) പഠിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടത്ര യോഗ്യതയും പരിശീലനവും സിദ്ധിച്ച അധ്യാപകർ ഹൈസ്കൂളുകളിലും കോളേജുകളിലും ഇന്നുണ്ടോ? ഉദാഹരണത്തിന്, online courses സംവിധാനം ചെയ്യുകയും പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന എത്ര അധ്യാപകർ ഇവിടെയുണ്ട്? E commerce സോഫ്റ്റ്‌വെയർ സംവിധാനം ചെയ്യാനും ഉപയോഗിക്കാനും ഇവിടത്തെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് കഴിയുന്നുണ്ടോ? മറ്റു മണ്ഡലങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തെ ഉപഭോക്താക്കളുടെ കയ്യിലെത്തിക്കണമെങ്കിൽ വിദ്യാലയങ്ങളിൽനിന്നും കലാലയങ്ങളിൽനിന്നും വേണ്ടത്ര പരിശീലനം സിദ്ധിച്ചവർ വെളിയിൽ വരണം. എൻജിനീയറിംഗ് കോളേജുകൾ ഇക്കാര്യത്തിലിവിടെ ചെയ്യുന്ന സേവനങ്ങൾ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല. പക്ഷേ, മറ്റു കലാലയങ്ങളോ? സ്വകാര്യ - ഗവൺമെന്റു കോളേജുകളിൽ കമ്പ്യൂട്ടർ സയൻസിൽ ഏതെല്ലാം കോഴ്സുകൾ ഏതുനിലവാരത്തിൽ പഠിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്? പാഠ്യപദ്ധതിക്ക് ഒരേകീകൃത സ്വഭാവമുണ്ടോ? ഈ കോഴ്സുകളുടെ ഗുണനിലവാരം അംഗീകരിക്കാൻ അക്രഡിറ്റേഷൻ ഏജൻസികളുണ്ടോ? ഞാനീ ചോദ്യങ്ങളുന്നയിക്കുന്നതിന് കാരണമുണ്ട്. കേരളീയരുടെ ദൈനംദിന ജീവിതത്തിൽ സമൂല പരിവർത്തനം സൃഷ്ടിച്ചേക്കാവുന്ന കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിനുവേണ്ട മനുഷ്യവിഭവങ്ങളും ഭൗതികവിഭവങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കേണ്ട പ്രക്രിയയുടെ തുടക്കം നമ്മുടെ സരസ്വതീ മന്ദിരങ്ങളിൽനിന്നാവണം എന്നു സൂചിപ്പിക്കുകയാണ്. ഭാവിയുടെ വാഗ്ദാനങ്ങളെ മടിയിലിരുത്തി ഗുരുക്കന്മാരും മാതാപിതാക്കളും മണലിൽ ഹരിശ്രീ എഴുതിക്കുമ്പോൾ ഇക്കാര്യം ഓർമ്മയിരിക്കട്ടെ.

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിലെ വെല്ലുവിളികളെപ്പറ്റിയാണധികവും പറഞ്ഞുവന്നത്. അതിന്റെ സാധ്യതകൾ മുഴുവൻ ഇവിടെ കുറിക്കാൻ സ്ഥലവും സമയവും അനുവദിക്കുന്നില്ല.

കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ സാധ്യതകൾ

1980-90 കാലഘട്ടങ്ങളിൽ പേഴ്സണൽ കമ്പ്യൂട്ടറുകളും ഇന്റർനെറ്റും പ്രചാരത്തിലായി. അതോടെ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണത്തിന്റെ സാധ്യതകൾ അനുദിനം വർദ്ധിച്ചുവരികയാണ്. അമേരിക്കപോലുള്ള വികസിത രാജ്യങ്ങളിൽ വ്യക്തിജീവിതത്തിന്റെ മിക്ക മണ്ഡലങ്ങളിലും അതിന്റെ സ്വാധീനം നിഴലിച്ചുകാണാം.

കേരളത്തിൽ ജനജീവിതത്തിൽ കമ്പ്യൂട്ടറീകരണം എത്രമാത്രം പ്രതിഫലിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളത് പല ഘടകങ്ങളേയും ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസമണ്ഡലത്തിൽ മാർക്ക്ലിസ്റ്റുകൾ കമ്പ്യൂട്ടറീകരിക്കാൻ ശ്രമിച്ചതിൽവന്ന വെല്ലുവിളികൾ മുമ്പ് സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. അധ്യാപനരീതിയിൽവന്ന മാറ്റങ്ങളെന്തെല്ലാം? തിരുവനന്തപുരത്ത് വന്നപ്പോൾ അവിടെ ഒരു പോളിടെക്നിക് അധ്യാപികയോട് ഇതിനെപ്പറ്റി ഞാൻ ചോദിച്ചതിനുകിട്ടിയ മറുപടി ഇതായിരുന്നു “ക്ലാസ്മുറികളിൽ ബ്ലാക്ക്ബോർഡും ചോക്കും ടെക്സ്റ്റുബുക്കും ഉപയോഗിക്കുന്ന കാലം കഴിഞ്ഞു. ലാപ്ടോപ്പുകളും പ്രൊജക്റ്ററുകളും സ്കാൻ മുറികളും സാധാരണമായിരിക്കുന്നു. പോളിടെക്നിക് സ്ഥാപനങ്ങളിലും എൻജിനീയറിംഗ് കോളേജുകളിലും ഉള്ള ക്ലാസ്മുറികളുടെ സ്ഥിതി മറ്റു കലാലയങ്ങളിൽ ഉണ്ടോ എന്നറിഞ്ഞില്ല. ഓൺലൈൻ ഡിഗ്രികൾ നൽകുന്ന കോളേജുകളോ ഓൺലൈൻ കോഴ്സുകൾ സ്വീകരിക്കുന്ന കലാലയങ്ങളോ നിലവിലുണ്ടോ എന്നും അറിഞ്ഞില്ല. ഓൺലൈൻ കോഴ്സുകൾ കൂടുതൽ സ്വീകരിക്കുന്ന കലാലയങ്ങൾക്ക് അധികം അധ്യാപകരെ നിയമിക്കേണ്ടിവരികയില്ല. ലാഭത്തിനുവേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്ന കോളേജുകൾക്ക് കൂടുതൽ ഓൺലൈൻ കോഴ്സുകൾ നൽകുന്നത് രണ്ടുതരത്തിൽ ഗുണം ചെയ്യും.

1. പരിശീലനം ലഭിച്ച അധ്യാപകരെ നിയമിക്കാൻ കഴിയാത്ത പരിതഃസ്ഥിതിയിൽ അവശ്യംവേണ്ട കോഴ്സുകൾ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു നൽകാൻ കഴിയുന്നു.
2. കൂടുതൽ കോഴ്സുകൾ നൽകി കൂടുതൽ വിദ്യാർത്ഥികളെ ആകർഷിക്കാൻ കഴിയുന്നു.

പക്ഷേ, മറ്റൊരിടത്തുനിന്ന് പ്രക്ഷേപണം ചെയ്യുന്ന കോഴ്സുകൾ സ്വീകരിച്ച് വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് നൽകാൻ വേണ്ട സംവിധാനവും അതിന് ആവശ്യമായ പരിശീലനം നേടിയവരും ഉണ്ടായിരിക്കണം എന്നുമാത്രം.

ഇതിന്റെ മറ്റൊരുവശം, ഓൺലൈൻ കോഴ്സിന്റെ ആഴവും പരപ്പും നിർണ്ണയിക്കാൻ ആധികാരിക ഏജൻസികൾ ഉണ്ടായിരിക്കണം എന്നതാണ്. ഈയിടെ ദുബായിൽ ചെന്നപ്പോൾ അമേരിക്കയിൽനിന്ന് ബിസിനസ് ഡിഗ്രികൾ ഓൺലൈനിൽ ലഭിച്ച പല മലയാളികളേയും കണ്ടു. ആ ഡിഗ്രികളുടെ ഗുണനിലവാരം നിർണ്ണയിക്കാൻ ഇവിടെ ശ്രമിക്കുന്നില്ല. വിദ്യാഭ്യാസരംഗത്തിൽ ഇന്റർനെറ്റ് യുഗത്തിന്റെ സാധ്യതകൾ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാനാണിത്രയും പറഞ്ഞത്. Online banking, online purchasing, Tele-conference, social net working തുടങ്ങിയ മേഖലകളിലെ സാധ്യതകൾ വേറെ.

സോഷ്യൽ നെറ്റ്വർക്കിംഗിനെപ്പറ്റി പറയുമ്പോൾ അതിന്റെ വെല്ലുവിളികളെപ്പറ്റിയും പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഒരു സംഭവം ഇവിടെ ഓർമ്മവരുന്നു. അമേരിക്കയിൽ ഞാൻതാമസിക്കുന്ന ടെക്സാസിലെ മക്കീനി എന്ന സ്ഥലത്ത് ഷോപ്പിംഗ് നടത്തി തിരികെ വീട്ടിലേക്ക് മടങ്ങുകയായിരുന്നു. വഴിയരികിലുള്ള ഒരു യൂണിവേഴ്സിറ്റി കാമ്പസിനു പുറകിലുള്ള പോലീസ് സ്റ്റേഷനു മുമ്പിൽ ഉടനീളെ പോലീസുകാർ അണിനിരന്നിരിക്കുന്നു. ഒരാൾ തന്റെ കാർ സ്റ്റേഷന്റെ മുമ്പിൽ പാർക്ക് ചെയ്ത് ലക്ഷ്യമില്ലാതെ തോക്കുനീട്ടി വെടിയുണ്ടകളുതിർക്കുന്നു. വഴിനീളെ യാത്ര ചെയ്യുന്ന കാറുകൾ (എന്റേതുൾപ്പെടെ) പോലീസ് തടഞ്ഞു. കാമ്പസ് മുഴുവൻ നിശ്ശബ്ദം. അവസാനം ആരുടേയും ജീവൻ അപഹരിക്കാൻ കഴിയാതെ അയാൾ സ്വയം വെടിവയ്ക്കുകയാണുണ്ടായത്. രാവിലെ ഷോപ്പിംഗിനു പുറപ്പെട്ട ഞാൻ ഈ ബഹളമെല്ലാം കഴിഞ്ഞു വീട്ടിലെത്തിയപ്പോൾ വൈകീട്ട് 4 മണി. അയാളുടെ വീടും കമ്പ്യൂട്ടറും പരിശോധിച്ചപ്പോൾ കമ്പ്യൂട്ടറിന്റെ ഹാർഡ് ഡിസ്കിൽ Face book എന്ന social network site ലൂടെ സമ്പർക്കം പുലർത്തുന്ന 200ഓളം പേരുകളുടെ വിലാസവും ജീവിതപശ്ചാത്തലവും കണ്ടുകിട്ടി. അവരുടെ ബയോഡാറ്റായിൽ നിന്നുകിട്ടിയ വിവരവും e mail-ൽകൂടിയും face bookൽ കൂടിയും അയച്ച സന്ദേശങ്ങളും പരിശോധിച്ചപ്പോൾ പോലീസ് സ്റ്റേഷന്റെ മുമ്പിൽനിന്ന് വെടിവെച്ച ആൾ ഒരു മാനസിക രോഗിയായിരുന്നു എന്നു തെളിഞ്ഞു. നേരിട്ട് പരിചയമില്ലാത്ത അജ്ഞാതരുമായി ഫേസ്ബുക്കിലൂടെ കൂട്ടായ്മക്കൊരുങ്ങുമ്പോൾ വരുന്ന അരാജകത്വം സാധാരണമല്ലെങ്കിലും സംഭവ്യമാണ്.

മൊബൈൽ ഫോണുകളുടെ വളർന്നുവരുന്ന പ്രചാരവും പുരോഗതിയും ഇത്തരം social networking വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. Face book, My space, Twitter എന്നീ ഉപാധികൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന യുവജനങ്ങളുടെ എണ്ണം കൂടിക്കൂടി വരികയാണ്. I phoneൽ കൂടി ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത പ്രവൃത്തികളില്ല. ജനതാ കമ്പ്യൂട്ടറുകൾ എന്നു വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ഈ സെൽഫോണുകൾ പല സാധ്യതകൾക്കും വഴിയൊരുക്കുന്നു എന്നും മറക്കരുത്. വീട്ടിൽ നിന്നിറങ്ങി ദൂരയാത്ര ചെയ്യുമ്പോൾ മാതാപിതാക്കളും കുട്ടികളും തമ്മിൽ കൂടെക്കൂടെ സമ്പർക്കം പുലർത്തുന്നത് കൂടുംബബന്ധം നില നിർത്താൻ സഹായിക്കുമല്ലോ. I phoneൽ (ഇപ്പോൾ നവീകരിച്ച I phone-4ഉം) ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത പ്രവൃത്തികളില്ല. ടെക്സ്റ്റിംഗ്, ഇ മെയിൽ, ഇന്റർനെറ്റ്, ഫോട്ടോഗ്രാഫി എന്നുവേണ്ട ലക്ഷ്യത്തിലേക്കുള്ള റോഡ് മാപ്പുകൾ നൽകുന്ന GPS (Global positioning software) ടെലഫോൺ, എന്നുവേണ്ട എല്ലാ സംവിധാനങ്ങളും ഉണ്ട്. രാവിലെ I phone കയ്യിലെടുത്താൽ രാത്രി ഉറങ്ങാൻ പോകുന്നതുവരെ തുടർച്ചയായി ഉപയോഗിക്കുന്നവരുണ്ട്. അവർ multi task-നു വിദഗ്ദ്ധന്മാരാണെങ്കിലും ജീവിതത്തിലെ മറ്റു പല സാധ്യതകളും ത്യജിക്കേണ്ടിവരുന്നു. ഞാനിവിടെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് സ്വന്തം ഭാര്യയും കുട്ടികളുമായുള്ള സമ്പർക്കം, വായന, ശാരീരിക വ്യായാമം തുടങ്ങിയവയാണ്. വായന എന്നു പറയുമ്പോൾ പഴയരീതിയിലുള്ള വായന പുതിയ തലമുറക്ക് പരിചയമില്ലെന്നു തോന്നുന്നു.

Electronic വായനയിലേർപ്പെടുമ്പോൾ പരമ്പരാഗതമായ അച്ചടി വാക്കുകൾ വായിക്കുമ്പോഴുണ്ടാകുന്ന കേന്ദ്രീകൃത ശ്രദ്ധ ലഭിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. ടെലിവിഷൻ സ്ക്രീനിലും കമ്പ്യൂട്ടർ സ്ക്രീനിലും വായിക്കുന്നതിനിടയ്ക്ക് അതേ സ്ക്രീനിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന മറ്റു സന്ദേശങ്ങളും ഒരു കുട്ടിയുടെ കണ്ണിൽ പെടുന്നു. അങ്ങനെ പുതുമുറയുടെ ശ്രദ്ധയും ചിന്തയും ചരിനഭിന്നമാകുകയാണ്. ശ്രദ്ധകേന്ദ്രീകരിക്കാൻ നമ്മുടെയുവജനങ്ങൾക്ക് കഴിയുന്നില്ല. അച്ചടിവാക്കുകൾ എഴുതുകയും വായിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന മസ്തിഷ്ക പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഇ-വായനയിൽ നടക്കുന്നില്ലെന്നർത്ഥം. അങ്ങനെ ചരിനഭിന്നമായ ചിന്തകളിലലഞ്ഞു തിരിയുന്ന നമ്മുടെ ഇലക്ട്രോണിക് തലമുറയ്ക്ക് ബുദ്ധിശക്തി കുറഞ്ഞുവരുന്നു എന്നിവിടെ വിവക്ഷയില്ല. അവർ തങ്ങളുടെ ബുദ്ധിശക്തി വേണ്ട വിധം ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നതാണ് സംശയം. ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും e-text bookഉം e-വായനയും ഇവിടെനിന്ന് മാഞ്ഞുപോവുകയില്ല.

സാർഗസ്ഥാസ്മത പിതഃ

ബെജുതാട്ട് കേരവൻ

Our Father in the Heaven

(Mathew, 6.9., The Bible, King James Version)

- 9. ...Our father which art in Heaven,
Hallowed be thy name.
- 10. Thy Kingdom come. Thy will
be done as it is in heaven.
- 11. Give us this day our daily bread
- 12. And forgive our debts, as we forgive our debtors.
- 13. And lead us not into temptation, but
deliver us from evil: For thine is the Kingdom,
and the power and the glory for ever. A'-men.

സാർഗസ്ഥാസ്മത് പിതസ്തേ വിജയതു സതത
നാമ പുണ്യം. താദീയം
രാജ്യം ചായാതു. നൂനം ഭൂവിദിവവദഹോ
സിധ്യതാം യുഷ്മദിച്ഛാ.
ഭക്തം നോ ദേയമദ്യ പ്രതിദിനവിഹിതം.
ക്ഷാന്തമസ്മാഭിരാ-
ദസ്മാകം നോ ഋണീനാമൃണമിഹ
തദപി ക്ഷമ്യതാ. നോ ഋണം ച.

മാ നയാസ്മാൻ പരീക്ഷയാ.
രക്ഷാസ്മാൻ ദുഷ്കൃതാച്ച വൈ
തവൈവ രാജ്യം ശക്തിശ്ച
മഹത്ത്വമപി സന്തതം.

ദൈവദശകം എന്ന ജീവിത തത്വശാസ്ത്രം

ആർ. മനോജ് വർമ്മ

ഗീജാഞ്ജലിക്ക് ടാഗോർതന്നെ ചെയ്ത ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷക്ക് ഡബ്ല്യു. ബി. യേറ്റ്സിന്റേതാണല്ലോ അവതാരിക. അതിലദ്ദേഹം ഉന്നയിക്കുന്ന ഒരു ആശയമുണ്ട്. അതിന്റെ ഏകദേശാനുവാദം ഇങ്ങനെയാകാം: 'ഈ സുന്ദരമായ കവിതകളിൽ ടാഗോർ അവതരിപ്പിക്കുന്ന ആശയങ്ങൾ, സങ്കല്പങ്ങൾ, മഹോന്നതങ്ങളാണ്. എന്നാൽ കാലം ചെല്ലെ ഇവ ജനതതിയിലേക്കു പ്രസരിക്കുകയും തെരുവിലെ റിക്ഷാക്കാരന്മാരുവരെ ഇവ സ്വന്തമായിത്തീരുകയും ചെയ്യും. ഭാരതത്തിന്റെ ദേശീയസ്വഭാവമാണിത്.' മഹേന്ദ്രനാഥ ഗുപ്തന്റെ ശ്രീരാമകൃഷ്ണവചനാമൃതത്തിലും ശാരദാനന്ദസ്വാമികളുടെ ശ്രീരാമകൃഷ്ണലീലാമൃതത്തിലും ആവർത്തിച്ചുവരുന്നൊരു പ്രസ്താവമാണ് ഇതോടൊപ്പം ഓർമ്മവരുന്നത്. 'എത്ര മതങ്ങളുണ്ടോ അത്രയും വഴികൾ' എന്ന ആശയം ചരിത്രകാലത്തിൽ സ്വാനുഭവപൂർണ്ണനായി ആദ്യം അവതരിപ്പിച്ചത് ഭഗവാൻ ശ്രീരാമകൃഷ്ണനാണ് എന്നതാണ് അത്. ഇന്നീ ആശയം അവതരിപ്പിക്കാത്ത ധർമ്മചിന്തകരുണ്ടോ? എത്ര സാധാരണമായിരിക്കുന്നു അത്!

അതെ. അവതാരപുരുഷന്മാരുടെ ജീവിതസന്ദേശങ്ങൾ സമഷ്ടി ശരീരത്തിലാകെ വ്യാപരിക്കുകയും അതിനെ ദൈവീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. വ്യക്തിയുടെ ആത്മിക വികാസം, തപസ്സ്, സാക്ഷാത്കാരം എന്നിവപോലെ സമഷ്ടിക്കും ഉണ്ടാവാം സാധനാസാക്ഷാത്കാരങ്ങൾ. അതേപോലെ ശരീരത്തിലെ ജീവകോശങ്ങൾ ഓരോന്നിനും തനതായ ജീവനും മുക്തിയും ഉണ്ടായിരിക്കണം. വിരാട് പുരുഷന്റെയോ ജീവകോശത്തിന്റെയോ പ്രേയശ്രേയസ്സുകൾ മനുഷ്യന് അജ്ഞാതമായിരിക്കാം.* വ്യക്ത മദ്ധ്യാനി! ഇൻഫ്രാറെഡ് അൾട്രാവയലറ്റ് രശ്മികൾ ദൃഷ്ടിഗോചരമല്ലാത്തതുപോലെ. 20 ഹേട്സിനു താഴെയോ, 20,000 ഹേട്സിനു മുകളിലോ ഉള്ള ശബ്ദസ്പന്ദനങ്ങൾ കേൾക്കാനാകാത്തതുപോലെ.

* അരവിന്ദമഹർഷി മുതൽ The Book of Secrets, Ageless Body Timeless Mind തുടങ്ങിയ പുസ്തകങ്ങളെഴുതിയ ഡോ. ദീപക് ചോപ്രവരെ എത്രയോ മനീഷികൾ ഇതു കണ്ടിരിക്കുന്നു.

അതതു കോശങ്ങൾ ആത്മബോധത്തോടെ ജീവസന്ധാരണം നടത്തി കാലമെത്തുമ്പോൾ പുതിയവയ്ക്കു വഴിമാറി പുരുഷശരീരത്തെ സ്വധർമ്മാനുസന്ധാനത്തിനു സഹായിക്കുംപോലെ വിരാട്പുരുഷന്റെ മസ്തിഷ്കകോശങ്ങളായിരിക്കുകയാവാം നമ്മുടെ ധർമ്മം. അതിൽക്കവിഞ്ഞ വ്യക്തിത്വം ഒന്നും നമുക്ക് അവകാശപ്പെടാനില്ല. ലോകം മുഴുവനും ബുദ്ധരാകുന്നതുവരെ തനിക്കു വിശ്രമമില്ല എന്നുപറഞ്ഞ സിദ്ധാർത്ഥദേവനും 'വാസുദേവസർവ്വമിദം' എന്ന പരമസാക്ഷാത്ക്കാരം സാധിച്ചതിനു ശേഷവും ഭൂമിയുടെയാകമാനം ദൈവീകരണം എന്ന ലക്ഷ്യത്തിനായി തപസ്സു തുടർന്ന അരവിന്ദ മഹർഷിയും ഈ സഹായജ്ഞപരതയിലേക്ക് പ്രകാരഭേദേന ഉപനയിക്കുകയായിരുന്നിരിക്കാം.

ഗുരുദേവന്റെ ദൈവദശകത്തെപ്പറ്റി വന്നിട്ടുള്ള മുപ്പത്തിമുക്കോടി വ്യാഖ്യാനങ്ങൾക്കൊപ്പം എന്റെ ഒരു വായനയും സാധ്യമാക്കുന്നത് ഈ ലോകബോധമാണ്. 'ഒന്നിനൊന്നല്ലാതെ മറ്റൊന്നു കാണാത്ത തന്മന്തൻ ദിവ്യാവതാരമാണൊക്കെയും' എന്ന് ജി. കുമാരപിള്ള സാർ.

1

പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ലളിതമായിരിക്കയും അകത്തേക്കകത്തേക്കു ചെല്ലുമ്പോൾ അനന്തസംഭാവ്യതാബീജമായിരിക്കയും ചെയ്യുന്നത് ഈശ്വരൻ. ഇറങ്ങി നിന്നു നോക്കിയാൽ പലതായി പടലപിണങ്ങിക്കാണുകയും മാറിനിന്നുകണ്ടാൽ ഒന്നായിട്ടറിയുകയും ചെയ്യുന്നത് പ്രപഞ്ചം. ഈ ഭവാബ്ദധിക്കു മുന്നിൽ പകച്ചുനിൽക്കുന്നവർക്ക് ഒരു കപ്പൽ - ആവികപ്പൽതന്നെ - വച്ചു നീട്ടിത്തരികയാണ് ആദ്യശ്ലോകത്തിൽ ഗുരുദേവൻ.

ദൈവമേകാന്തതുകൊൾകങ്ങു
കൈവിടാതിങ്ങു ഞങ്ങളെ
നാവികൻ നീ ഭവാബ്ദധിക്കൊ-
രാവി വൻതോണി നിൻപദം.

ദൈവശബ്ദം ദിവ്യാതുവിൽനിന്നു വരുന്നു. ഒരു ദൂരവെളിച്ചമാണ് ആരംഭത്തിൽ അവിടന്ന്. ആ പ്രത്യാശാജ്യോതിസ്സിലേക്കു ചെല്ലാൻ കൈപിടിക്കേണ്ടതും അവിടന്നുതന്നെ. ഞങ്ങൾ പലരുണ്ട്. കുറച്ചേറെപ്പേരുണ്ട്. അതാണ് പ്രശ്നവും. (ഞങ്ങൾ ഒന്നാണെന്നു വന്നാൽ ആരോർക്കാൻ രക്ഷകനായ ദൈവത്തെ!) ഞങ്ങളെ മറുകരകടത്താൻ വന്ന നാവികനാണവിടന്ന്. നീ വേണം കൈവിടാതെ ഞങ്ങളെ പിടിക്കാൻ. മാർജ്ജാരകിശോരഭാവവും മർക്കട കിശോരഭാവവും രണ്ടുതരത്തിലുള്ള ഭക്തരുടെ ലക്ഷണ

മാണല്ലോ. (കുരങ്ങിൻകൂട്ടി അതിന്റെ അമ്മയെ അള്ളിപ്പിടിക്കുന്നു. അതിന്റെ പിഞ്ചുകൈ വിട്ടുപോകാം. പുച്ചുകൂട്ടിയെ അതിന്റെ അമ്മ കടിച്ചുപിടിച്ചിരിക്കെ വിട്ടുപോകലില്ലാ എന്നു സാരം.)

കൈവിടാതെ എന്നിടത്തെ പിതൃഭാവം നാവികനാകയും പിന്നെ അവന്റെ പാദം തന്നെ തോണിയാവുകയും ചെയ്യുന്ന രൂപാന്തരപ്രാപ്തി മിശ്രരൂപകം* എന്ന ഒന്നാന്തരം കാവ്യദോഷമാണെന്ന് നമുക്ക് അനുഭവപ്പെടുന്നതേയില്ല. അത്രയ്ക്കുണ്ട് അതിലെ അർത്ഥനാഭാവത്തിന്റെ 'ആത്മാർത്ഥത.'

ദൈവമേ എന്ന സംബുദ്ധിക്കും ഇങ്ങനെ എന്ന ദേശസൂചനക്കും നടുവിൽ നിബന്ധിച്ചിരിക്കയാൽ കൈവിടാതെ എന്നതിലെ അങ്ങനെ എന്ന ശബ്ദത്തിന്റെ ശ്ലേഷം (അങ്ങുന്ന്, അവിടെ) വളരെ ശ്രദ്ധേയമായി. ഇനി അങ്ങോട്ടുള്ള പോക്കിൽ കരുതിയിരിക്കുക എന്നൊരു താക്കീത് ഈ കാവ്യഭാഗം വായനക്കാരന് നൽകുന്നുണ്ട്. പിന്നെയൊന്നുള്ളത് ആവിവർത്തോണി എന്ന വിലക്ഷണ പ്രയോഗമാണ്. ഗുരുദേവന്റെ പദയോഗങ്ങളിൽ പൊതുവേ കാണുന്ന സ്വാച്ഛന്ദ്യത്തിനുപരി, ഉയർന്നും താഴ്ന്നും നീങ്ങുന്ന ഒരു ഈശ്വരസങ്കല്പത്തിന്റെ ഗതിവൈചിത്ര്യവും ഇതിൽ സ്പന്ദിക്കുന്നില്ലേ? ഒരു ശ്ലോകത്തിൽ നിരക്ഷരർക്കും രൂപിക്കുന്ന ഭക്തിഭാവം. അടുത്തതിൽ ദൃഗ്ദൃശ്യ വിവേകാദി ലക്ഷണമായ ജ്ഞാനയോഗം. ഒരേ ശ്ലോകത്തിൽത്തന്നെ ജ്ഞാനിയായ മുകുതന്റെ കൈവലുദർശനം, ഒപ്പം ആർത്തരായ കേവലഭക്തരുടെ കീർത്തനാലാപനം. കാവ്യാസ്വാദനദൃഷ്ട്യാ, തുടർന്നുവരുന്ന കാവ്യത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിനുതകുന്ന ആമുഖമായിട്ടുണ്ട് ആദ്യ ശ്ലോകം.

(എന്നാൽ ഇതൊരനന്യമാണെന്നു പറഞ്ഞുകൂടാ. അനുസരണമാണെന്നു കരുതുകയുമാവാം. ഉദാഹരണത്തിന് ഈശ്വരസൂത്രം ആദ്യപദ്യം എങ്ങനെ വ്യാഖ്യാനിച്ചാലും സർവ്വവ്യാപിയായ ഈശ്വരനെ കാട്ടിത്തരുന്ന ആദ്യഭാഗത്തിന്റെ ഗരിമ ആ 'മാ ഗൃഥ'യ്ക്കുണ്ടെന്നു പറയാൻ വയ്യ. രംഗനാമാനന്ദസ്വാമികളും മറ്റും ഇതിനു നൽകുന്ന സമാധാനം, ഉപനിഷദ്യുഷി മെന്ന കെട്ടിടുന്നു പണിഞ്ഞുണ്ടാക്കിയ ശില്പങ്ങളല്ലാ ഇവയെന്നും ഇങ്ങുനിന്ന് അങ്ങുകാണുന്ന സ്വാച്ഛന്ദർശനത്തിന്റെ പരാവർത്തനം മാത്രമാണിവയെ

* വൈലോപിള്ളിയുടെ 'കുടിയൊഴിക്കലി'ലെ ആദ്യഭാഗം ഇത്തരം ലക്ഷണം നോക്കിയിരിക്കുന്ന വിജ്ഞാത വെല്ലുവിളിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. അവിടെ ഒരേ സമയം രാക്കുതിരയുടെ പക്കിലെ പാണ്ടായും ലാടമായും ചന്ദ്രൻ കാണപ്പെടുന്നു. ഒപ്പം നിലാപ്പുഴയുടെ സ്രോതസ്സായും. എങ്കിലും എത്ര വിലോഭനീയം ആ കാഴ്ച!

ന്നുമത്രേ. ആ ലക്ഷിപരമ്പരയിലെ ആധുനിക കണ്ണിയാണല്ലോ ഗുരുദേവൻ. ഈശാവാസ്യത്തിലുടനീളംതന്നെ ഐഹിക പാരത്രികധ്രുവങ്ങളിലേക്ക് മാറിമാറിയോടുന്ന ഓടത്തെ അരവിന്ദമഹർഷിയുടെ വിശദവും ഗംഭീരവുമായ വ്യാഖ്യാനം കാണിച്ചുതരുന്നുമുണ്ടല്ലോ.)

അവൻ അങ്ങും നാം ഇങ്ങും എന്ന ദൈവതത്തിലാരംഭിക്കുന്ന ഈ ശ്ലോകത്തിൽ ദൂരം, പലമ, ആർത്തഭാവം എന്നിങ്ങനെയുള്ള ബദ്ധന്റെ ഇഹപരദർശനത്തോടൊപ്പം, മുൻപുസൂചിപ്പിച്ച വെളിച്ചത്തോടുള്ള ഉന്മുഖതയും ശരണാഗതിയും ചേരുന്ന മുതുകു ലക്ഷണവും ഇണക്കിയിരിക്കുന്നു. ഉപനിഷത്ത് എന്ന ശബ്ദത്തിലും വെളിവാകുന്ന തരത്തിൽ ഒരു ജ്ഞാനിയായ ഗുരുവിനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാർത്ഥന ഏറ്റുചൊല്ലുന്ന ഒരു കൂട്ടം ശിഷ്യരേയും സങ്കല്പിക്കാനായാൽ ദൈവദശകം കുറഞ്ഞതു രണ്ടുനില കളിലെങ്കിലുംനിന്ന് ഈശ്വരകീർത്തനം നടത്തുന്നതായി കാണാം. ചുരുക്കത്തിൽ, ദൈവമേ ഞങ്ങളെ കൈവിടരുതേ. സംസാരസാഗരതാരകമായ ആവികപ്പൽ അവിടത്തെ പാദങ്ങളല്ലാതെ മറ്റൊന്ന്? അതിനെ നയിക്കുന്ന നാവികനും അവിടന്നുതന്നെ. രക്ഷ. രക്ഷ.

2

ഒന്നൊന്നായ് എണ്ണിയെണ്ണിത്തൊ-
ട്ടെണ്ണം പൊരുളൊടുങ്ങിയാൽ
നിന്നിടും ദൃക്കുപോലുള്ള
നിന്നിലസ്ഫന്ദമാകണം.

ശ്ലേഷത്തെപ്പറ്റി മുൻപുപറഞ്ഞുവല്ലോ. സ്വാമിയുടെ കൃതിയിൽ പൊതുവേയും ദൈവദശകത്തിൽ വിശേഷിച്ചും കാണുന്ന ശ്ലേഷം അപ്പദത്തിന്റെ ധാതർത്ഥപ്രസക്തി തുലോം വെളിവാക്കുന്നു. ആശ്ലേഷത്തിലും മറ്റും നമുക്ക് പരിചിതമായ ഇണക്കം, ഒന്നുചേരലാണത്. ഇതിന്നൊപ്പം കാണേണ്ടതാണ് മറ്റൊരു വ്യാകരണ വിഭവമായ യമകവും. പദാവർത്തനം ഇത്ര മുറുക്കമുള്ള ചെറിയൊരു കൃതിയിലാകുമ്പോൾ അർത്ഥാന്തരാനുഷ്ഠിതപ്രേരകമാവാതെ വയ്യ.

തമിഴ്ഭാഷയിലും നിഷ്ണാതനായിരുന്ന സ്വാമിയുടെ കൃതിയിൽ എണ്ണുക എന്നതിന് count എന്നപോലെ consider എന്നും അർത്ഥം കല്പിച്ചാൽ അപകമില്ല. 'അത്രയ്ക്കടുത്തുറ്റു നോക്കുകിൽ' ഇതിൽ ബദ്ധന്റെയും മുക്തന്റെയും ചിത്രങ്ങൾ കാണാം.

ഒന്നൊന്നായ് എണ്ണിയെണ്ണി - ഓരോന്നായി വീണ്ടും വീണ്ടും എണ്ണി
തൊട്ടെണ്ണം പൊരുൾ - തൊട്ടുതൊട്ടെണ്ണുന്ന സംഗതികൾ

(തൊട്ടെണ്ണുന്നത് ബാലസഹജമാണ്. എണ്ണൽ ഉറയ്ക്കാത്ത കാലത്തിന്റെ
ശീലം സൂചിതം. പിന്നെ, പൊരുൾ തമിഴിൽ അർത്ഥമെന്നപോലെ സാധ
നവും (thing) ആണല്ലോ.)

ഒടുങ്ങിയാൽ - പലതും പറഞ്ഞും പലതായി കണ്ടും പകൽ കളയുന്ന
നില ഒടുങ്ങിയാൽ.

മുക്തന്റെയോ മുമുകുവിന്റെയോ കണ്ണിലൂടെയും ഇതുകാണാം.

ഒന്നൊന്നായ് - ഒന്ന്, ഒന്നായി - രണ്ടല്ലാതെ.

എണ്ണിയെണ്ണി - നിരൂപിച്ച് നിരൂപിച്ച് - നിദിദ്ധ്യാസനം ചെയ്ത്.

തൊട്ടെണ്ണം പൊരുൾ ഒടുങ്ങിയാൽ - തൊട്ടെണ്ണുന്നു എന്ന നില ഒടുങ്ങി
യാൽ - അലിപ്താവസ്ഥ അണഞ്ഞാൽ.

നിന്നിടും ദൃക്കുപോൽ - അനുദ്രഷ്ടാവും പ്രഭുവും സാക്ഷിയും ആയരു
ഡാഹംബോധമായി.

ഉള്ളുംനിന്നിലസ്വപനം ആകണം - വൃത്തിനിരോധംതന്നെ യോഗം. ഒന്നാ
കൽ - നിന്നിൽച്ചേരൽ നീയാകൽ.

അഥവാ പലതായി എണ്ണി ഇവയിലോരോന്നിലും തൊട്ടിരിക്കാതെ ഒന്നാ
യിക്കണ്ട്* നിഷ്പന്നമായി നിന്നിൽ ചേർന്നിരിക്കാൻ കനിഞ്ഞാലും.

മുൻപുചെയ്തതുപോലെ കള്ളിതിരിച്ച് പിരിച്ച് വായിക്കുന്നതിൽ ഒരു അപ
കടമുണ്ട്. അതൊരു മിസ്തിഷ്ക വ്യായാമമായിപ്പോവുക. വീണ്ടും വീണ്ടും
വായിക്കുമ്പോൾ കാലിയോസ്കോപ്പിലെ ദൃശ്യവൈചിത്ര്യങ്ങൾപോലെ
അനുഭവപ്പെടുന്ന ധ്വനിബഹുലതകളെ, അവ പരസ്പരം കൊടുത്തും
വാങ്ങിയും പൊലിക്കുന്ന ഇടങ്ങളെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിക്കാതെവെച്ചു എന്നതിനാൽ
മാത്രമാണ് അതിനുതുനിഞ്ഞത്.

ആദ്യശ്ലോകത്തിലെ 'അങ്ങ്' എന്ന ശബ്ദത്തിൽ മിന്നിമറഞ്ഞ ശ്ലേഷം
രണ്ടാം ശ്ലോകത്തിൽനിന്നു വിളയാടുന്നു എന്നു കാണുമ്പോൾ, ഏതൊരു
മഹാപുരുഷന്റെയും സ്തോത്രകൃതികളിൽ, എഴുതുന്ന തന്റെ അദ്വൈത

---

* പ്രതിബോധവിദിതം മതം അമൃതത്വം പി വിന്ദതേ - കേനം.

ബോധവും ഇത് ഉപയുക്തമാകുന്ന ഭക്തന്റെ ദൈവതചിന്തയും ഇടകലർന്നു വരുന്നത് കാണാം എന്നുകൂടി ഓർക്കുകയാണ്. ഇതിൽ സുചിതമാകുന്ന ദൃഗ്ദൃശ്യവിവേകം അങ്ങനെയെന്ന വിഷയമാക്കുന്ന അദൈവപ്രകരണ ഗ്രന്ഥങ്ങളുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ ഉപനിഷത്തുകളിൽ പൊതുവേ തത്തോദ്ബോധനത്തിന് പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്ന ഒന്നാണ് കണ്ണിന്നു കണ്ണും മനസ്സിന്നു മനസ്സും വാക്കിന്നു വാക്കുമായിനിന്ന് അവയെ സ്പന്ദിപ്പിക്കുന്നത് വെളിവാക്കുന്നത്, കർമ്മക്ഷമമാക്കുന്നത് ആർ എന്ന ചോദ്യം. ഇന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളിൽനിന്ന് ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ പ്രത്യാഹരിക്കാൻ ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് ഇത് സാധകമാകുന്നു.

3

അന്നവസ്ത്രാദിമുട്ടാതെ
തന്നുരക്ഷിച്ചു ഞങ്ങളെ
ധന്യരാക്കുന്ന നീയൊന്നു
തന്നെ ഞങ്ങൾക്കു തന്മൂരാൻ

അന്നം വസ്ത്രം എന്നിവ ആദിയാണ്. പിന്നെ, മറ്റുപലതും ചേർന്നു ചേർന്നാണ് ആധിയാകുന്നത്! ഇവ വേണം. മുട്ടാതെ വേണം. മുട്ടില്ലാതെ കിട്ടണം എന്ന് ഒരു അത്താഴപ്രാർത്ഥനയായി ചൊല്ലുന്നവരെ മാറ്റി നിർത്തുന്നതല്ലാ ഗുരുദേവന്റെ ശൈലി. എങ്കിലും 'തൊട്ടെണ്ണൽ' ഒടുങ്ങണം എന്ന ബോധത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ അന്നവസ്ത്രാദികൾ മുട്ടാതെ, ഒട്ടാതെ തന്നു വേണം കാക്കേണ്ടതു ഭഗവാനേ എന്നും മനസ്സിലാക്കാം.

ഇവ മുട്ടാതിരിക്കുമ്പോഴേ ഞങ്ങൾ ശരിക്കും ധന്യരാകുന്നുള്ളൂ. മറ്റേതു തന്മൂരാൻ തന്നാലും മുട്ടും. ഒട്ടിപ്പിടിക്കും. നീയേ ഞങ്ങളുടെ യഥാർത്ഥ തന്മൂരാൻ. തന്മൂരാക്കന്മാർക്ക് മുട്ടില്ലാത്ത ഒരു ചരിത്രസന്ധിയിൽ - വഞ്ചീ ശമംഗളം ചൊല്ലിപ്പഠിച്ച ഒരു തലമുറയ്ക്കുമുന്നിൽ - ആ വഞ്ചീശൻ അന്നവസ്ത്രാദി മുട്ടാത്ത (അർദ്ധനഗൻ, അസ്ഥിമാത്രൻ, തൃപ്പാദദാസൻ) ഒരു വാഴ്വു നയിച്ചിരുന്നുവെന്നുപോലും കാഴ്ച ചെല്ലാത്ത ഒരു മങ്ങലിൽ മാത്രമല്ലാ ഇന്നും - Live in Jeans അത്രയ്ക്ക് ഒട്ടിപ്പോയതിനാൽ അതിട്ടുകൊണ്ട് വാഷിങ്മെഷീനിൽ ഇറങ്ങിനിന്ന് ജീൻസു കഴുകിയെടുത്ത് വരുന്ന* മുദ്രാദാസ്യത്തിന്റെ (brand slavery)കാലത്തും - നമുക്ക് ഉറക്കെ പ്രാർത്ഥിക്കാം: അന്നവസ്ത്രാദി മുട്ടാതെ തന്നുരക്ഷിച്ചു ഞങ്ങളെ ധന്യരാക്കുന്ന നീയൊന്നുതന്നെ ഞങ്ങൾക്കു തന്മൂരാൻ.

* ആ കമ്പനിയുടെ ടിവി പരമ്പം ഓർക്കുക.

4

ആഴിവും തിരയും കാറ്റും
ആഴവും പോലെ ഞങ്ങളും
മായയും നിൻ മഹിമയും
നീയുമെന്നുള്ളിലാകണം.

ആഴിവും	തിരയും	കാറ്റും	ആഴവും	
↓	↓	↓	↓	പോലെ*
ഞങ്ങളും	മായയും	നിൻമഹിമയും	നീയും	

എന്ന് ഉള്ളിലാകണം.

സമഷ്ടിയെന്ന ജീവസമുദ്രത്തിലെ ഉദയവിലയ ലക്ഷണമായ അനിത്യനാമ രൂപങ്ങൾ തിരകൾ പോലെ. കടലിൽ തിരയ്ക്കു കാണുന്നപോലെ നിന്റെ മഹിമാവല്ലാതെ മറ്റെന്താണീ 'അല'ച്ചിലിനു കാരണം! അപ്പോൾ നീ എന്താണ്? സമുദ്രാസ്തിത്വത്തിന്റെ മാനമായിരിക്കുകയും സ്വതഃ മാനമില്ലാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ആഴം സമുചിതമായ ഈശ്വരോപമാനമായി. അതായത്, നീളം, വീതി കനം എന്നിവപോലെ ആഴവും ഒരു മാനമാണ്. അതാതു ജലധികളുടെ മാനം. മാനത്തിനെന്തു മാനം? അമാനീ മാനദഃ എന്നു വിഷ്ണുസഹസ്രനാമം.

ഇവിടെ ആദ്യശ്ലോകത്തിലെപ്പോലെ ആഴിക്കു സംസാരമെന്നോ (ഭവാബ്ദ്ധി) ദശമശ്ലോകത്തിലെപ്പോലെ ഈശ്വരമഹണ്ണെന്നോ (നിൻ മഹസ്താം ആഴി) അർത്ഥം കല്പിക്കാൻ ഞെരുങ്ങേണ്ട എന്നു തോന്നുന്നു. ആ രണ്ടിടത്തും ഒരേ അർത്ഥത്തിലല്ലല്ലോ സമുദ്രബിംബം വരുന്നത്. ഉപനിഷത്തുകളാകട്ടെ, ഗുരുദേവകൃതികളാകട്ടെ, അതതു മാത്രകളിലെ അനുഭവത്തെ പകരാനല്ലാതെ 'ചെറുമനസ്സുകളുടെ ജലപിശാചായ' (hobgoblin of small minds) നിയതത്വത്തിൽ സ്വയം കെട്ടിയിടാറില്ലല്ലോ.

---

* വഹന്തി വർഷന്തി നദന്തിദാന്തി
 ധ്യായന്തി നൃത്യന്തി സമാശ്രയന്തി
 നദ്യോഘനാ മത്തഗജാ വനാന്താഃ
 പ്രിയാവിഹിനാഃ ശിഖിനഃ പ്ലവംഗാഃ - എന്നു ഋതുസംഹാരശ്ലോകത്തിലെപ്പോലെ പൂർവ്വാപരാർദ്ധങ്ങൾ ക്രമത്തിനന്വയം ചെയ്യുന്നതിന് വേറെയും ഉദാഹരണങ്ങൾ ഉണ്ടാകും.

5

നീയല്ലോ സൃഷ്ടിയും (സൃഷ്ടാ-
വായതും സൃഷ്ടിജാലവും
നീയല്ലോ ദൈവമേ സൃഷ്ടി-
യ്ക്കുള്ള സാമഗ്രിയായതും.

സൃഷ്ടിയെന്ന ശബ്ദം മലയാളത്തിൽ സൃഷ്ടുമായതിനെ സൂചിപ്പിക്കാനും (creature) ഉപയോഗിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും ഇവിടെ creation എന്ന സൃഷ്ടി പ്രക്രിയയാണു സൂചിതം. സൃഷ്ടിപ്രക്രിയയും (സൃഷ്ടാവും സൃഷ്ടിജാലവും നീ തന്നെ. സ്വാമിയിലെ കവിയുടെ കരസ്ഥശം ഇവിടെ അറിയാം. ജാലത്തിന് കൂട്ടമെന്നോ മറ്റോ ഒഴുക്കൻമട്ടിൽ അർത്ഥം ധരിച്ചാൽ പോരാ. Maze, Labrynth എന്നൊക്കെ പറയുന്ന കുരുക്കി വലയ്ക്കുന്ന വഴിയോ വലയോ കൂടിയാകാം അത്. ശരീരി ഗൃഹസ്ഥനും ലൗകികനുമായി വളരുമ്പോൾ ചെറുതാകുന്നു കൂടിയുണ്ട്. ശരീരം, ഗൃഹം, ലോകം എന്നിങ്ങനെ വലയ്ക്കു വലിപ്പം വയ്ക്കുമ്പോൾ വലക്കണ്ണികൾ അകലണമെന്നില്ല. പുറത്തു കടക്കാൻ ക്ലേശം ഏറുകയും ചെയ്യും. ഇതിനെപ്പറ്റിയുള്ള മുക്തന്റെ തിരിച്ചറിവും ബദ്ധന്റെ വിസ്മയവും (ഇന്ദ്രജാലം വഴിക്കുള്ള ശബ്ദധ്വനി) സൃഷ്ടിജാലം എന്ന 'പാവം' ശബ്ദത്തിനുണ്ട്. നീയല്ലോ ദൈവമേ സൃഷ്ടിക്കുള്ള സാമഗ്രിയായതും. എത്ര സുന്ദരമായി, സരളമായി വേദാന്തദർശനത്തെ ഗുരു ആചമിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്നു! നിമിത്ത കാരണവും ഉപാദാന കാരണവും അവിടന്ന്. ഊർണ്ണനാഭിയെന്ന ഗംഭീരൻ പേരുള്ള നമ്മുടെ എട്ടു കാലിയും അയാളുടെ വലയ്ക്കുള്ള (ഒട്ടുന്ന!) നുലും ആ വലയുണ്ടാക്കലും വലയുടേയും ചിലന്തിയുടേയും അഭേദത്വവും ഉപനിഷൽ പ്രസിദ്ധമായ അദ്വൈത കല്പനയാണല്ലോ.

ഇതിലെ ജാലശബ്ദത്തിന്റെ ധ്വനിയിൽനിന്നാവാം അടുത്ത പദ്യം ജനിച്ചത്.

6

നീയല്ലോ മായയും മായാ-
വിയും മായാവിനോദനും
നീയല്ലോ മായയെ നീക്കി
സായുജ്യം നല്കുമാര്യനും

മറ്റൊരു കാലത്തിൽ ഗുരുദേവനെപ്പോലെ ഒരു ഋഷി സംസാരിക്കുക മറ്റൊരു ഭാഷയിലാവും - തത്ത്വം ഒന്നെന്നു വന്നാലും.

മായാം തു പ്രകൃതീം വിദ്യാത്
മായിനം തു മഹേശ്വരം
തസ്യാവയവഭൂതൈസ്തു
വ്യാപ്തം സർവ്വമിദം ജഗത്. (ശ്ലോതാശ്ചതരം)

അഞ്ചാം പദ്യത്തിലെ (നീയല്ലോ സൃഷ്ടിയും....) ഘടനയാണ് ഈ പദ്യത്തിലും വ്യാപരിച്ചിരിക്കുന്നത്. മായാവിധിയും മായാവിനോദനും ഒരാൾതന്നെ - സൃഷ്ടിയും (സ്രഷ്ടാവായതും സൃഷ്ടിജാലവും എന്ന ആവർത്തനത്തിന്റെ ഭാവതാളം ഇതിലും ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നേ കരുതേണ്ടൂ. പലതുകണ്ടു പരുങ്ങി നിൽക്കുന്നവർക്കുള്ള പ്രാർത്ഥനയാണല്ലോ ഒരർത്ഥത്തിൽ ദൈവദശകം. അവർക്കുമുന്നിൽ ഊർണ്ണനാഭി, ഉപാദാന നിമിത്ത കാരണങ്ങൾ ഒക്കെ ചിത്തഭ്രമണകാരികളായ ശബ്ദജാലം (!) മാത്രമാകാം, സൂക്ഷിച്ചില്ലെങ്കിൽ. അതിലെ ജ്ഞാനയോഗപരമായ കേവലതന്ത്രേക്കാൾ മുകുതിദായകനായ തന്തിരുവടിയെ കീർത്തിക്കുന്ന ഈ പദ്യം ഇങ്ങുനിന്ന് അങ്ങു ചെല്ലാൻ ഉപകരിച്ചേക്കാം.

ചിന്തക്കു വകയില്ലെന്നല്ല. മായ എന്ന കല്പനക്ക് അനിത്യ വസ്തു, നിത്യ വസ്തുവിലെ അനിത്യതാരോപം, നിത്യവസ്തുവിന്മേലുള്ള അനിത്യതാവരണം എന്നൊക്കെ ആചാര്യന്മാർ അർത്ഥം പറയാം. അർത്ഥം പറയാനാവാത്ത ഒന്നുമാകാം.* എന്നാൽ പ്രപഞ്ച സഞ്ചാരണത്തിലെ ലീലാംശം (മായാ വിനോദൻ), അതിനാൽത്തന്നെയുണ്ടാകുന്ന അഭീതി, എടുക്കുന്ന കൈ തന്നെ കൊടുക്കുന്നതെന്ന വിശ്വാസം, ഒക്കെ അഹിംസാർത്ഥകമായ സ്നേഹവായ്പ്പോടെ ജീവിതത്തെ കാണാനും ചലനത്തിന്റെ കാഴ്ചയിലൂടെ ചാലകനെ അറിയാനും അവൻ ആത്മാഭിന്നനെന്നു തിരിച്ചറിയാനും വഴി കാട്ടിയേക്കാം.

രണ്ടുകാര്യങ്ങൾ കൂടി. ഒന്ന്, ശ്ലോതാശ്ചതരത്തിലെ യാഥാർത്ഥ്യവത്തത്തിന്റെ സ്വരവും സ്വാമിയുടെ ഗേയമായ, അനുപ്രാസ, ദിതീയാക്ഷരപ്രാസമധുരമായ പദ്യത്തിലെ പ്രപത്തിയുടെ സ്വരവും താരതമ്യാർഹമാണ്. രണ്ടിടത്തു - പോരാ, സമപാദങ്ങളുടെ ആദ്യം - വരുന്ന നീയല്ലോ എന്ന വാക്കിലെ നിപാതം ദ്രോതിപ്പിക്കുന്ന വിനയം, വിശ്വാസം, ഉറപ്പ് ഒക്കെയും മലയാളികൾക്കെല്ലാം അനുഭവവേദ്യമാകുന്നതാണല്ലോ. രണ്ടാമത്തെ അംശം : ആര്യശബ്ദം സ്വാമി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കൂ - വിശിഷ്ടപുരുഷൻ എന്ന അർത്ഥത്തിലാണത്. ആര്യാധിനിവേശത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാ

* ന വിദ്യതേ യാ സാമാ യാ - എന്നു ദർശനമാല (iv -i)

റൻ കെട്ടുകഥയ്ക്ക്, പലതുകൊണ്ടും, കബളിപ്പിക്കാൻ കഴിയാത്ത മേയ യായിരുന്നല്ലോ അവിടത്തേത്!

7

നീ സത്യം ജ്ഞാനമാനന്ദം
നീതന്നെ വർത്തമാനവും
ഭൂതവും ഭാവിയും വേറ-
ല്ലോതും മൊഴിയുമോർക്കിൽ നീ.

കാവ്യാസ്വാദന ദൃഷ്ട്യാ അല്പം നിരാശപ്പെടുത്തുന്ന പദ്യം. 'ഓർക്കിൽ' എന്ന പദപുരണം ആ നിരാശതയുടെ മുദ്ര. എങ്കിലും ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഏറ്റം പ്രശസ്തമായ വിശേഷണം ഉൾപ്പെടുന്നതിനാൽ ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലതാനും. തൈത്തിരീയത്തിലെ 'സത്യം ജ്ഞാനം അനന്തം ബ്രഹ്മ' എന്ന ചൊല്ലിനെ ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്ന ആദ്യപാദം പക്ഷേ പൊരുളിൽ സച്ചിദാനന്ദത്തെയാണു സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. കൗതുകകരമായ കാര്യം, മുക്യോപനിഷത്തുകളിലെങ്ങും ഈ ശബ്ദം കാണാനില്ല എന്നതത്രേ. പിൽക്കാല ഉപനിഷത്തുകളിൽ മാത്രം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്ന സച്ചിദാനന്ദശബ്ദത്തിന് വേദാന്തകൃതികളിൽ പിന്നീട് സുപ്രധാനസ്ഥാനം കൈവരുന്നു എന്ന് മാക്സ്മുളളരുടെ ഉപനിഷൽത്തർജ്ജമകൾക്കുള്ള അവതാരികയിൽ പോൾ ഡോയ്സൺ. എന്തായാലും മഹാവാക്യങ്ങൾ എന്നു ശ്രുതിപ്പെട്ട അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി (ബൃഹദാരണ്യകം) തത്ത്വമസി (ഛാന്ദോഗ്യം) അഹം ആത്മാ ബ്രഹ്മ (മാണ്ഡൂക്യം) പ്രജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ (ഐതരേയം) എന്നിവ ആത്മബ്രഹ്മൈക്യത്തെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നുവെങ്കിൽ ബ്രഹ്മാനുഭവത്തിന്റെ പര്യായമാണ് സച്ചിദാനന്ദം എന്നു പറയാം. ഗുരുദേവൻ തന്നെ, സർവ്വം ഹി സച്ചിദാനന്ദം/നേഹ നാനാസ്തി കിഞ്ചന എന്നു ദർശനമാലയിൽ.

സത്ത് - ഉഞ്ച; ചിത്ത - ബോധം, ജ്ഞാനം; ആനന്ദം (Existence, Knowledge, Bliss Absoluteഎന്ന് വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ) എന്നീ മൂന്നും ചേർന്ന വിധത്തിലാണ് ഏകവും അദിതീയവുമായ സത്ത അനുഭൂതമാകുന്നത്. ജീവിച്ചിരിക്കാനും അറിയാനും സന്തോഷമായിരിക്കാനുമുള്ള പ്രാഥമിക ചോദനകളായി നാമിതിനെ നിത്യജീവിതത്തിൽ അനുഭവിക്കുന്നു. ഗുരുദേവൻ ചിത്തിനു ജ്ഞാനം എന്നു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത് തൈത്തിരീയത്തിന്റെ വഴി പിൻപറ്റിയുമാകാം. ഉപനിഷൽപ്പദ്യങ്ങൾ ഈഷൽ ഭേദത്തോടെ സ്വന്തം വഴി കവതരിപ്പിക്കുക എന്നത് ഗുരുദേവനും പിൻപറ്റിപ്പോന്ന ആർഷമാതൃകയാണല്ലോ.

ത്രികാലങ്ങളോടടുമുള്ള അഭേദകല്പനയാണ് അടുത്തത്. കാലദേശാവധിഭ്യോ നിർമുക്തത, കാലകാലതാം ഒക്കെപ്പോലെ സാധാരണമല്ലാ ഈ അഭേദകല്പന. തുടർന്നുവരുന്ന ഓതും മൊഴി ശുദ്ധമേ തമിഴാണ്. വാക്കു പുറുഷനാകുന്നു എന്നതു ശ്രുതിപ്രസിദ്ധമാണെങ്കിലും ഓതും മൊഴി, ഭാഷ എന്ന വിപുലാർത്ഥം (സംസാരഭാഷ) ആവഹിക്കുന്നില്ലേ? സച്ചിദാനന്ദം, ത്രികാലാഭിനത, മൊഴിയായിരിക്കൽ മൂന്നും മൂന്നു വഴിക്കു വന്നതാണ്. വ്യത്യസ്തമായ രാശിയിൽപ്പെട്ട ഈ മൂന്നാമിനം, മൊഴി, എങ്കിലും 'നീ തന്നെ വർത്തമാനവും' എന്നിടത്തെ ദുസ്സാധ്യമല്ലാത്ത ശ്ലേഷത്തിന്റെ പൊടിപ്പുമാകാം. മാത്രമോ തായ്മൊഴിയോടുള്ള അത്യാദരം അലിഞ്ഞുചേർന്ന ആഴ്വാനാരുടെയും നായനാനാരൂടേയും ദാർശനിക/ഭക്തിസാഹിത്യത്തോടുള്ള തന്മയീഭാവം ഗുരുദേവന്റെ ദാർശനികസ്തോത്രകൃതികളുടെ അന്തഃശ്രുതിയുമാണല്ലോ.

ശ്രീശങ്കരാചാര്യർക്ക് അപാരമായ മസ്തിഷ്കവും ശ്രീ ചൈതന്യമഹാപ്രഭുവിന് അഗാധമായ ഹൃദയവും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നും രണ്ടും ഒരേ അളവിൽ കൂടിച്ചേർന്ന അവതാരപുരുഷനാണ് ശ്രീരാമകൃഷ്ണനെന്നും വിവേകാനന്ദസാമികൾ. ദക്ഷിണേശ്വരത്തെ അവതാരത്തിന് രണ്ടു പതിറ്റാണ്ടു പിൻപുവന്ന ദാക്ഷിണാത്യനായ അവതാരമാണ് നാരായണ ഗുരുദേവൻ. ചതയദിനാഘോഷങ്ങൾതോറും മൈക്കുതുപ്പുന്ന രാഷ്ട്രീയപരിപ്രേക്ഷ്യത്തിൽ നിർദ്ദോഷവും സൗകര്യപ്രദവുമായ, മുഷിപ്പൻ ഭാഷണങ്ങൾ (politically correct and convenient platitudes) ഓർക്കാതെയല്ലാ ഇത് എഴുതിയത്. 'പദ്മാസനത്തിലിരിപ്പും തുടമേൽ മലർന്ന കയ്യും പകുതി ചിമ്മിയ കണ്ണു'മായി ധ്യാനത്തിലിരിക്കാതെ* പ്രതിബോധവിദിതമായ ജീവിതമെന്ന മഹാസത്യത്തെ ആശ്ലേഷിച്ച മഹാപുരുഷനാണവിടന്ന്. ജീവിതം എന്തെന്ന തേടലല്ലാതെ, ജീവപ്രപഞ്ചത്തോടുള്ള നിരുപാധിക സ്നേഹം നിറഞ്ഞു വഴിയുന്ന തന്മയീഭാവമല്ലാതെ മനുഷ്യജന്മത്തിന് മറ്റൊരുദേശ്യവും ഉണ്ടാകവയ്യ എന്ന സത്യം, അതിന്റെ ലാളിത്യത്താൽ, സങ്കീർണ്ണ ബുദ്ധിവ്യാപാരങ്ങളോടെല്ലാം വാത്സല്യ സ്മിഗ്ദ്ധമായ നിർല്ലേപത(!) പുലർത്തുന്ന ശാന്തമായ സത്യം, ആഗമാപാധികളായ സുഖദുഃഖങ്ങൾ രണ്ടിനും മൂന്നിൽ അനുഭവിക്കുന്ന ഒരു സാധാരണക്കാരന്റെ സത്യവാങ്മൂലമാണിത്. ആ അനുഭവം ദിങ്മാത്രമായാലെന്ത് - പ്രാപഞ്ചികാനുഭവങ്ങളുടെ 'കടുമുദുരൗദ്രസൗമ്യതാമസസാതികഭാവ'ങ്ങളുടെ ഇടയിലെ വെളിവിന്റെ വെളിയിട ആയാലെന്ത്- അമൃതത്വത്തിന്റെ അഴിവില്ലാത്ത വാഗ്ദാനമാണത്. ഉണ്ടാ

* വർണ്ണക്കുപ്പായം - ഇടശ്ശേരി.

യിരിക്കുന്നതിനോടെല്ലാം, അറിയുന്നതെന്തിനോടുമുള്ള ആനന്ദമയമായ തന്മയീഭാവം എന്നതാണ് പരമാവസ്ഥ. അതിനെ വാക്കിലൂടെയും തന്റെ വഴിനടപ്പിലൂടെയും തെളിയിച്ച ഗുരുദേവന്റെ ചിദ്രസം ഈ കൊച്ചുപദ്യത്തിലും ഊറിനില്പുണ്ട്.

8,9

അകവും പുറവും തിങ്ങും
മഹിമാവാർന്ന നിൻ പദം
പുകഴ്ത്തുന്നു ഞങ്ങളങ്ങു
ഭഗവാനേ ജയിക്കുക.
ജയിക്കുക മഹാദേവ
ദീനാവന പരായണ
ജയിക്കുക ചിദാനന്ദ
ദയാസിന്ധോ ജയിക്കുക.

ആർത്തർ, ജീജ്ഞാസുകൾ, അർത്ഥാർത്ഥികൾ എന്നിവരുടേയും അർത്ഥനയ്ക്കനുസൃതമായി സ്തോത്രകൃതികൾ രചിക്കുക എന്നത് ശങ്കരാചാര്യർ മുതൽ തപോവനസ്വാമികൾ വരെയുള്ള നമ്മുടെ ഋഷിപരമ്പരയിലെ മഹാത്മാക്കളുടെയെല്ലാം ആത്മനിയോഗമായിരുന്നു. അതിന്റെ അതിസുന്ദരമായ ഉദാഹരണമാണല്ലോ പരിനാമകീർത്തനം. തപോവനസ്വാമികളുടെ സൗമ്യകാശീശസ്തവമാകട്ടെ അത്യുദാത്തമായ വേദാന്തകൃതി എന്ന നിലയ്ക്കാണ് പുകൾകൊണ്ടത്. ഞാൻ പാപി എന്നതിനേക്കാൾ വളരെ ദൂരെ യൊന്നുമല്ല ഞാൻ അദൈവി എന്ന നിലയും. ത്രിപുടി രണ്ടിലുമുണ്ട്. അതലിഞ്ഞ് എല്ലാമൊന്നാകുമ്പോൾ മൗനം മാത്രമാകും ബാക്കി. രണ്ടുപദ്യങ്ങളും ആ വഴിക്കു ചിന്തിച്ചാൽ ആർക്കും ഉപകരിക്കാവുന്നതാണ്.

കൗമാരം കഴിയുംമുൻപേ നിർവ്വീകല്പസമാധി അനുഭവിച്ച വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ അവസാനകാലത്ത് സർവ്വവിധ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളോടും കൂടി അമർനാഥ് യാത്ര നടത്തിയതിന്റെ വിവരണം ശിഷ്യർ ചേർന്നെഴുതിയ ജീവചരിത്രത്തിലും ഭഗിനി വിവേദിതയുടെ 'My Master as I saw Him' എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിലും കാണാവുന്നതാണ്. ലോകസംഗ്രഹം എന്ന് ഒറ്റവാക്കിൽ പറഞ്ഞാൽ തീരുമോ? ലോകാതീതമായി ഒരു വേദാന്തത്തിനും അദൈവതത്തിനുപോലും നിലനില്പില്ല. ശ്രുതികൾ മുതൽ വയലാറിന്റെ ഭക്തിഗാനം വരെ എല്ലാം ദൈവതത്തിൽനിന്നുകൊണ്ട് സംസാരിക്കുന്നു. വിഷയം എന്തായാലും.

അന്നമയകോശം, പ്രാണമയകോശം, മനോമയകോശം, വിജ്ഞാനമയകോശം, ആനന്ദമയ കോശം എന്നീ സംജ്ഞകളെപ്പറ്റി റ്റി.പി. നാരായണ പിഷാരടി ('കെ.പി.'അല്ലാ) ഒരു പ്രഭാഷണത്തിൽ പറഞ്ഞതാണ് ഓർക്കുന്നത്: "ഇവയിലെ അന്നപ്രാണാദികൾക്ക് അർത്ഥമുണ്ടാകുന്നത്, അവ സഫലമാകുന്നത്, അവയിലെ മയം-അലിഖ്-കൊണ്ടാണ്." അൻപത്തൊരക്ഷരവും ഓരോന്നിനെൻ മൊഴിയിൽ/അൻപോടു ചേർക്കഹരിനാരായാണായനമഃ എന്ന പദ്യമാണ് ആ കീർത്തനത്തിൽ തനിക്കേറ്റം പ്രിയപ്പെട്ടതെന്ന് അയൽകൂട്ടത്തിന്റെ ഉപജ്ഞാതാവും ഗാന്ധിയനുമായിരുന്ന ഡി.പങ്കജാക്ഷക്കുറുപ്പുസാർ ഒരു സ്വകാര്യ സംഭാഷണത്തിൽ. കേവലജ്ഞാനിയുടെ സ്വരം കേവലരായ ഭൂരിപക്ഷം ജീവന്മാർക്കും ഹൃദയാവർജ്ജകമാകണമെന്നില്ല. ആറാം പദ്യത്തെയും ശ്ലോകശതപദ്യത്തെയും താരതമ്യം ചെയ്തു പറഞ്ഞത് ആവർത്തിക്കട്ടെ. അദ്ദേഹം കല്പനയുടെ നിർദ്ദേശപതയെക്കാൾ ആശ്രയാശ്രിതത്വത്തിന്റെ പ്രപത്തിസ്വരം ഒരു ലയം സാധിച്ചുതരും. ഇനി പദ്യത്തിലേക്ക്.

അകവും പുറവും തിങ്ങുന്നത്, ഇടതടവില്ലാതെ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്, നിന്റെ മഹിമാവാകുന്നു. നീ എല്ലായിടത്തുമുണ്ട് എന്ന ഈശാവാസ്യപദ്യത്തെക്കാൾ ഒരു ചുവടു കടന്നതാണീ ഭാവം. മനുഷ്യാവസ്ഥയെ ആസ്പദിച്ചുകൊണ്ടല്ലാതെ ഒരു ലോകബോധത്തിനും പ്രസക്തിയില്ല. 'തനിൽ എല്ലാ റ്റിനേയും എല്ലാറ്റിലും തന്നെയും' എന്നു ഗീത. അതിന്നുമപ്പുറത്ത് 'എല്ലാം ഒൺറേ' എന്നു കഷ്ടിച്ചു പറഞ്ഞു മൗനമായിരിക്കുന്ന രമണമഹർഷിയുടേയോ മറ്റോ തലം.

അകവും പുറവും എന്നു പറയുമ്പോൾ ഈ quantum flux-ന്റെ നിരന്തര സ്പന്ദനമാകുന്ന ഏക സദസ്തുവിന്റെ - ഇടയിൽ നിഴൽകൊണ്ടെന്ന പോലെ തീർത്ത ബാഹ്യരേഖ (outline) മാത്രമാണ് ശരീരപരിമിതമായ ആത്മവത്ത്* എന്നോർക്കണം. ഞാൻ എന്ന ബോധം എങ്ങനെ എന്റെ തൊലിപ്പുറത്തുവെച്ചു തീരുന്നു എന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നതേയില്ല. അവിടെ ഒന്നും തീരുന്നില്ല. ഒന്നും തുടങ്ങുന്നില്ല. എന്നാൽ ആ നിഴൽരൂപത്തിന്റെ, കല്പിത പരിമിതിയുടെ തലത്തിലാണ് നിറങ്ങൾ, രൂപങ്ങൾ, ശബ്ദങ്ങൾ, സ്പർശനാനുഭവങ്ങൾ, രുചികൾ. ക്വാണ്ടം തലത്തിലോ കോസ്മിക് തലത്തിലോ നിറങ്ങൾക്ക് എന്തു പ്രസക്തി? അതിസൂക്ഷ്മമാണുക്കൾക്ക്

* ഒരൊറ്റ വെള്ളക്കെട്ടിനെ ശാന്തസമുദ്രം, അറ്റ്ലാന്റിക് എന്നൊക്കെ പിരിക്കുംപോലെ. ഒന്നുശാന്തമായും മറ്റൊന്നും പ്രക്ഷുബ്ധമായും അനുഭവപ്പെടുന്നു എന്നും ഓർക്കാം. വ്യക്തിത്വം ഇല്ലേ? ഉണ്ട്. ഉണ്ടോ? ഇല്ല.

ഇരുമ്പും വായുവും മനുഷ്യശരീരവും കാണ്ടും സ്വപനങ്ങളുടെ വ്യത്യസ്ത ആവൃത്തികൾ മാത്രം. അവയ്ക്ക് ഇരുമ്പിന്റെ കാഠിന്യമോ താക്കിന്റെ മൃദുതയോ അനുഭവമാകുന്നില്ല. അഖിലമേകം, ഭിന്നിക്കുന്ന ഖരതത്തോടെ (Everything is one, with differing solidities) എന്ന് മാക്സ് പ്ലാങ്കിനും ഐൻസ്റ്റൈനും നീൽസ്ബോറിനും പതിറ്റാണ്ടുകൾക്കുമുമ്പ്, ഉള്ളിൽ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു, വിവേകാനന്ദസ്വാമികൾ. ഈ ലോകം ഈ രൂപത്തിൽ, ഈ നിറങ്ങളിൽ, ഈ മൃദുകഠിനതയിൽ നിലനിൽക്കുന്നത് നമ്മുടെ അനുഭവത്തിൽ മാത്രമാണ്. അവ ത്രികാലങ്ങളിലും നിലനിൽക്കുന്നതല്ല, നമ്മുടെ പരിമിത മാനുഷികബോധത്തിനപ്പുറത്ത് ഇതിനു സ്ഥായിയില്ലാ എന്നേ അദ്ദൈവതം പറയുന്നുള്ളൂ.

അപ്പോൾ അകവും പുറവും തിങ്ങുക എന്നു പറഞ്ഞാൽ അനന്തമായ കാലസ്ഥലാദയത്തിലെ മായാ പരിമിതിയും ഒപ്പം വിസ്തൃതസാധ്യതയുമായ പരിമിതാഹംബോധത്തെ ഒന്നു കടാക്ഷിക്കുക എന്നാണ് അർത്ഥം. 'ഇവിടെ' നിൽക്കുമ്പോൾ, ഈ സ്വാത്മസൃഷ്ടമായ പിരിമിതിയുടെ ഭാഗമായി, കൂടെ പിറപ്പായിക്കിട്ടിയ നമസ്കാരബുദ്ധി, അപരിമിതമായ അമേയമായ വിശ്വാസ്തിത്വത്തോടുള്ള പ്രണതത്വം, എന്തിനുപേക്ഷിക്കണം? ഒന്നുകിൽ വിശ്വാഹംബോധം. അല്ലെങ്കിൽ വിശ്വാസം. നമുക്ക് പ്രാർത്ഥിക്കാം: ജയിക്കുക മഹാദേവ, ദീനാവനപരായണ, ജയിക്കുക ചിദാനന്ദ, ദയാസിന്ധോ ജയിക്കുക.

10

ആഴമേറും നിൻമഹസ്സാഹം
ആഴിയിൽ ഞങ്ങളാകവേ
ആഴണം, വാഴണം നിത്യം
വാഴണം, വാഴണം സുഖം.

സുഖം - സു.ഖം - ശുദ്ധമായ അന്തരാകാശം, അതിന്നൊതുവഴി എന്നാണല്ലോ നോട്ടം. കുറ നല്ലതാണ് എന്നൊരു പരസ്യമുണ്ടല്ലോ, അതുപോലെ അസുഖവും നല്ലതാണ്. അതു നാം ബോധവാന്മാരായിരിക്കുന്നതിന്റെ ലക്ഷണമാണ്. സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപമായ ആത്മവത്തയെ നാം വിസ്തരിച്ചു എന്നു ബോധമാണ് അസുഖം. ചെളിയിൽ കിടക്കുന്ന പന്നിയെപ്പോലെ, (അത് അതിന്റെ വഴി. ഇത് മനുഷ്യദൃഷ്ടിയിൽ നിന്നുള്ള നോട്ടമാണ്.) പന്നിയായി കഴിഞ്ഞ നാരദനെപ്പോലെ, സ്വയം മറന്നാൽ അതായി സുഖം. അത് അസുഖമാകുമ്പോൾ, ഉണരുമ്പോൾ, നാം യഥാർത്ഥ സുഖത്തെ അന്വേഷിക്കുന്നു. അറിയാൻ തുടങ്ങുന്നു. എന്നാൽ തത്ത്വം അറിയുക തുടക്കം

മാത്രമാണ്. അതനുഭവമാകയാണ് ലക്ഷ്യം. 'ആനന്ദചിന്തയഹരേ ഗോപി കാരമണ്', എന്ന ഭാഗത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ജി. ബാലകൃഷ്ണൻ നായർ സാർ പറയുന്നു: 'വസ്തുസ്വരൂപജ്ഞാനം, ഇഷ്ടദേവതാസ്വീകാരം, നിരന്തര ധ്യാനം, ചിത്തശുദ്ധി വസ്തുനൂഭവം - ഇതാണ് ക്രമം'. അദൈവതത്തിന്റെ ബുദ്ധിപരമായ ഉൾക്കൊള്ളൽ ആരംഭം മാത്രം.

ധർമ്മസ്യതത്ത്വം നിഹിതം ഗൃഹായാം. എങ്കിലും ഇപ്പോഴെനിക്ക് തോന്നുന്നു, ഉപനിഷത്തുകളിലെ ഗോപാലന, യാത്രാദിബിംബങ്ങൾ കേവലം ബിംബങ്ങളല്ല തന്നെ. ഒരു നില കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ അപ്പുറത്തുള്ളവയെ ഗ്രഹിക്കുന്നതിലൂടെയേ, ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിലൂടെയേ അകത്തുള്ളവ വെളിപ്പെടൂ. അല്ലെങ്കിൽ ഈ വിശ്വസർഗ്ഗം നിരുദ്ദേശ്യം മാത്രമല്ല നിരൂപയോഗവും ആയിപ്പോയേനെ. അർജ്ജുനന്റെ യുദ്ധം മാത്രമല്ലാ ധർമ്മവ്യാധന്റെ ഉപജീവനം പോലും തത്ത്വാനുഭവം വന്നവന്റെ നേരംപോകല്ല. നേരുതേടലും നേടലും നേരാകലും തന്നെ. യദിഹാസ്തി തദന്യത്ര. ജീവിതം മാത്രമാണ് നമുക്ക് തത്ത്വോപായം.

'നിർവ്വീകാരമായ് അനാദ്യന്തമധ്യമായ് ജ്ഞാന-
കൈവല്യസ്വരൂപമാം ജീവിതം മാത്രം സത്യം.'

എന്ന്, എൻ.പി. ആ ജീവിതമെന്ന സ്പന്ദപ്രതിസ്പന്ദനാത്മകമായ പ്രപഞ്ചവീണയോട് അനുരണനം കൊള്ളുകയാണ് ലക്ഷ്യം. അതാണ് സുഖം.

ഇതൊരു വളർച്ചയാണ്. വെളിവുദിക്കലാണ്. ആദ്യപദ്യത്തിൽ ജീവിതക്കടലിന്നു മുൻപിൽ പകച്ചുനിന്നിരുന്ന, ഒരു ദൂരവെളിച്ചമായി ദൈവത്തെക്കണ്ട്, നാവികനായും കപ്പലായും ഒക്കെവന്ന് ഇതൊന്നു കടത്തിത്തരണേ എന്നു പേടിച്ചു വിളിച്ചിരുന്ന ഞങ്ങൾ ഇപ്പോഴിതാ ഈ കടലിനേയും നീയെന്നറിഞ്ഞ് സന്തോഷപൂർവ്വം ഇതിലിറങ്ങുന്നു. മുങ്ങുന്നു. ഇഹചേദി അവേദീത് അഥസത്യമസ്തി എന്നു കേനം.

അനുസ്വാരങ്ങളുടെ, അനുനാസികങ്ങളുടെ, അനുപ്രാസങ്ങളുടെ വിന്യാസത്താൽ മുൻപറഞ്ഞ ചയത്തെ, സുഖത്തെ ആർത്ഥമായെന്ന പോലെ ശാബ്ദമായും അനുഭവിപ്പിക്കുന്ന അവസാനപദ്യം ഒരിക്കൽക്കൂടി-

ആഴമേറും നിൻമഹസ്സാ-
മാഴിയിൽ ഞങ്ങളാകവേ
ആഴണം, വാഴണം നിത്യം
വാഴണം, വാഴണം സുഖം.

മൊഴിത്തുരുത്തി

ഡി.കെ.എം. കർത്താ

നഗരം¹ പ്രകമ്പനം കൊള്ളുന്നു; നിലാവിന്റെ കുളിരും കിനാവിന്റെ കനിവും വിഹായസ്സിൻ പൊരുളും മുടിക്കുന്നു ഘോരമീ രവത്തിന്റെ നരകം; കടലിന്റെ അഭിരാമമാം ശാന്ത-സ്വരിതം കേൾക്കുന്നീലാ; ഹൃദയസ്പന്ദത്തിന്റെ മധുരോദാത്തം അർദ്ധസ്തംഭിതം; മരത്തിന്റെ നിടിലം നമിപ്പിക്കും അനുദാത്തവും മുകും; കിടിലം കൊള്ളിക്കുന്ന ലോഭത്തിന്നേകശ്രുതി-രൂപിതം എന്നിന്ദ്രിയം അഞ്ചിലും മനസ്സിലും കിളരേക്കത്തിക്കുമീ രാഗാഗനി എന്നുള്ളിലെ അഹന്താവാത്യക്കോളിൽ പെരുകിപ്പരക്കുമ്പോൾ ആർ തല്ലിക്കൊടുത്തുവാൻ? ക്ഷയിക്കും വിവേകത്തിൻ ആപ്തവാങ്മയം ആരു കേൾക്കുവാൻ? അറിവീലാ! “നീ മടങ്ങുക! നിശാലോല! ഈ രഥ്യാധുളി വീണ്ടുമിന്നുണ്ണായ്ക;താ കാത്തിരിക്കുന്നു സത്രം! മുറിയിൽ മൗനത്തിന്റെ വെളുത്ത വിരിപ്പിൽ നീ അമരൂ! നഗരത്തിൽ സുഖദഃഖങ്ങൾ കോരി-ത്തരിപ്പും നോവും പകർന്നണയും ദ്വാരങ്ങളിൽ വിരിയ്ക്ക പ്രശാന്തത്തിൻ ധവളം തിരശ്ശീല! പിന്നെ നീ തേടിക്കോളൂ നെഞ്ചിലെ വിജനത്തിൻ മധ്യത്തിൽ തഴയ്ക്കുന്ന കാളിദാസീയംവാണീ-ദീപത്തിൽ² അനുസ്മൃതം അഭയം:- കൈതപ്പുവിൻ സുഗന്ധം, കാക്കക്കുടിൻ കലമ്പൽ, ഞാവൽപ്പഴ-മധുരം, അരയന്നച്ചിറകിൻ വെൺതൂവലിൻ മാർദ്ദവമിവയെല്ലാം കവിതാസമാധിയിൽ നീ നുകർന്നാലും; ലുബ്ധനഗരം പടക്കത്തിൻ ഗോപുരം പോലാണല്ലോ; അക്കഥയശുഭാന്തം.”

---

1. സാൻഫ്രാൻസിസ്കോ
 2. മേഘസന്ദേശം/21 “പാണ്ഡുച്ഛായോപവനവൃതയഃ”

ചതുർദ്ധാമങ്ങളിലൂടെ

ഉമ ആർ. മാമ

(കവനകൗമുദി ലക്കം 51ൽനിന്ന് തുടർച്ച..)

പിന്നെ സൂര്യകുണ്ഡ്ചുറ്റി ഗംഗാനദിക്ക് കുറുകെയുള്ള പാലംകടന്ന് ഗംഗാമാതാവിന്റെ അമ്പലത്തിൽ തൊഴുതു. തൊട്ട് ശിവലിംഗപ്രതിഷ്ഠയുമുണ്ട്. ആരമണിക്ക് ഗംഗാആരതി. ഗംഗയുടെ ഉത്ഭവസ്ഥാനത്തിന് നേരെയെന്ന് പ്രധാനപൂജാരി ദീപത്തട്ടുകൾ ഉയർത്തി ആരതിചെയ്യുകയാണ്. ചുറ്റുംനിന്ന് ഭക്തജനങ്ങൾ കീർത്തനങ്ങളും മന്ത്രങ്ങളും ഏറ്റുചൊല്ലുന്നു. ഭാരതത്തിന്റെ ആർഷമഹിമ, ആത്മീയഗരിമ ഇതെല്ലാം വ്യക്തമായിക്കൊണ്ടു - അനുഭവിക്കുന്ന മറ്റൊരു സന്ദർഭംതന്നെ. 10,000 അടിക്കു മുകളിൽ, ഗംഗയുടെ ഉത്ഭവസ്ഥാനത്ത്, പവിത്രമായ ഗംഗോത്രിയിൽ പങ്കെടുത്ത ആ ആരതി, അതുളവാക്കിത്തന്ന അനുഭൂതി, അതൊന്നും ഈജന്മം മറക്കില്ല! വളരുന്നേരം സുഖമായി തൊഴുതതിനുശേഷം ഗംഗോത്രി ചുറ്റിക്കണ്ടു. ചെറിയൊരു സ്ഥലമാണ്. വീതികുറഞ്ഞ റോഡുകൾക്ക് ഇരുവശവും ഗംഗാജലവും പൂജാദ്രവ്യങ്ങളും രുദ്രാക്ഷവുംമറ്റും വിൽക്കുന്ന കടകളാണ്. ഇതെല്ലാം കൊല്ലത്തിൽ 6 മാസമാത്രമേ തുറന്നിരിക്കുകയുള്ളൂ. ദീപാവലി കഴിയുന്നതോടെ ഗംഗോത്രിയും നിശ്ശബ്ദമാവുന്നു. വലിയ പാറകളുടെ ഇടയിലുള്ള ഗുഹകളിൽഇരുന്ന് തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുന്ന ഋഷിവര്യന്മാരേയും കാണുകയുണ്ടായി. ഈ കൊടുതണുപ്പിലും ദേഹം മുഴുവനും ഭസ്മംപുശി, നഗനമായിരുന്ന് ധ്യാനംചെയ്യുന്നവരും, വെറും കൗപീനധാരികളും, ഒറ്റമുണ്ടുമാത്രം ധരിച്ച് മെതിയടിയിൽ നടക്കുന്നവരുമായ സന്യാസിമാരുമുണ്ട്.

പിറ്റേന്ന് രാവിലെ അഞ്ചരമണിയോടെ എണീറ്റ് വീണ്ടും സൂര്യകുണ്ഡിന്റെ അടുത്തുപോയി, ആ സൗന്ദര്യത്തിൽ മുഴുകി വളരുന്നേരം നിന്നു. സൂര്യോദയം ആസ്വദിച്ച്, ഗംഗാമാതാവിനെ വീണ്ടും തൊഴുതു. ഉദയേട്ടനും ഉണ്ണികൃഷ്ണനും ശ്രീശനും ഗംഗോത്രിയുടെ മുകളിലേയ്ക്കുള്ള വഴിയിലൂടെ കുറേദൂരം നടന്ന് ഹിമഗിരിശൃംഗങ്ങളുടെ ഭംഗി ആസ്വദിച്ചു. ഞങ്ങൾ

കുറച്ചുഗംഗാജലം മുക്കിയെടുക്കാനുള്ള പുറപ്പാടിലായി. ഗംഗയിൽ പെട്ടെന്ന് വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാവുന്നത്. തലേന്ന് കണ്ടതിനേക്കാൾ ജലവിതാനം വളരെയധികം ഉയർന്നിരിക്കുന്നു. നല്ല ശക്തമായ ഒഴുക്കും, രൂക്ഷമായ തണുപ്പുമുള്ള ജലം. കാൽതെറ്റിയാൽപിന്നെ ഗതിയില്ല; പാറക്കൂട്ടങ്ങളുടെ ഇടയിൽ അടിച്ചുതകർന്ന് തരിപ്പണമാകും. അതു കൊണ്ട് ഗംഗാസ്നാനത്തിനു പുറപ്പെട്ടില്ല; പക്ഷേ ഗംഗാജലം മുക്കി എടുത്തേ മതിയാവൂ. ഞങ്ങളുടെ സംരംഭകണ്ട് ഒരുശാസ്ത്രീ സഹായത്തിനുവന്നു. കയ്യിൽ കരുതിയിരുന്ന അനവധികുപ്പികളിൽ അദ്ദേഹംതന്നെ ഗംഗാജലം മുക്കിയെടുത്തുതന്നു. വീതിയേറിയ കൽപ്പടുവുകളിൽ, കർപ്പൂരം, മഞ്ഞൾ, ദീപത്തട്ടുകൾ വെച്ച്, മുക്കിയെടുത്ത ഗംഗാജലത്തെ പൂജിച്ച് 'ഗംഗാ മാതാവ് യാത്ര മുഴുവനും കൂടെത്തന്നെ ഉണ്ടാവട്ടെ' എന്നാശിർവ്വദിച്ചനുഗ്രഹിച്ചു, അദ്ദേഹം. ഹിമവാന്റെ മടിത്തട്ടിൽ, ഗംഗാമാതാവിന്റെ തീരത്തിരുന്നുകൊണ്ട്, നമ്മുടെ മുൻപേപോയ പൂർവ്വികരെ മനസ്സിൽധ്യാനിച്ച്, യാത്രാമോഹത്തിന്റെ ജ്വാലകൾ ഒരിക്കലും അണയാത്തവിധം മനസ്സിൽ ജ്വലിപ്പിച്ചുതന്ന അച്ഛന്റെ പാദങ്ങളിൽനമസ്കരിച്ച്, 'അച്ഛൻ കൂടെത്തന്നെ ഉണ്ടാവും; സുഖമായി സന്തോഷമായി പോയിവരൂ' എന്ന് അനുഗ്രഹിച്ച് യാത്രയ്ക്കുപറഞ്ഞയച്ച അമ്മയേയും, മറ്റു ഗുരുകാരണവന്മാരെയും മനസാസ്മരിച്ച്, പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ പാദങ്ങളിൽ ഒന്നുകൂടി നമസ്കരിച്ചു. എല്ലാവർക്കുംവേണ്ടി ഞങ്ങൾ ആ ഗംഗാതീരത്ത് അഞ്ജലി കുപ്പി.

നടക്കാൻപോയവരും അപ്പോഴേയ്ക്കു മടങ്ങിയെത്തിയിരുന്നു. പിന്നെ അധികംതാമസിച്ചില്ല, ഗംഗോത്രിയോട് വിടപറഞ്ഞു. ഗംഗോത്രിയോടേ വിട പറഞ്ഞുള്ളൂ. ആ ഭാഗീരഥി ചിരിച്ച്, കുശലം പറഞ്ഞ് യാത്രകഴി വോളം ഞങ്ങളുടെ കൂടെത്തന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു.

മണ്ണിടിച്ചിലും, പാറക്കല്ലുകളുടെ പതനവുംകാരണം താഴ്ത്തേയ്ക്കുള്ള യാത്രയും ദുർഘടംപിടിച്ചതുതന്നെയായിരുന്നു. ഇതിനൊക്കെ പുറമെ ഹിമാലയത്തിനുള്ളിലൂടെ വലിയൊരു തുരങ്കംപണിയുന്ന ഒരുപദ്ധതിയിലാണ് ഇന്ത്യാഗവൺമെന്റ്. അതിന്റെ പണിയായുധങ്ങളും, പാറപൊട്ടിക്കലുമൊക്കെ ഒരു ഭാഗത്ത് തകൃതിയായി നടക്കുന്നുമുണ്ട്. പല യാത്രാസംഘങ്ങളും റോഡുകളുടെ മോശസ്ഥിതി കാരണം പകുതിവഴിക്കുവച്ച് തിരിച്ചു പോകുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ഡ്രൈവറായ ആ പഹാഡിപ്പയ്ക്കന്റെ ധൈര്യം ഒന്നുമാത്രമാണ് ഞങ്ങളെ ഗംഗോത്രിയിലെത്തിച്ചതെന്നു പറയാതെ നിർവ്വാഹമില്ല.

വൈകുന്നേരത്തോടെ ഉത്തരകാശിയിൽ തിരിച്ചെത്തി. നല്ല തകർത്ത മഴയായിരുന്നു ഉത്തരകാശിയിൽ. ഗംഗാതീരത്തുതന്നെ ആയിരുന്നു ഹോട്ടൽ. ഗംഗ അലറിപ്പറയുന്നു. ഗംഗോത്രിയിൽകണ്ട ഗംഗയുടെ ഭാവമല്ല ഉത്തരകാശിയിലെ ഗംഗയ്ക്ക്. ഭാഗീരഥി ഗംഗയായപ്പോഴത്തെ ഭാവമാറ്റമാവാം! ചിന്തയാനന്ദാശ്രമത്തിൽപോയി സ്വാമികളെ വന്ദിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം തലേന്ന് ഗംഗോത്രിയിലേയ്ക്കുപോയത് വളരെ സന്തോഷമായി; സുഖമായ ദർശനം; രസമായ അനുഭൂതി - എല്ലാറ്റിനും സ്വാമികളോട് നന്ദി പറഞ്ഞു. അപ്പോഴാണറിയാൻ കഴിഞ്ഞത്, വലിയൊരു പാവനവുമ്പിണ് റോഡിന്റെ ഒരുഭാഗം മലമടക്കുകളുടെ ഇടയിലേയ്ക്ക് കുപ്പു കുത്തിയകാരണം ഗംഗോത്രിയിലേയ്ക്കുള്ള റോഡ് വീണ്ടും അടഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദിവസങ്ങൾ പിടിക്കും ഇനി അത് നേരെയൊക്കി വാഹനഗതാഗതം തുടരുമ്പോഴേയ്ക്കും എന്ന്. ഞങ്ങളെ ഗംഗോത്രികാണിക്കാനായി, ഒരു ദിവസത്തേയ്ക്ക്, ഒരൊറ്റ ദിവസത്തേയ്ക്കുമാത്രം മാർഗ്ഗവിഹീനം നീക്കിത്തന്ന ആ ഗിരിജാസുതനായ വിഹ്നേശ്വരനെ മനസ്സിൽനമസ്കരിച്ചു. ഇനിയുമിനിയും കൂടെത്തന്നെ ഉണ്ടാവണ എന്ന് പ്രാർത്ഥിച്ചു.

പിറ്റേന്ന് അതിരാവിലെ എണീറ്റു. കേദാർയാത്ര തുടങ്ങുകയാണ്. കേദാർനാഥനെ തൊഴുന്നതിനുമുമ്പ് ഉത്തരകാശിയിലെ വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ദർശനംനടത്തി. ഉഷ:പൂജ നടക്കുന്ന സമയം. നമുക്കുതന്നെ പൂക്കളും ഭസ്മവുമെല്ലാമെടുത്ത് ആ ശിവലിംഗത്തിൽചാർത്തി പൂജിക്കാം. മണിയടിച്ച് തൊഴാം. സുഖമായി തൊഴുത്, ചാർധായാത്രയിലെ ഏറ്റവും ദുർഘടമായ കേദാർയാത്ര ആരംഭിച്ചു.

12,450 അടി ഉയരത്തിലാണ് കേദാർനാഥം. ആകാശത്തോളം ഉയരത്തിൽനിൽക്കുന്ന പടുകുറ്റൻമലകൾ, അതിന്റെ അറ്റത്തുകൂടി പോകുന്ന ഇടുങ്ങിയ റോഡുകൾ, ആയിരക്കണക്കിന് അടിതാഴെ ഒഴുകുന്ന മന്ദാകിനി, അളകനന്ദ എന്നീനദികൾ, ഏതുമിഷിഷവും മലകൾ ഇടഞ്ഞുമ്പിണ് താറുമാറാകുന്ന ഗതാഗതം, അഗാധമായ കൊക്കയിലേയ്ക്കും നദീപ്രവാഹത്തിലേയ്ക്കും കുപ്പുകുത്തി അപ്രത്യക്ഷമാകുന്ന വാഹനങ്ങൾ; കൊടുമുതണുപ്പോടെ വീശിയടിക്കുന്ന കാറ്റും പേമാരിയും; ഇതൊക്കെ കേദാർയാത്രയിലെ ദുർഘടങ്ങളാണെന്ന് രാമചന്ദ്രനും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ട്.

കേദാറിലേയ്ക്ക്പോകുന്ന വഴിക്കാണ് രുദ്രപ്രയാഗ്. കേദാറിൽനിന്ന് ഒഴുകിയെത്തുന്ന മന്ദാകിനിയും, ബദരീനാഥിൽനിന്ന് ഒഴുകിയെത്തുന്ന അളകനന്ദയും കൂടിച്ചേരുന്നസ്ഥലമാണ് രുദ്രപ്രയാഗ്. ഉത്തരഖണ്ഡ്യാത്ര

യിലെ പ്രധാനപ്പെട്ടസ്ഥലങ്ങളാണ് 'പഞ്ച പ്രയാഗ്' എന്നപേരിലറിയപ്പെടുന്ന അഞ്ച് നദീസംഗമസ്ഥാനങ്ങൾ.

അളകനയും ഭാഗീരഥിയും കുടിച്ചേരുന്ന ദേവപ്രയാഗ്. (ഇതിനുശേഷമാണ് ഭാഗീരഥി ഗംഗയെന്നപേരിലാവുന്നത്) അളകനനയും മന്ദാകിനിയുംചേരുന്ന രുദ്രപ്രയാഗ്. അളകനനയും പിൻഡറും ചേരുന്ന കർണ്ണപ്രയാഗ്. അളകനനയും മന്ദാകിനിയും വീണ്ടും ചേരുന്ന നന്ദപ്രയാഗ്. അളകനയും ഗംഗയും ചേരുന്ന വിഷ്ണുപ്രയാഗ്. ഗൗരീകുണ്ഡ്വരെ പോകാമെന്നുവെച്ചിരുന്നെങ്കിലും ഉത്തരകാശിയിൽനിന്നു വിട്ടശേഷം പലയിടത്തും മാർഗ്ഗതടസ്സങ്ങൾ കാണപ്പെട്ടു. രുദ്രപ്രയാഗ്കഴിഞ്ഞു കുറച്ചുകൂടി പോയപ്പോഴേയ്ക്കും കാലാവസ്ഥ മോശമാവുകയാണ്. കൂടുതൽ മലയിടിച്ചിലിനുള്ള എല്ലാ സാധ്യതയും കാണുന്നുണ്ടെന്നുകണ്ട് അന്നത്തെയാത്ര അത്രമതിയെന്നു തീർച്ചയാക്കി. രുദ്രപ്രയാഗിനടുത്തുള്ള ഒരു GMVN ൽ മുറികിട്ടി. പണ്ടത്തെ ഋഷിവര്യന്മാരുടെ പർണ്ണാശാലകളെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നതരത്തിലുള്ള ഒറ്റയൊറ്റക്കുടിലുകൾ. ഉള്ളിൽ എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളും ഉണ്ട്. 'കസ്തുരിമാനുകൾ കൂട്ടത്തോടെ ഇറങ്ങി നടക്കുന്ന സ്ഥലമാണ്: പുലി, കരടി തുടങ്ങിയവയെക്കുടി ദുർല്ലഭമായി കാണാറുണ്ട്, ശ്രദ്ധിക്കണം' എന്നൊക്കെ GMVN കാർ പ്രത്യേകം താക്കീത് നൽകിയിരുന്നു. എന്നാലും കുറേനേരം ചുറ്റി നടന്നു. തൊട്ടടുത്തുകൂടി ഒഴുകുന്ന അളകനയിൽ ഇറങ്ങി കുറേ കളിച്ചു. പിന്നെ കുടിലുകളിൽവന്നിരുന്ന് എല്ലാവരുംകൂടി ലളിതാ സഹസ്രനാമവും മറ്റുകീർത്തനങ്ങളും ചൊല്ലി.

ഈ ദിവസങ്ങളിൽ എന്നുംരാവിലെ ഞങ്ങളുടെ യാത്ര ആരംഭിച്ചിരുന്നത് കൂലദരദേവതയായ ശ്രീ തിരുമാന്ധംകുന്നിലമ്മയെ സ്മരിച്ച്, പുന്താനത്തിന്റെ 'ഘനസംഘം' ചൊല്ലി, അമ്മയുടെ കേശാദിപാദവും, പാദാദികേശവും വണങ്ങി തൊഴുത്, ഗുരുവായുരപ്പനേയും, വിഷ്ണേശ്വരനേയും വണങ്ങി, കേദാർനാഥനും, ബദരീനാഥനും ജയ് പറഞ്ഞുകൊണ്ടായിരുന്നു. യാത്ര ഉടനീളം ഹിമാലയസൗന്ദര്യം ആസ്വദിക്കുന്നതിനോടൊപ്പംതന്നെ, പല പല കീർത്തനങ്ങളും, അക്ഷരശ്ലോകവും, കവിതയും, രസകരമായ സംഭാഷണങ്ങളും നിറഞ്ഞതായിരുന്നു.

പ്രഭാതകൃത്യങ്ങൾകഴിഞ്ഞ് യാത്രയ്ക്ക് തയ്യാറായി. കേദാർനാഥനെ ദർശിക്കുന്നദിവസം; കൂടാതെ അഷ്ടമിരോഹിണി. 'കേദാർനാഥ് കീ ജയ്'വിളികൾ കാതിൽ മുഴങ്ങി.

ഗുപ്തകാശി, ഗൗരീകുണ്ഡ് ഇവയൊക്കെയാണ് കേദാർനാഥ്യാത്രയിലെ മറ്റു പുണ്യസ്ഥലങ്ങൾ. മഞ്ഞുകാലത്ത് ആറുമാസം കേദാർനാഥ്ക്ഷേത്രം അടയ്ക്കുമ്പോൾ ഗുപ്തകാശിയിലാണ് പുജാരികൾതാമസിച്ചു പുജനം നടത്തുന്നത്. (ഹിമാലയത്തിലെ ഈ ക്ഷേത്രങ്ങളെല്ലാംതന്നെ വർഷത്തിൽ ആറുമാസം മാത്രമേ തുറന്നിരിക്കുകയുള്ളൂ. അക്ഷയതുതീയകഴിഞ്ഞാൽ നല്ലൊരു മുഹൂർത്തം നോക്കി തുറക്കുന്ന ഈ അവലങ്ങൾ. ദീപാവലികഴിഞ്ഞാൽ ഏറ്റവും അടുത്ത ഒരു മുഹൂർത്തത്തിൽ അടയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. ബാക്കി ആറുമാസം മുഴുവനും, ഇവിടമെല്ലാം മഞ്ഞുമുടി കൈമാറാറുണ്ട്).

കേദാറിലേയ്ക്കുള്ള വാഹനഗതാഗതം ഗൗരീകുണ്ഡിൽ അവസാനിക്കുന്നു. വാഹനങ്ങൾ പാർക്ക് ചെയ്തിടാനുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ, സൗകര്യങ്ങൾ ഇവിടെ ഉണ്ട്. മന്ദാകിനിയോട് ചേർന്നുള്ള തപ്തകുണ്ഡം പ്രധാനമാണ്. ദേവർഷികൾ ഉമയ്ക്ക് ഒരുക്കിക്കൊടുത്ത തീർത്ഥങ്ങളാണ് ഗൗരീകുണ്ഡ്. യമുനോത്രിയിലേക്കെന്നപ്പോലെ ഗൗരീകുണ്ഡിൽനിന്ന് കാൽനടയായോ, കോവർക്കുഴുതകളിൽ കയറിയോ, ഡോലിയിൽ ഇരുന്നോ വേണം 14 കി. മീ കൂത്തനെയുള്ള കയറ്റുകയറി കേദാറിലെത്താൻ. മലഞ്ചെരുവുകളുടെ അറ്റത്തുകൂടിയാണ് റോഡ്. കുതിരകളും, ഡോലിക്കാരും, കാൽനടക്കാരും എല്ലാവരും കൂടി നല്ല തിരക്കുതന്നെയാണ് ഈ വഴികൾ. റോഡിന്റെ സ്ഥിതി ദയനീയംതന്നെയാണ്. മുകളിൽനിന്നുള്ള മലയിടിച്ചിൽ കാരണം റോഡ് ഒന്നാകെ ഇടിഞ്ഞുപോകും പലപ്പോഴും. അതിൽ പെട്ടുപോകുന്ന യാത്രക്കാരും കുതിരകളും അതോടെ അപ്രത്യക്ഷമാവും. ശരിക്കും കൂത്തനെയുള്ള 'ഹേയർപ്പിൻ വളവുകൾ' ആണ്. പോകുന്ന വഴിയിൽ പലേടത്തും ധാബകൾ കെട്ടി ഭക്ഷണം വിൽക്കുന്നുണ്ട്. ഡോലിച്ചുമക്കുന്നവർക്ക് ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് ഭക്ഷണം കഴിക്കണം. ഗോതമ്പുണ്ടകൾ ശർക്കരകൂട്ടി വേവിച്ചാണ് കുതിരകൾക്ക് കൊടുക്കുന്നത്. കയറ്റുകയറുമ്പോൾ അവയ്ക്ക് ഉൾജ്ജം വേഗം നഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കാനാണിത്.

അഞ്ച് വലിയ കൊടുമുടികൾ താണ്ടിവേണം കേദാരത്തിലെത്താൻ. 'പിർവാസാദൈരവ്' എന്ന മലമടക്കുകൾതൊട്ട് വഴി വീണ്ടും ദുർഘടമാവുകയാണ്. കൂത്തനെയുള്ള 'ഹേയർപ്പിൻ ബെന്റ്സ്' ആണ് പിന്നെ. ഗൗരീകുണ്ഡിൽ നല്ല മഴതന്നെ ആയിരുന്നു. കേദാറിലെത്തുമ്പോൾ നല്ല മഴകാരണം ദേവ്ദേവ്നിയൊന്നും മര്യോദയ്ക്ക് കാണാൻ പറ്റില്ലെ എന്നു ശങ്കിച്ച ഞങ്ങളെ ഡോലി ചുമക്കുന്നവർ സമാധാനിപ്പിച്ചു. മഴക്കാറ്റ് നീങ്ങുമെന്നും, വെയിൽ തട്ടി ഹിമക്കൊടുമുടികളുടെ ഭംഗി വീണ്ടും ആസ്വദിക്കാൻ പറ്റുമെന്നും അവർ ഉറപ്പുനൽകി. മലയുടെ മക്കൾക്ക് കാലാ

വസ്ഥാനിരീക്ഷണകേന്ദ്രത്തിൽനിന്നുള്ള പ്രവചനങ്ങളേക്കാൾ കൃത്യമായി പ്രവചിക്കാനാവും. ഈ ഹിമാലയസാനുക്കളിൽ ജനിച്ച്, കാട്ടിലും മലയിലും, ഓടിക്കളിച്ചുവളർന്ന ഇവർക്ക് പ്രകൃതിയുടെവികൃതികൾ, ഓരോരോ നീക്കങ്ങൾ, എല്ലാം എത്രകൃത്യമായി മനസ്സിലാക്കാൻ പറ്റുമെന്ന് അത്ഭുതമാവും!

അവർ പറഞ്ഞപോലെതന്നെ ഏതാണ്ട് അരമണിക്കൂർ കഴിഞ്ഞപ്പോഴേയ്ക്കും കാർമേഘങ്ങളെല്ലാംമറഞ്ഞ് വെയിൽപരന്നു. അപ്പോഴത്തെ കാഴ്ച്ച പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പറ്റില്ല. കേദാർനാമിലെ എണ്ണമറ്റ ഹിമക്കൊടുമുടികൾ, 'ഹിമാലയം' എന്നപേര് അന്വർത്ഥമാക്കിക്കൊണ്ട്, ഹിമാവൃതമായി, വെയിലിൽ വെട്ടിത്തിളങ്ങിനിൽക്കുന്നകാഴ്ച്ച! ആ ഹിമഗിരിശൃംഗങ്ങളുടെ ഔന്നത്യത്തിനുമുമ്പിൽ അറിയാതെ തല താണുപോകും; കയ്യുകുപ്പിപ്പോകും; പഞ്ചാക്ഷരമന്ത്രം നമ്മളറിയാതെ നാവ് ഉരുവിടും.

മഞ്ചലിൽ ഇരുന്ന് കുത്തനെയുള്ള കയറ്റം കയറുമ്പോഴത്തെ പേടി ഒന്നു മാറിയപ്പോൾ, പിന്നെ ഹിമഗിരിശൃംഗങ്ങളുടെ ഭംഗി ശരിക്കും ആസ്വദിച്ച്, മന്ദാകിനിയുടെ കളകളാരവം ശ്രവിച്ചും, ശിവപാർവ്വതിമാരെ സ്തുതിച്ചും, ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് മഞ്ചലിൽനിന്നിറങ്ങി നടന്നുകൊണ്ട് കയറ്റംകയറി. ഓരോനിമിഷവും ശരിക്കും ആസ്വദിച്ച ഒരുയാത്ര! കുത്തനെയുള്ള ചില ഹേയർപിൻവളവുകൾകഴിഞ്ഞ് അപ്പുറത്തെത്തുമ്പോഴേയ്ക്കും കണ്ണഞ്ചിപ്പിക്കുന്നതരം പൂക്കൾ വിരിഞ്ഞുനിൽക്കുന്നു. അധികം ഉയരം ഇല്ലാതെ ഭൃമിയോടുചേർന്ന് വളരുന്നതരം ചില പൂക്കളാണ് അധികവും കണ്ടത്. പലേ നിറത്തിലും തരത്തിലുമായി, പരവതാനി വിരിച്ചപോലെയാണ് തോന്നുക. അതു കഴിഞ്ഞാൽ വീണ്ടും തിങ്ങിനിറഞ്ഞ മരങ്ങൾതന്നെ!

ദുർഘടമായ കയറ്റങ്ങൾ മറികടന്ന് ഏതാണ്ട് കേദാർനാമിലെത്താനാവുമ്പോഴാണ് 'ദേവ് ദേഘ്നി' ദൃശ്യമാവുക. കേദാർനാമിലെ എണ്ണമറ്റ ഹിമക്കൊടുമുടികളും ഇടത്ഭാഗത്ത് ബദരീനാമിലെ നീലകണ്ഠപർവതനിരകളും ഒന്നിച്ചുള്ള ഏകദേശം 20,000 അടികുളിർവരുന്ന ഹിമപ്രപഞ്ചമാണ് 'ദേവ് ദേഘ്നി'. ആ ഔന്നത്യത്തിനുമുന്നിൽ പകച്ചു നോക്കിനിൽക്കുന്ന ഒരുകുട്ടിയായി മാറും നമ്മൾ! ഇത്തിരികുടി കയറുമ്പോഴേയ്ക്കും കേദാർനാമിലെത്തും. വലിയവലിയ മരങ്ങളും പാറക്കൂട്ടങ്ങളുമായ കയറ്റങ്ങൾകയറി കേദാരിലെത്തുമ്പോൾ ശരിക്കും പരന്ന ഒരുഭൂപ്രദേശം. ആ വൈവിധ്യം കാണുമ്പോൾ അത്ഭുതമാവും. മഞ്ചലിൽനിന്ന് ഇറങ്ങുമ്പോഴേയ്ക്കുംതന്നെ ദൂരത്ത് കേദാർനാമന്റെ ക്ഷേത്രശോപാരംകാണാം. കേദാർനാമനെ മനസാസ്മരിച്ച് തൊഴുത്, ആ പവിത്രഭൃമിയെ തൊട്ടുതലയിൽവെച്ചശേഷമേ മഞ്ചലിൽനിന്ന് ഇറ

ങ്ങിയുള്ളൂ. ക്ഷേത്രത്തിനുചുറ്റും പരന്നുകിടക്കുന്ന വിശാലമായ പുൽമേടുകൾ. പൂഷ്പിച്ചുനിൽക്കുന്ന വിവിധയിനം ചെടികൾ; മനസ്സിന് കുളിർമപകരുന്ന ദൃശ്യങ്ങൾ.

നേരെ ഹോട്ടൽമുറിയിൽ പോയി സാധനങ്ങളെല്ലാം വെച്ച് ശുദ്ധിയായശേഷം അമ്പലത്തിലേയ്ക്കുപോയി. ക്ഷേത്രകവാടം കാണുമ്പോൾതന്നെ അറിയാതെ കൈകുപ്പിപ്പോകും. പരമശിവനും, പാർവ്വതിയും വ്യാസനും, പാണ്ഡവരും, മഹാമുനികളും എല്ലാം ഈ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ചരിത്രവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടുകിടക്കുന്നു. ഇവിടെ കാലുകുത്താൻസാധിച്ചത് മഹാഭാഗ്യംതന്നെ എന്നാണ് ശ്രീ. രാമചന്ദ്രൻ പറയുന്നത് (ഈ ലേഖനത്തിലെ സാഹിത്യവാസനയുള്ള ചില വരികളും വസ്തുതകളും ഒക്കെ ശ്രീ. രാമചന്ദ്രന്റേതാണ് എന്നു നന്ദിപൂർവ്വം പറയട്ടെ)

കുറച്ചുപടികൾ കയറിവേണം അമ്പലത്തിലെത്താൻ. അമ്പലത്തിനുള്ളിലേയ്ക്ക് കടക്കുന്നിടത്തുതന്നെ, കേദാർനാഥന്റെ നേരെ മുന്നിലായി വലിയൊരുമണി. ആ മണിയടിച്ചു തൊഴാം. നാട്ടിലേയ്ക്കും അമേരിക്കയിലേയ്ക്കുംഒക്കെ ഫോൺവിളിച്ച് കേദാർനാഥന്റെ തിരുനടയിലെ ആ മണി മുഴക്കം കേൾപ്പിച്ച് കേദാർനാഥനെ മനസ്സിൽസ്മരിച്ച് എല്ലാവരേയും തൊഴുവിപ്പിച്ചു.

ശ്രീകോവിലിനുള്ളിലേയ്ക്ക് കടന്നു. ഉത്തരകാശിയിലേതു പോലെ ശ്രീകോവിലിന്നുള്ളിലിരുന്ന്, പരമശിവനെ സ്വന്തംകയ്യുകൊണ്ട് പൂജിച്ച്, അർച്ചന നടത്തി തൊഴാം നമുക്ക്. പ്രധാന പൂജാരി തൊട്ടടുത്തുതന്നെയുണ്ട്. എല്ലാസൗകര്യങ്ങളും ചെയ്തുതരാൻ മറ്റു പൂജാരിമാരും ഉണ്ട്. കേദാർനാഥിലെപ്രതിഷ്ഠ, പരമശിവന്റെ 12 ജ്യോതിർലിംഗപ്രതിഷ്ഠകളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായതാണ്. പാണ്ഡവർപണിത ക്ഷേത്രമാണ്. ശങ്കരാചാര്യർ പിന്നെ പുതുക്കിപ്പണിതു.

പാണ്ഡവർ മഹാഭാരതയുദ്ധംകഴിഞ്ഞ് രാജ്യഭാരം ഏറ്റെടുത്തപ്പോൾ, യുദ്ധത്തിൽ പലരേയും കൊന്നതിന്റെ പാപംതീരാൻ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം, പരമശിവന്റെ കാൽക്കൽ നമസ്കരിക്കാൻ പോവുകയാണ്. ഇവർ വരുന്നുണ്ട്, തന്റെ കാൽക്കൽവീണു മാപ്പുപറയാൻ എന്നറിഞ്ഞ്, പരമശിവൻ, ഹിമാലയത്തിൽ, തൽക്കാലം ഒരു കാളയുടെ രൂപമെടുത്ത് പാറകെട്ടുകളുടെ ഇടയിലേയ്ക്ക് മറയുന്നു. അത് കാണുന്ന ഭീമൻ, ശിവനാകുന്ന കാളയുടെ കാലിൽ പിടിക്കുമ്പോൾ, ഈ കാളയുടെ പലഭാഗങ്ങൾ ഹിമാലയത്തിന്റെ പലേയിടത്തായി പാറകെട്ടുകളുടെ ഇടയിലൂടെ

പുറത്തേയ്ക്കു പൊന്തിവന്നു. അങ്ങനെ കാളയുടെ പൃഷ്ടഭാഗവും, മുതുകും പൊന്തി വന്ന സ്ഥലമാണ് കേദാരം. അഞ്ചു ഭാഗത്തായി പൊങ്ങിയ കാളയുടെ ഭാഗങ്ങൾ പ്രതിഷ്ഠിച്ചതാണ് പഞ്ച കേദാർ - മദ്ധ്യ മഹാക്ഷേത്രം (നാഭിഭാഗം), തുംഗനാഥക്ഷേത്രം (ബാഹുക്കൾ), രുദ്രനാഥ് (മുഖം), കൽപേശ്വർ (ജടാമൂടി), കേദാർ (പൃഷ്ടഭാഗം). കാളയുടെ മുതുകിനെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന പ്രതിഷ്ഠയ്ക്ക് 2 1/2 അടി ഉയരവും, 3 അടിയിൽകൂടുതൽ നീളവും ഉണ്ട് (ശ്രീ. രാമചന്ദ്രൻ). ഭക്തിയും ഭീതിയും ആശ്ചര്യവും ഒക്കെ കൂടിക്കലർന്ന വികാരത്തോടെ മാത്രമേ ഈ പരിപാവനമായപ്രതിഷ്ഠ നോക്കിക്കാണാനാവൂ. അതുപോലെ പ്രതിഷ്ഠയ്ക്ക് തൊട്ടുപിറകിലായി വെച്ചിട്ടുള്ള ഉയരത്തിലുള്ള ഒരുതൃശൂലം ഭീതിജനിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

യാതൊരു തിരക്കുമില്ലാത്തതിനാൽ സുഖമായി തൊഴുതു. വളരെനേരം ആ തിരുനടയിൽതന്നെ നിന്നുതൊഴാനും, പ്രദക്ഷിണം വെയ്ക്കാനും സാധിച്ചു. ശ്രീകോവിലുനുള്ളിൽ കടന്ന്, വിഗ്രഹം തൊട്ട് ആരാധിക്കാം. പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാരുടെ ചൈതന്യം ശരിക്കും നമുക്ക് അനുഭവപ്പെടും. എത്രനേരം അവിടെ എല്ലാംമറന്നുനിന്നു എന്ന് പറയാൻ പറ്റില്ല. ഇതിനൊക്കെ സാധിച്ചല്ലോ, ഈശ്വരൻ സാധിപ്പിച്ചുതന്നല്ലോ - കണ്ണു നിറഞ്ഞുകൊണ്ടല്ലാതെ ആ ഭഗവദ്വിഗ്രഹത്തെ നോക്കാൻപറ്റിയില്ല. ഇതിന്റെ മുഴുവൻ പുണ്യവും രമയ്ക്കും ഉണ്ണികൃഷ്ണനും മാത്രമാണ്. അവർ കാരണമാണ് ഈ യാത്ര സാധിച്ചത്.

പുറത്തുകടന്ന് ഇഷ്ടംപോലെ പ്രദക്ഷിണംവെച്ചു. നല്ല തണുപ്പുതന്നെയാണ് കേദാറിൽ. ഹിമാവൃതമായ കൊടുമുടികൾ ചുറ്റും. വളരെനേരം അവിടെനിന്ന് ആ ഭംഗി ആസ്വദിച്ചു. ഉള്ളിൽക്കടന്ന് ശിവപാർവ്വതിമാരെ വീണ്ടുംവീണ്ടും നമസ്കരിച്ചു. ശ്രീകോവിലിന് തൊട്ടുപുറത്താണ് ശ്രീപാർവ്വതിപ്രതിഷ്ഠ. പരമശിവന്റെ വാമഭാഗത്തുതന്നെ. കൂടാതെ അവിടെത്തന്നെ ചുമരിൽ പാണ്ഡവന്മാരേയും കൊത്തിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. അഷ്ടമിരോഹിണിദിവസം. ഗുരവായുരിലെ തിരക്കു മനസ്സിൽ സ്മരിച്ച് മനസാ ഗുരുവായുരപ്പനേയും സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ചു. മുറിയിലെത്തി എല്ലാവരുംകൂടി വിഷ്ണുസഹസ്രനാമം ചൊല്ലിയശേഷം ഉറങ്ങാൻകിടന്നു.

രാത്രി രണ്ടുമണിയായിക്കാണും. ശ്രീശൻ വാതിൽക്കൽ തട്ടി വിളിക്കുന്നു. വേഗം പുറത്ത്വന്നു. ചന്ദ്രികയിൽ കുളിച്ചുനിൽക്കുന്ന ഹിമവത്ശൂംഗങ്ങൾകാണാൻ വിളിച്ചതാണ് ശ്രീശൻ. ഒട്ടും മഴക്കറോ, മുടൽമഞ്ഞോ ഇല്ല. അഷ്ടമിച്ചന്ദ്രൻ തിളങ്ങിവിളങ്ങുന്നു; ആയിരമായിരം നക്ഷത്രങ്ങൾ

ളും. മഞ്ഞിൽ മുടിക്കിടക്കുന്ന ഹിമവത്സ്യംഗങ്ങൾ ചന്ദ്രികയിൽ തിളങ്ങി നിൽക്കുകയാണ്. കേദാർക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഉയർന്ന ഗോപുരംകാണാം. പതി നായിരക്കണക്കിന് അടിതാഴെ മന്ദാകിനി! ഇതെല്ലാംകൂടി മനസ്സിൽ വല്ലാ ത്തൊരു അനുഭൂതിയാണ് പകർന്നുതരുന്നത്. ഈ അത്യുന്നതങ്ങളായ ഹിമവത്സ്യംഗങ്ങളുടെ ഇടയിൽ, പാണ്ഡവർ പ്രതിഷ്ഠിച്ചതാണെന്നു പറ യപ്പെടുന്ന കേദാർനാഥ് ക്ഷേത്രം കണത്തിൽ, ചന്ദ്രികയിൽ കൂളിച്ചുനിൽക്കുന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ കണ്ണിറുക്കി ചിരിച്ചുകാണിക്കുന്ന ഈ അഷ്ടമിരോഹിണീരാത്രിയിൽ, ഇതെല്ലാം ആസ്വദിച്ചു, ഈ മനംമയക്കുന്ന സൗന്ദര്യലഹരിയിൽ മുങ്ങിനിൽക്കുമ്പോൾ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അനന്ത തയെക്കുറിച്ച്, അതിലേവിടെയോകിടക്കുന്ന വെറും കീടതുല്യമായ നമ്മളെക്കുറിച്ച് അറിയാതെ ഓർത്തുപോകും.

“അനന്തമജ്ഞാതമവർണനീയം
ഈ ലോകഗോളം തിരിയുന്നമാർഗ്ഗം
അതിങ്കലെങ്ങാണ്ടോടിടത്തിരുന്ന്
നോക്കുന്ന മർത്യൻ കഥയെന്തു കണ്ടു”

എന്ന നാലാപ്പാടന്റെ വരികൾ ഓർമ്മിക്കാതിരിക്കാൻ നമുക്കുകഴിയില്ല! പിറ്റേന്ന് അതിരാവിലെ എണീറ്റു. നേരത്തേ ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്ന പുജാ രി, പുജാദ്രവ്യങ്ങളുമായി കാത്തുനിൽക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. കേദാർനാ മന്റെ തൊട്ടടുത്തിരുന്ന് പുജാരി ചൊല്ലിത്തരുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ ഏറ്റുചൊല്ലി കൊണ്ട് ഭസ്മവും, കുമ്പുവും പൂക്കളും ഒക്കെ വെച്ച് ആരാധിച്ചു. കർപ്പൂരം കൊളുത്തി ആരതി ഉഴിഞ്ഞു. ഇത്രയും സാധിപ്പിച്ചുതന്നതിന് പര മശിവന്റെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ സന്തോഷത്തോടെ, നന്ദിയോടെ, നമസ്കരിച്ചു. ഇനി ഈജന്മത്തിൽ ഇങ്ങനെയൊരു അനുഭവം ഉണ്ടാവുമോ എന്നറിയില്ല. ഒരിക്കൽകൂടി ശിവപാർവ്വതിമാരുടെ കാൽക്കൽ നമസ്കരിച്ചു.

കാളിദാസൻ പറഞ്ഞതുപോലെ, വാക്കും, അർത്ഥവും എങ്ങനെ ഒന്നായിരിക്കുന്നു, അതുപോലെ എപ്പോഴും ഒന്നായിരിക്കുന്ന, ജഗത്തിന്റെ മുഴുവൻ മാതാപിതാക്കളായ ഉമാമഹേശ്വരന്മാരുടെ കാൽക്കൽ എത്രനമസ്കരിച്ചാലാണ് മതിയാവുക?

“വാഗർത്ഥാവിവ സംപൃക്തൗ
വാഗർത്ഥ പ്രതിപത്തയേ
ജഗതഃ പിതരൗ വന്ദേ
പാർവ്വതീ പരമേശ്വരൗ”

കേദാർനാഥനെ പലവട്ടം പ്രദക്ഷിണംവെച്ചു. ശ്രീലകത്തുകടന്ന് ഒന്നുകൂടി തൊഴുതു. മനസ്സില്ലാമനസ്സോടെയാണെങ്കിലും, പരിപൂർണ്ണസംതൃപ്തിയോടെ മടക്കയാത്ര ആരംഭിച്ചു. കയറ്റത്തിലും, ഇറക്കത്തിലും, ഓരോരുത്തരും പരസ്പരം അഭിവാദ്യംചെയ്യുന്നത്, 'ഓം നമഃശിവായ' എന്നോ 'കേദാർ നാഥ് കീ ജയ്' എന്നോ പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ്. എല്ലാവരുടെമനസ്സും ആ ഉമാമഹേശ്വരന്മാരിൽത്തന്നെയാണ്, പരിപൂർണ്ണമായിട്ടും. നമ്മൾ വേറെ ഏതോ ഒരു യുഗത്തിൽ, മറ്റൊരിക്കലൊരിക്കലോ ആണ്; ഈ ഭൂമിയിലോ, ഈകാലത്തോ ഒന്നുമല്ല ജീവിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്നൊരു തോന്നലാണ് ഈ യാത്രയിലുടനീളം നമ്മളെ പൊതിഞ്ഞുനിൽക്കുന്നത്. അലൗകികമായ ഒരു അനുഭൂതി.

മടക്കത്തിലും ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് മഞ്ചലിൽനിന്നറങ്ങി, മന്ദാകിനിയുടെ കൂടെ നടന്നു; പിന്നാക്കം തിരിഞ്ഞുനിന്ന്, കേദാർനാഥന്റെ ചുറ്റുംനിൽക്കുന്ന ഹിമശൃംഗങ്ങളുടെഭാഗ്യമോർത്ത് അസൂയപ്പെട്ടു. അവരെന്നോക്കി വീണ്ടും തൊഴുതു. അങ്ങനെ ശരിക്കും ഓരോന്നിമിഷവും ആസ്വദിച്ചുകൊണ്ട് മലയിറങ്ങി ഗൗരീകുണ്ഡിൽ തിരിച്ചെത്തി.

ഉച്ചകഴിഞ്ഞതോടെ ഗൗരീകുണ്ഡിൽനിന്ന് അടുത്തകേന്ദ്രമായ ബദരീനാഥ്ലക്ഷ്യമാക്കി പുറപ്പെട്ടു. ചതുർധായാത്രയിലെ നാലാമത്തെയാമം. സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ബദര്യാശ്രമം. നരനാരായണന്മാർ ലോകരക്ഷാർത്ഥം തപസ്സുചെയ്ത സ്ഥലം. പാണ്ഡവരുടെ സ്വർഗ്ഗാരോഹണയാത്രാ മാർഗ്ഗം. എല്ലാവരുടെയും മനസ്സ് തുടികൊട്ടുകതന്നെയായിരുന്നു.

ചതുർധാമങ്ങളിലെ പ്രയാസമേറിയ മൂന്നുയാമങ്ങളും വിഷമംകൂടാതെ തൊഴുതുമടങ്ങി; നാലിലുംവെച്ച് ഏറ്റവും താഴത്തുള്ളതാണ് ബദരീനാഥ്; അതുവരെ വാഹനംപോകും. ഇതിനൊക്കെപ്പുറമെ ഞാൻ നാലാംക്ലാസ്സിൽ പഠിക്കുമ്പോൾ അമ്മമ്മയും കൂട്ടരും പോയി തൊഴുതുവന്നതാണ്. ഇപ്പോ അതിനേക്കാൾക്കെ എത്രയോ സൗകര്യങ്ങൾ വന്നു. റോഡിന്റെസ്ഥിതി മെച്ചപ്പെട്ടു. അതുകൊണ്ടൊക്കെ ഈ യാത്രയ്ക്ക് ഒട്ടും വിഷമമുണ്ടാവാൻ വഴിയില്ല എന്നൊരുതോന്നൽ എല്ലാവരേയും ലാഘവചിത്തരാക്കി.

“ജയ് ബോലോ ബദരീനാഥ് ക്” “ജയ്” വിളികൾ കാറിൽ മുഴങ്ങി. നാമജപവും, ഭജനകളും, അക്ഷരശ്ലോകവും, കവിതയും എല്ലാംകൂടി 'ചോപ്ര'യിൽ എത്തിയത് അറിഞ്ഞില്ല. മനം കുളുർപ്പിക്കുന്നഭംഗിയാണ് ചോപ്രയ്ക്ക്. Mini Switzerland എന്നാണ് ചോപ്രയ്ക്ക് പറയുന്നത്. ഹിമശൃംഗങ്ങളുടെ ഇടയിൽ, ഒളിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ഒരുസ്ഥലം. കുറച്ചുനേരം

അവിടെ ഇറങ്ങിനിന്ന് പ്രകൃതിഭംഗി ആസ്വദിച്ചു. വീണ്ടും കുത്തനെയുള്ളകയറ്റങ്ങൾ. വൈകുന്നേരത്തോടെ 'ജോഷിമഠ്' എന്ന പട്ടണത്തിൽ എത്തി, ഒരുവിധം തിരക്കുള്ള പട്ടണമാണ് ജോഷിമഠം. ശങ്കരാചാര്യർ തപസ്സു ചെയ്തതെന്നു പറയപ്പെടുന്ന സ്ഥലം. ശങ്കരാചാര്യർ ഇരുന്ന് തപസ്സുചെയ്ത വലിയ പാറയിടുക്കിലെ ഗുഹയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നല്ലൊരുപ്രതിമ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശങ്കരാചാര്യർസ്ഥാപിച്ച മഠം ഇന്നും നല്ലനിലയിൽ പരിപാലിക്കപ്പെടുന്നുമുണ്ട്. മഞ്ഞുകാലത്ത് ബദരീനാഥക്ഷേത്രം അടയ്ക്കുമ്പോൾ ആ പുജകൾ മുടങ്ങാതെ ചെയ്യുന്നത് ഇവിടത്തെ നരസിംഹക്ഷേത്രത്തിലാണ്.

രാവിലെ എഴുന്നേറ്റ് ശങ്കരാചാര്യക്ഷേത്രത്തിലും മറ്റു ക്ഷേത്രങ്ങളിലും തൊഴുതു. ജോഷിമഠ്ന്റെ സൗന്ദര്യം ആസ്വദിച്ച് കുറച്ചുനടന്നു. ഹിമാലയത്തിന്റെ ഈ ഉയരങ്ങളിലും കുട്ടികൾ രാവിലെ പതിവുപോലെ യൂണിഫോറവും അണിഞ്ഞ് പുസ്തകസഞ്ചിയും ചോറ്റുപാത്രവുമായി സ്കൂളിൽ പോകുന്നു. നല്ല കൗതുകം തോന്നി. നമ്മുടെ നാരായണക്കിളികൾപോലുള്ള പക്ഷികൾ നിറയെ പറന്നുനടക്കുന്നുണ്ട്. 'തിത്തിരിപ്പക്ഷികൾ' എന്നാണിവയ്ക്കു പറയുന്നത്, ഇവിടെ... തിത്തിരിപ്പക്ഷികളുടെ ശബ്ദം ഭഗവാന്റെ നാമങ്ങൾ ഉരുവിലായിട്ടാണ് ഇവിടത്തുകാർ കണക്കാക്കുന്നത്. എന്തു രസമുള്ള വിശ്വാസം! രാവിലെ പക്ഷികളുടെ നാമജപം കേട്ടുകൊണ്ടാണ് ആൾക്കാർ ഉറക്കമുണരുന്നത്. ഇതിലപ്പുറം എന്തുവേണം.!

ജോഷിമഠിൽനിന്ന് 48 കി.മി. ദൂരമാണ് ബദരീനാഥിലേയ്ക്ക്. ഇന്ത്യ-ചൈന/തിബറ്റ് അതിർത്തിയുടെ വളരെ അടുത്താണ് ബദരീനാഥ് എന്നതിനാൽ പട്ടാളത്തിന്റെ അധീനത്തിലാണ് ഈ പ്രദേശമെല്ലാം. റോഡിന്റെ വീതി വളരെകുറവായതിനാൽ ഒരുദിശയിലേയ്ക്ക് പോകുന്ന വാഹനങ്ങൾ അവിടെ എത്തിയശേഷമേ മറുഭാഗത്തേയ്ക്ക് വാഹനങ്ങൾക്ക് വരാൻ പറ്റൂ.

ജോഷിമഠ് എത്തുന്നതിനു മുമ്പ് രൂദ്രപ്രയാഗിൽനിന്നാണ് കേദാറിലേയ്ക്കും ബദരീനാഥിലേയ്ക്കും റോഡുകൾ പിരിഞ്ഞുപോകുന്നത്. നന്ദപ്രയാഗും കർണ്ണപ്രയാഗും പിന്നിട്ടിട്ടാണ് ബദരിയിലേയ്ക്കു പോകുന്നത്. കൂന്തിപുത്രനായ കർണ്ണൻ സൂര്യനെ തപസ്സുചെയ്തത് ഈ കർണ്ണപ്രയാഗിൽവെച്ചാണെന്നാണ് വിശ്വാസം.

വീതികുറഞ്ഞ് ആകാശത്തേയ്ക്കെന്നപോലെ കയറിപ്പോകുന്ന റോഡുകൾ; ആർച്ചുപോലെ റോഡിലേയ്ക്കു ചാഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന കുറ്റൻപർവ്വതങ്ങൾ; അഗാധമായ താഴ്വരയിലൂടെ ഇരമ്പിപ്പൊഴുക്കുന്ന അളകനദി. ബദരീനാഥന്റെ അടുത്തെത്താറായി എന്നൊരു ആഹ്ലാദം ഏതൊരുതീർത്ഥാടകന്റെമനസ്സിലും നിറഞ്ഞുനിൽക്കും.

ജോഷിമറിൽനിന്ന് 15 കി.മ. യാത്രചെയ്താൽ ഗംഗോറിയിലും 'പൂക്കളുടെ താഴ്വര' (valley of flowers) എത്താം കുന്തിപുത്രനായ ഭീമൻ പാഞ്ചാലി ക്കുവേണ്ടി കല്യാണസൗഗന്ധികംതേടി ചെന്നത് ഈ ഗംഗോറിയിലേയ്ക്കാണ് എന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു.

ഉച്ചതിരിഞ്ഞ് രണ്ടരയോടെ ബദരീനാഥിൽ എത്തി. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ചൈതന്യം നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന ബദരി. അമ്പാടിയിലെത്തിയ അക്രൂരൻ ചെയ്തതുപോലെ ആ മണ്ണിൽ കിടന്നൊന്നുരുളാനാണ് തോന്നിയത്. ഭഗവാന്റെ, നരനാരായണന്മാരുടെ, പാണ്ഡവരുടെ, വ്യാസഭഗവാന്റെ, പാദരേണു പതിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന ആ ഭൂമി തൊട്ടുവന്ദിച്ച് കാറിൽനിന്നിറങ്ങി. ബദരീനാഥക്ഷേത്രത്തിലെ പ്രധാനപൂജാരിയായ റാവൽജിയുടെ വകയായുള്ള 'അദൈവ്ഭവൻ' എന്ന ആശ്രമത്തിലാണ് താമസിച്ചത്. അളകനന്ദയുടെ തീരത്തുതന്നെയാണ് ഈ ആശ്രമം. ധാരാളം സമയമുള്ളതിനാൽ മാനാഗ്രാമംകാണൽ പിറേണയ്ക്കുവയ്ക്കുന്നതിനുപകരം അന്നുതന്നെയാക്കാം എന്ന് തീർച്ചയാക്കി.

പട്ടാളത്തിന്റെ ജീപ്പിലാണ് മാനായിലേയ്ക്കുപോയത്. പത്തുമിനുട്ട് പോകാനുള്ള ദൂരമേയുള്ളൂ. അവിടെയുള്ള 'മാനാപാസ്' കടന്നാൽ ടിബറ്റ്പീഠഭൂമിയായി. വളരെചെറിയൊരു ഗ്രാമമാണ് മാന. ഇന്ത്യയിലെ അവസാനത്തെഗ്രാമം. ഭൂർജ്ജമരങ്ങൾ നിറയെ ഉണ്ട്. ഈ വൃക്ഷങ്ങളുടെ തോലുകൾ ഉണക്കിയെടുത്ത് അതിലാണ് വേദങ്ങളും പുരാണങ്ങളുമൊക്കെ എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്നാണ് വിശ്വാസം. ചെമ്മരിയാടുകൾ നിറയെ മേഞ്ഞുനടക്കുന്നത് കാണാം. ചെമ്മരിയാടുകളെ വളർത്തി, രോമം പറ്റേമുറിച്ചെടുത്ത് അതു വിൽക്കുകയും, കമ്പിളികൾ ഉണ്ടാക്കി വിൽക്കുകയുമാണ് ഗ്രാമീണരുടെ പ്രധാന ജോലി. ചെറിയ കുട്ടികളടക്കം ഇതിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച്, വിദ്യാഭ്യാസമൊന്നുമില്ലാതെ നടക്കുന്നതു കാണുമ്പോൾ സങ്കടം തോന്നും. മാനായിൽ പ്രധാനമായും കാണാനുള്ളത് രണ്ടുകാര്യങ്ങളാണ്. ഒന്ന്, സരസ്വതീനദി. ഇവിടെമാത്രമാണ് സരസ്വതീനദിയെ കാണാൻസാധിക്കുന്നത്. കൊടുംമഞ്ഞിൽ മുടിക്കിടക്കുന്ന കൊടുമുടികളാണ് മാനായുടെ പിൻഭാഗം മുഴുവനും. ഇവിടെയുള്ള ഹിമാനിയുടെ അടിഭാഗത്തുനിന്നാണ് സരസ്വതീനദി ഉത്ഭവിക്കുന്നത്. വളരെ കുറച്ചുദൂരം മാത്രമേ സരസ്വതീനദിയെ കാണാൻകഴിയൂ. അളകനന്ദയുമായി 'കേശവപ്രയാഗ്'ൽവെച്ച് കുടിച്ചേർന്നശേഷം സരസ്വതീനദി ഭൂമിയുടെ അടിയിലേയ്ക്ക് മറയുകയാണ്. പിന്നെ അലഹബാദിലെ ത്രിവേണിസംഗമത്തിൽ അദ്യശ്യയായി വന്നുചേരുന്നുണ്ടെന്നാണ് വിശ്വാസം. അളകനന്ദയുമായി കുടിച്ചേരുന്ന കേശവപ്രയാഗും വളരെ വ്യക്തമായിക്കാണാം.

സരസ്വതീനദിക്ക് കുറുകെയുള്ള ഒരു പാലം കയറിയിറങ്ങി വീണ്ടും കുറച്ചുകൂടികുത്തനെ താഴോട്ടിറങ്ങിയാൽ 'ഭീമന്റെ പാലം' പാണ്ഡവരുടെ സ്വർഗ്ഗാരോഹണം ബദരികാശ്രമത്തിലൂടെയായിരുന്നു എന്നാണ് വിശ്വാസം. ഹിമാലയം കയറിക്കയറി ഇവിടെ എത്തിയപ്പോഴേയ്ക്കും പാഞ്ചാലിക്ക് തീരെവയ്യാതാവുകയാണ്. സരസ്വതീനദിയിലിറങ്ങി നീന്തിക്കടക്കാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. കൂട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും ബലവാനായ ഭീമൻ, വലിയൊരു പാറപുഴക്കി സരസ്വതീനദിയുടെ കുറുകെ ഇട്ടുകൊടുക്കുകയാണ്. അതിൽ ചവിട്ടിയാണ് പാഞ്ചാലി ഇക്കരെയെത്തുന്നത്. ഭീമൻ ഇട്ടുകൊടുത്ത ആ പാറ ഇപ്പോഴും അവിടെ കിടക്കുന്നുണ്ട്. അതാണ് 'ഭീമന്റെ പാലം.' ഭീമന്റെ അഞ്ചുവിരൽ അതിൽ വ്യക്തമായി പതിഞ്ഞുകിടക്കുന്നത് കാണാം. ആ പാറയിൽ കാലം നിർമ്മിച്ച ചുഴികളാവാം ഈ അഞ്ചു വിരലുകളായി നമ്മൾ വിശ്വസിക്കുന്നത്. പക്ഷേ, അത് ഭീമന്റെ വിരൽപ്പാടുകളല്ലെന്ന് ഉറപ്പിച്ചുപറയാൻ ആർക്കാണ് കഴിയുക? അതിനു പറ്റാത്തിടത്തോളംകാലം അത് ഭീമന്റെ വിരലുകളുടെ പാടുതന്നെയാണെന്ന് നമുക്കു വിശ്വസിക്കാം. (സൾഫർ തിയറി എന്നൊക്കെ വിശദീകരിക്കാമെങ്കിലും, സാക്ഷാൽ ശ്രീപാർവ്വതി നീരാടിയ തീർത്ഥക്കുളമായി തപ്തകുണ്ഡത്തിനെ കാണുന്നപോലെതന്നെ).

പാണ്ഡവരുടെ സ്വർഗ്ഗാരോഹണയാത്ര മനസ്സിലൂടെ കടന്നുപോയി. ആദ്യം പാഞ്ചാലിയാണല്ലോ വീഴുക. ഈ സരസ്വതീനദിയുടെ അടുത്തെത്തുമ്പോഴേയ്ക്കുംതന്നെ പാഞ്ചാലി അവശയായിരുന്നു എന്നാണല്ലോ ഈ 'ഭീമന്റെ പാലം.' പറയുന്നത്. മാനായിൽനിന്ന് വളരെ അടുത്തുതന്നെയാണ് പാഞ്ചാലി വീണ ലക്ഷ്മീവനം.

അങ്ങനെയൊക്കുമ്പോൾ ഇതൊക്കെ വെറും കഥമാത്രമല്ല; നടന്ന സംഭവങ്ങൾതന്നെ ആവാമെന്നാണ് കാണിക്കുന്നത്. പിന്നെ ഓരോരുത്തരായി വീഴുന്ന സ്ഥലങ്ങളും, അവസാനം യമധർമ്മരാജാവ് യുധിഷ്ഠിരനെ കൊണ്ടുപോകാൻവന്ന സ്വർഗ്ഗാരോഹണക്കൊടുമുടിയും ഒക്കെ ഈ ബദരീനാമിന്റെ വളരെ അടുത്തുതന്നെയാണ്. യുഗങ്ങൾക്കുമുമ്പ് ശ്രീവ്യാസൻ എഴുതിയ മഹാഭാരതത്തിൽ, സ്വർഗ്ഗാരോഹണസമയത്ത് യുധിഷ്ഠിരനെ ഒരു നായ പിന്തുടരുന്നതായി പറയുന്നുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ട് വ്യാസൻ അന്ന് നായ എന്നെഴുതാൻതോന്നി? നമ്മുടെ ആചാരവിശ്വാസ പ്രകാരം നായ ഒരു നികൃഷ്ട ജീവിയാണ്; പശുവാണ് ഉൽക്കൃഷ്ടജീവി. എന്നാലും ഒരുപശു പിൻതുടർന്നു എന്നല്ല അന്ന് വ്യാസൻ എഴുതിയത്, നായ പിൻതുടർന്നു എന്നാണ്. ഈ ബദരീനാമിലും, മാനായിലും നിറയെ നായ്ക്കളാ

ണ്. നമ്മൾ നടക്കുമ്പോൾ അവ നമ്മളെ പിൻതുടർന്നുവരുന്നത് കാണാം. അത്ഭുതമാവും. വലിയവലിയ നായ്ക്കൾ. ഉപദ്രവിക്കുകയോ കുറച്ച് ബഹളംവെയ്ക്കുകയോ ഒന്നുമില്ല. നമ്മുടെ പിന്നാലെ നടന്നുവരും! അപ്പോൾ ഇതിലൊക്കെ എവിടെയൊക്കെയോ ചില സത്യങ്ങൾ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്; വെറും ഒരു കഥമാത്രമല്ല എന്ന് നമ്മുടെ മനസ്സ് അറിയാതെ ചിന്തിച്ചു പോകും.

മാനായിൽ കാണാനുള്ള രണ്ടാമത്തെ പ്രധാനസ്ഥലം *വ്യാസഗൃഹയാണ്*. മാനായിൽനിന്ന് കുറച്ചുദൂരം കൂത്തനെ മുകളിലേയ്ക്ക് കയറണം വ്യാസഗൃഹയിലെത്താൻ. വ്യാസൻ ഇരുന്ന് മഹാഭാരതം എഴുതിയ ഗൃഹം; കുറച്ചുതാഴെയായി ഗണപതി ഇരുന്ന് മഹാഭാരതം പകർത്തി എടുത്ത ഗൃഹയുമുണ്ട്. വ്യാസൻ മഹാഭാരതം നിർമ്മിക്കാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ, അത് പകർത്തിയെടുക്കാനായി പലരേയും സമീപിക്കുകയാണ്; പക്ഷേ ആർക്കും സമ്മതമില്ല. അവസാനം ഗണപതി തയ്യാറായി; ഒരു വ്യവസ്ഥയിൽ. അതായത്, ഗണപതി തുടർച്ചയായി എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കും, അത് നിൽക്കാൻ ഇട വരരുത്; നിന്നാൽപിന്നെ തുടരില്ല എന്നതാണ് വ്യവസ്ഥ. പാവം, വ്യാസന് സമ്മതിക്കേണ്ടിവന്നു. പക്ഷേ അങ്ങോട്ടും ഒരു വ്യവസ്ഥ വെച്ചുകൊടുത്തു വ്യാസൻ. *‘അർത്ഥം മനസ്സിലാക്കി മാത്രമേ ഓരോ ശ്ലോകവും എഴുതാൻപാടുള്ളൂ’* എന്നായിരുന്നു അത്. രണ്ടുപേരും സമ്മതിച്ചു. വ്യാസൻ ശ്ലോകങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന മുറയ്ക്ക് ഗണപതി അത് പകർത്തിക്കൊണ്ടുചിരുന്നു. വ്യാസന്റെ ചില ശ്ലോകങ്ങളൊക്കെ അർത്ഥം മനസ്സിലാക്കാൻ ഗണപതിക്ക് കുറച്ച് ആലോചിക്കേണ്ടിവന്നു. ആ സമയത്ത് വ്യാസന് കൂടുതൽ ശ്ലോകം നിർമ്മിക്കാൻ വേണ്ടത്ര സമയവും ലഭിച്ചു. ഗണപതിക്കുകൂടി കുറച്ചു നേരം വേണ്ടി വന്നു മഹാഭാരതത്തിലെ ചില ശ്ലോകങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാൻ എന്നുണ്ടെങ്കിൽ, നമ്മൾ വെറും മനുഷ്യരുടെ കഥയോ!

“യദിഹാസ്തി തദന്യത്ര യനേ ഹാസ്തിന തത് ക്വചിത്”

എന്നല്ലേ മഹാഭാരതത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നത്? ലോകത്തിലില്ലാത്ത പലതും മഹാഭാരതത്തിൽ ഉണ്ടായേക്കാം; പക്ഷേ മഹാഭാരതത്തിൽ ഇല്ലാത്തതൊന്നും വേറൊരിടത്തും കാണാൻപറ്റില്ലെന്ന് സാരം.

(ഭൂജ് വൃക്ഷത്തൊലിയിലാണ് ഇതൊക്കെ എഴുതപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതത്രെ. വ്യാസന്റെ സ്വന്തംകൈപ്പടയിൽ എഴുതിയതായിട്ടുള്ള പുരാണത്തിലെ ഒരു ഏട്, ആദികൈലാസത്തിലേയ്ക്കുള്ള യാത്രാമദ്ധ്യേ, കൂടിഗ്രാമത്തിൽ

‘കാക്കി’ എന്നവരുടെ അടുത്ത്, തലമുറയായി കൈമാറി വന്നിട്ടുള്ളത്, സൂക്ഷിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ളത്, കാണാനും, തൊട്ടുതലയിൽ വെയ്ക്കാനുമുള്ള അസുലഭോഗ്യം കിട്ടിയതായി ശ്രീ രാമചന്ദ്രന്റെ ‘ആദികൈലാസം’ എന്ന പുസ്തകത്തിൽ വിവരിച്ചത് കോരിത്തരിപ്പോടുകൂടിയാണ് ഈയിടെ വായിച്ചത്!).

അന്ന് വ്യാസൻ മഹാഭാരതം ഇരുന്നെഴുതിയ ഗൃഹയിലാണ് നമ്മളിപ്പോൾ! കോരിത്തരിപ്പോടെയല്ലാതെ അതിന്നുള്ളിലേയ്ക്ക് കടക്കാൻ പറ്റില്ല. തലതാഴ്ത്തി, നുണ്ട്കടക്കണം അതിന്നുള്ളിലേയ്ക്ക്. പക്ഷേ കടന്നുകഴിഞ്ഞാൽ വിസ്താരമേറിയ ഒരു ഗൃഹം. വ്യാസന്റെ വലിയൊരു പ്രതിമയുമുണ്ട്. പുജയും ആരതിയും ഒക്കെയുണ്ട്. മഹാഭാരതമെന്ന വിശ്വാൽകൃഷ്ടമായഗ്രന്ഥം രചിച്ച ഗൃഹയാണിത്! യുഗങ്ങൾക്ക് മുമ്പുനടന്ന ഒരുസംഭവം; അതിന് സാക്ഷ്യം വഹിച്ച കല്ലുകളും പാറകളും മരങ്ങളും ഹിമാലയവും സരസ്വതീനദിയുമാണ് ചുറ്റും. അവർക്കൊക്കെ മിണ്ടാൻ വയ്ക്കുമെങ്കിൽ എത്രകഥകൾ നമ്മോട് പറയാനുമുണ്ടാവും!

ആ ഗൃഹയിൽനിന്ന് പുറത്തേയ്ക്ക് നോക്കിയാലുള്ള കാഴ്ച-അതി മനോഹരം! പരന്നുകിടക്കുന്ന ആകാശം. ആകാശം മുട്ടിനിൽക്കുന്ന ഹിമശൃംഗങ്ങളുടെ അടിയിലൂടെ ഒഴുന്നു സരസ്വതീനദി. കസ്തൂരിമാനുകളും, ചെമ്മരിയാടുകളും മേഞ്ഞുനടക്കുന്നു. മനസ്സിൽ നമ്മളറിയാതെ കവിയും പാട്ടും വന്നില്ലെങ്കിലേ അത്ഭുതമുള്ളൂ. വ്യാസനും ഉണ്ണിഗണപതിയുംകൂടി മഹാഭാരതം നിർമ്മിക്കുന്ന ആ രംഗം മനസ്സിൽ ഓർത്ത് നമസ്കരിച്ചു. ഗൃഹയിൽനിന്ന് പുറത്തുകടന്ന്, കുത്തനെയുള്ള ഇറക്കംഇറങ്ങി വീണ്ടും പട്ടാളക്കാരുടെജീപ്പിൽ ബദരിയിൽത്തന്നെ തിരിച്ചെത്തി. മുറിയിൽ ചെന്ന് ശുദ്ധിവരുത്തിയശേഷം ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കുപുറപ്പെട്ടു.

അളകനന്ദയുടെ തീരത്തുതന്നെയാണ് ബദരീനാഥ്ക്ഷേത്രം, കരിങ്കല്ലുകൊണ്ട് ഉയർത്തിപ്പണിതിരിക്കുകയാണ്. അതിപുരാതനമായ കൊത്തുപണികളാൽ അലംകൃതമായ കരിങ്കൽസ്തൂപങ്ങൾ. ഹിമശൃംഗങ്ങളിൽനിന്ന് അന്തർധാരയായി ഒഴുകിയെത്തുന്ന ചുടുവെള്ളംനിറഞ്ഞ തപൽകുണ്ഡം അമ്പലത്തിനു തൊട്ടുതാഴെ തന്നെയുണ്ട്. അതിനടുത്തുതന്നെയാണ് പ്രധാനപൂജാരിയായ ‘റാവൽജി’യുടെ മന്ദിരം, പാണ്ഡവർനിർമ്മിച്ച അമ്പലം പിന്നെ ശങ്കരാചാര്യർ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചതാണ്. ഭാരതംമുഴുവൻ ഒന്നാവണമെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ഭാരതത്തിന്റെ തെക്കേഅറ്റത്തെ കേരളത്തിൽനിന്നാണ് ഈ വടക്കേഅറ്റത്തെ ബദരിയിലേയ്ക്ക് പൂജാരിയെ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ളത്. കണ്ണൂരിനടുത്ത് പഴയന്നൂരിലാണ് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ

ഇല്ലം. കൊല്ലത്തിൽ ആറുമാസം അദ്ദേഹം ഇവിടെയാണ്. ദീപാവലികഴിഞ്ഞ് ക്ഷേത്രമടച്ചാൽ നാട്ടിലേയ്ക്കുപോകാം. പുജാവിധികളും കേരളത്തിലെ ക്ഷേത്രങ്ങളുടേതുപോലെയാണ്.

ക്ഷേത്രം തുറക്കാൻ കുറച്ചുനേരംകൂടി ഉള്ളതിനാൽ നേരെ റാവൽജിയെ ചെന്നുകാണാൻ തരപ്പെടുമോ, അതിനു ഭാഗ്യമുണ്ടാവുമോ എന്ന് നോക്കാമെന്നുകരുതി അദ്ദേഹം താമസിക്കുന്ന സ്ഥലത്തേയ്ക്കു കയറി. അവിടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൂടെനിൽക്കുന്ന നമ്പൂതിരിക്കൂട്ടികൾ ഞങ്ങളെ പുജാമുറിയിലേയ്ക്കു കടത്തിഇരുത്തി. അധികംതാമസിയാതെ റാവൽജി അങ്ങോട്ടുവന്നു. വളരെ വിനയാന്വിതനായ, എന്തും പറഞ്ഞുതരാൻ തയ്യാറായ അദ്ദേഹം വളരെയധികംസമയം ഞങ്ങളുടെകൂടെ ചെലവഴിച്ചു. 'ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു പോകാൻ ആവുന്നതേയുള്ളൂ, ഒട്ടും ധൂതിയില്ല' എന്ന് അദ്ദേഹംതന്നെ പറഞ്ഞു.

പുസ്തകങ്ങളിൽ വായിച്ചിട്ടുള്ള പല കാര്യങ്ങളും അദ്ദേഹത്തോട് ചോദിച്ചുമനസ്സിലാക്കി. 'ചോദിക്കാൻ പാടോ എന്നറിയില്ല; പാടില്ലെങ്കിൽ ക്ഷമിക്കണം, പറയാൻ പറ്റാത്തതാണെങ്കിൽ പറയണ്ട' എന്ന മുഖവുരയോടെയാണ് ചോദിച്ചതെങ്കിലും, ഒട്ടും വൈമനസ്യം കാട്ടാതെ വിസ്തരിച്ചുതന്നെ, ചോദിച്ച ചോദ്യങ്ങൾക്കൊക്കെ ഉത്തരങ്ങൾ പറഞ്ഞുതന്നു, ആ മഹാമനസ്കൻ.

ദീപാവലികഴിഞ്ഞശേഷം ക്ഷേത്രംഅടയ്ക്കുമ്പോൾ കത്തിച്ചുവെയ്ക്കുന്ന വിളക്ക് കെടാതെ, പൂക്കളൊന്നു ഒട്ടും വാടാതെ ഇരിക്കുന്നുണ്ടാവും, ആർമാസംകഴിഞ്ഞ് അക്ഷയതൃതീയകഴിഞ്ഞ് നടതുറക്കുന്നതുവരെയും എന്നൊക്കെ വായിച്ചത് ശരിയാണോ, ഈ ആറുമാസവും ദേവന്മാരാണ് ബദരീനാഥനെ പുജിക്കുന്നത് എന്നവിശ്വാസത്തിന്റെപിന്നിൽ എന്താണ്, എന്നൊക്കെയായിരുന്നു അറിയേണ്ടത്. റാവൽജി പറഞ്ഞ മറുപടി ശരിക്കും മനസ്സിനെ ഇരുത്തിച്ചിന്തിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു.

വിളക്ക് കെടാതെ ഇരിക്കുന്നത് ശരിതന്നെയാണ്; പൂക്കൾ വാടാതിരിക്കുന്നതും അതെ. അതിനുപക്ഷേ കാരണം ഈ തണുപ്പു കൊണ്ട് എണ്ണ ഉറഞ്ഞുപോകുന്നതോ മറ്റോ ആവാം. നാട്ടിലെ വാടാമല്ലിപ്പൂക്കളെപ്പോലെ ഹിമാലയസാനൂക്കളിൽവളരുന്ന, വളരെക്കാലം വാടാതിരിക്കുന്ന ഒരുതരം പൂക്കളാണ് ദീപാവലികഴിഞ്ഞ് നട അടയ്ക്കുന്ന ആ അവസാനത്തെദിവസം പുജയ്ക്ക് ഉപയോഗിക്കുന്നത്. അതാണ് പൂക്കൾ ആറുമാസംകഴിഞ്ഞ് വീണ്ടും ക്ഷേത്രം തുറക്കുമ്പോഴും വാടാതിരിക്കുന്ന

ത്. പക്ഷേ, ആറ് മാസം ക്ഷേത്രം അടച്ചശേഷം പിന്നെ ക്ഷേത്രം തുറക്കുമ്പോൾ, അതിനുള്ളിലേക്ക് കടക്കുമ്പോഴത്തെ ഒരു വികാരം പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പറ്റില്ലെന്നാണ് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞത്. അലൗകികമായ ഒരു തരം അനുഭൂതി. അമാനുഷികശക്തികൾ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന് ഒരു സംശയവും വേണ്ടെന്നാണ് റാവൽജി ഉറപ്പിച്ചുപറഞ്ഞത്. ഒരു പ്രത്യേകതരം പ്രകമ്പനം - vibration ഈ ആറുമാസക്കാലം പൂട്ടിക്കിടന്ന ക്ഷേത്രം തുറന്ന് അതിനുള്ളിലേക്ക് കടക്കുമ്പോൾ അനുഭവപ്പെടാറുണ്ട്. അത് ഒരു ദിവസമല്ല, ഒരാഴ്ച-പത്തു ദിവസം വരെയൊക്കെ, തീക്ഷ്ണമായി ആ പ്രകമ്പനം അനുഭവപ്പെടാറുണ്ട്; എന്നോ അലൗകികമായ ഒരു ശക്തി നമ്മളെ പൊതിഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന പോലൊരു തോന്നലാണ് ഉണ്ടാവാറുള്ളത് എന്ന് അദ്ദേഹം എടുത്തുപറഞ്ഞു. ശരിക്കും കോരിത്തരിക്കുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തുനിന്നുതന്നെ നേരിട്ട് അതുകേട്ടപ്പോൾ. ധാരാളം സമയം അദ്ദേഹം സംസാരിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും നമസ്കരിച്ച്, ഞങ്ങൾ ക്ഷേത്രദർശനത്തിനുപുറപ്പെട്ടു. രാത്രി അത്താഴം റാവൽജിയുടെ കൂടെ ആവാം. “അമ്പലത്തിലെ നിവേദ്യമായിരിക്കും ഭക്ഷണം, അതിനു വിരോധമില്ലെങ്കിൽ, രാത്രിയിലെ പുജകഴിഞ്ഞ് നടത്താൻ നേരെ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ വന്നാൽ മതി” എന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. വിരോധമോ!! ബദരീനാഥന്റെ നിവേദ്യം, അതും, റാവൽജിയുടെ മന്ദിരത്തിൽനിന്ന് കഴിക്കാൻ പറ്റുക! ഇതിൽപ്പരം എന്തൊരു ഭാഗ്യമാനുള്ളത്! തീർച്ചയായും അത്താഴപുജകഴിഞ്ഞ് ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ വരാം എന്നും പറഞ്ഞ് ഞങ്ങൾ ക്ഷേത്രത്തിലേക്ക് നടന്നു.

റാവൽജിയുടെ മന്ദിരത്തിന്റെ തൊട്ട് പുറത്തുതന്നെയാണ് തപ്തകുണ്ഡം. അതും കഴിഞ്ഞു കുറച്ചു പടവുകൾ കൂടി മുകളിലോട്ടുകയറിയാൽ ബദരീനാഥന്റെ ക്ഷേത്രാങ്കണത്തിലേത്തും നമ്മൾ.

കരിങ്കല്ലുകൊണ്ട് ഉയർത്തിപ്പണിഞ്ഞ്, അളകനന്ദയുടെ തീരത്ത് കൂടിക്കൊള്ളുന്നു ബദരീനാഥക്ഷേത്രം. പിന്നിൽ നീലകണ്ഠ പർവ്വതനിരകൾ. രണ്ടുഭാഗത്തും നരനാരായണക്കൊടുമുടികൾ തല ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് നിൽക്കുന്നതുകാണാം. നരനാരായണന്മാർ ലോകരക്ഷാർത്ഥം തപസ്സുചെയ്ത സ്ഥലമാണ് ബദരി. ഈ നരനാരായണന്മാരാണ് ശ്രീകൃഷ്ണനും അർജുനനുമായി ജന്മമെടുത്തതെന്നാണ് വിശ്വാസം. ശ്രീകൃഷ്ണസ്വർഗ്ഗാരോഹണം കഴിഞ്ഞ്, ഭഗവാന്റെ പാദുകങ്ങളുമായി ഉഖവർവന്നെത്തിയത് ഈ ബദരിയിലാണ്. മഹാവിഷ്ണുവാണ് പ്രധാന പ്രതിഷ്ഠ. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ചൈതന്യം തിളങ്ങിവിളങ്ങിനിൽക്കുകയാണി

വിടെ. അവലത്തിനുള്ളിലേയ്ക്ക് കടക്കുമ്പോൾതന്നെ നമുക്കത് ബോദ്ധ്യമാകും. കണ്ണി നിറഞ്ഞു ധാരധാരയായി ഒഴുകിത്തുടങ്ങും. കണ്ണീർ തുടച്ചുമാറ്റിയിട്ടേ ഭഗവാനെ നോക്കാൻപറ്റൂ. ചതുർഭുജനായി, ധ്യാനത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന മഹാവിഷ്ണുവാണ് പ്രധാനപ്രതിഷ്ഠ. വിഗ്രഹത്തിന്റെ മുൻഭാഗത്തുതന്നെ ഒരു മരതകപ്പച്ചക്കല്ല് പതിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗണപതി, കൃഷ്ണരൻ, ഉദ്ധവർ, നരനാരായണന്മാർ, ഗരുഡൻ, ചതുർഭുജനായ മഹാവിഷ്ണു ഇവ രടങ്ങിയ ശ്രീലകത്തിന് 'ബദരീ ദർബാർ' എന്നാണ് പറയുന്നത്. ശ്രീകോവിലിന് തൊട്ടു പുറത്ത്വരെ പോകാനാകുക. ഒരുതിരക്കുമില്ല. സുഖമായി തൊഴുതു.

“കണ്ണീരേ നീ കനിഞ്ഞൊട്ടൊന്നടങ്ങുകെ-
ന്നുണ്ണിയെത്തെല്ലൊന്നു കാണട്ടെ ഞാൻ”

എന്ന് കണ്ണീരിനോട് പലവട്ടം പറയണ്ടിവന്നു. നവരത്നക്കല്ലുകളുടെ കണ്ണിഞ്ചിപ്പിക്കുന്ന പ്രകാശം, നെയ്വിളക്കിന്റെ പ്രഭയിൽ ഇരട്ടിയാവുന്നു. ആകെ തിളങ്ങിവിളങ്ങുകയാണ്.

“ഭാരത മാതാവിൻ സമ്പൂർണ്ണ രക്ഷയ്ക്കായ്
നാരദ മുഖ്യരാം ഭക്തരൊത്തും
തൻ സഖനാം നരനൊത്തും ബദരിയിൽ
വൻ തപസ്സാചരിച്ചീടും വിഭോ”

എന്ന ഗുരുവായുരിലെ സന്ധ്യാനാമ ജപവേളയിലെ, ആഞ്ഞംതിരുമേനിയുടെ കീർത്തനം മനസ്സറിയാതെ ചൊല്ലിപ്പോയി. വളരെനേരം സുഖമായി തൊഴുതുനിന്നു ആ നടയിൽ. അപ്പോഴെയ്ക്കും ആരതിക്ക് സമയമായി. വലിയ ദീപത്തട്ടുകളിൽ കർപ്പൂരാദനം. ദീപാരാധനസമയം. ഗുരുവായുരിലെ ആ കണ്ണനുണ്ണിയുടെ ദീപാരാധന എത്രതവണ കണ്ട കണ്ണാണ്! ഇതാ ബദരീനാഥന്റെ ദീപാരാധനയും കണ്ട് സായുജ്യമടയു കണ്ണേ- ഇത് രണ്ടും ഒന്നുതന്നെ യല്ലേ? ഭാരതത്തിന്റെ തെക്കേഅറ്റത്തെ, ഭൂലോകവൈകുണ്ഠമായ ഗുരുവായുരിലെ മഹാവിഷ്ണു. ഇതാ ഇവിടെ വടക്കേഅറ്റത്ത് ബദരീനാഥിലെ മഹാവിഷ്ണു. ഭാരതം ഒന്നുതന്നെയല്ലേ - ഭാരതം മുഴുവനും വിഷ്ണുചൈതന്യം നിറഞ്ഞു നിൽക്കുകയല്ലേ? ഭാരതമാതാവിന്റെ സമ്പൂർണ്ണ രക്ഷതന്നെയല്ലേ ഏറ്റെടുത്തിട്ടുള്ളത് ഈ സഹസ്രനാമൻ?!!

കവിത ചൊല്ലാനറിയാമോ?

എ.എ. സമീരൻ

9. അക്ഷരവും അക്ഷരകാലവും

-മാഷേ, രാമായണം കിളിപ്പാട്ടിലെ സുന്ദരകാണ്ഡം കാനകളിയാണോ?

-അതെ. അവനിക്ക് സംശയം തോന്നാൻ എന്താ കാരണം?

-അല്ല...താളം കാനകളിയുടേതുതന്നെ പക്ഷേ...അക്ഷരങ്ങൾമുന്നിൽക്കൂടുതൽ കാണുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടുചോദിച്ചതാണ്.

- കവിത ചൊല്ലിയാലല്ലേ അവനീ, സംശയം എല്ലാവർക്കും മനസ്സിലാകും...

അമ്മിണി ഇടപെട്ടു.

-ശരി ചൊല്ലാം..

-സകലശുക/കുലവിമല/തിലകിതക/ളേബരേ...

സാരസ്യ/പീയൂഷ/സാരസർ/വൃന്ദസമേ...

കഥയമമ കഥയമമ കഥകളതിസാദരം..

കാകുൽസ്ഥ ലീലകൾ കേട്ടാൽ മതിവരാം...-

അവനി, സുന്ദരകാണ്ഡത്തിൽനിന്നുള്ള വരികൾ അർത്ഥവും താളവും പാലിച്ചുകൊണ്ടുചൊല്ലി.

-എന്റമ്മോ..ഈ ചേച്ചിയെ സമ്മതിക്കണം. എങ്ങനെയാണ് കടപടകടപട എന്ന് ഇത്ര കൃത്യമായി ചൊല്ലാൻ കഴിയുന്നത്?

-അവനിയുടെ സംശയമെന്താണെന്ന് ഇനിയും പറഞ്ഞില്ലല്ലോ..

അമ്മിണി ഓർമ്മിപ്പിച്ചു.

- സംശയം എനിക്കുമനസ്സിലായി. കാനകളിയാണ് തറവാട് പക്ഷേ, ഒരുതാളവട്ടത്തിനുള്ളിൽ ചിലപ്പോൾ മുന്നിൽക്കൂടുതൽ അക്ഷരങ്ങൾ കാണുകയും ചെയ്യുന്നു. അതല്ലേ സംശയം?

-അതെ മാഷേ...അതുതന്നെ. ഒന്നാമത്തെവരിയിൽ മിക്ക സ്ഥലങ്ങളിലും ഒരുതാളവട്ടത്തിനുള്ളിൽ അഞ്ചക്ഷരംവരെയുണ്ട്. രണ്ടാമത്തെ വരിയിൽ മൂന്നക്ഷരം മാത്രമേ ഉള്ളൂതാനും. അതെന്താ അങ്ങനെ?

-ശരിയാണല്ലോ മാഷേ..? അതെന്താ അങ്ങനെ? മാഷല്ലേ പറഞ്ഞത് ക്കാകളി മൂന്നക്ഷരകാലത്തിലുള്ള താളമാണെന്ന്? അമ്മു അവനിയുടെ പക്ഷത്തുചേർന്നു.

-മൂന്നക്ഷരകാലം എന്നല്ലേ ഞാൻ പറഞ്ഞത്? അല്ലാതെ മൂന്നക്ഷരം മാത്രമേ പാടുള്ളൂ എന്ന് പറഞ്ഞില്ലല്ലോ...

മാഷ് തന്റെ നിലപാടിൽ ഉറച്ചുനിന്നു.

-അത് രണ്ടും തമ്മിൽ എന്താ വ്യത്യാസം?

അപ്പുവിനും മനസ്സിലായില്ല.

-സുന്ദരകാണ്ഡത്തിന്റെ ഒന്നാമത്തെ വരിയിൽ ഒരു താളവട്ടത്തിനുള്ളിൽത്തന്നെ മൂന്നിൽക്കൂടുതൽ അക്ഷരങ്ങളുണ്ട് എന്നത് ശരിയാണ്. പക്ഷേ, മൂന്നക്ഷരം ചൊല്ലാൻ എടുക്കുന്ന സമയം മാത്രമേ അഞ്ചക്ഷരം ചൊല്ലാനും എടുക്കുന്നുള്ളൂ എന്നർത്ഥം. മനസ്സിലായോ?

കുട്ടികൾ മനസ്സിലാവാത്തതുപോലെ ശങ്കരൻമാസ്റ്ററുടെ മുഖത്തു നോക്കി ആലോചിച്ചിരുന്നു.

-ഒന്നുകൂടി തെളിയിച്ചു പറയാം. അവനി ചൊല്ലിയ കവിതയിലെ രണ്ടാമത്തെ വരിയിലെ, മൂന്നക്ഷരങ്ങൾ വീതമുള്ള-സാരസ്യ /പീയൂഷ/- എന്നീ വാക്കുകൾ ചൊല്ലാൻ എടുത്ത സമയം മാത്രമേ ആദ്യത്തെ വരിയിലെ -സകലശുക/ ക്വലവിമല/തുടങ്ങിയ അഞ്ചക്ഷരങ്ങൾ ചൊല്ലാനും എടുക്കുന്നുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടാണ് ഈ കവിത മുഴുവനായും ക്കാകളിയിലാണ് എന്നു പറയുന്നത്.

മാഷ് വിശദീകരിച്ചുകൊടുത്തു.

-അതു ശരിയാണ്. അതുകൊണ്ടാണല്ലോ നമുക്ക് താളം തെറ്റാതെ ഈ കവിതയുടെ ഒന്നാമത്തെ വരിപോലെത്തന്നെ രണ്ടാമത്തെ വരിയും ചൊല്ലാൻ കഴിയുന്നത്. പക്ഷേ, എങ്ങനെയാണ് അത് സാധിക്കുന്നത് എന്നാണ് എനിക്കു മനസ്സിലാകാത്തത്.

അമ്മിണിയുടെ സംശയം തീരാതെ ബാക്കിനിന്നു.

-ഒന്നാമത്തെയും രണ്ടാമത്തെയും വരികളിലെ അക്ഷരങ്ങൾതമ്മിൽ എന്തെങ്കിലും വ്യത്യാസമുണ്ടോ എന്നു നോക്കൂ..

മാഷ് ഉത്തരംപറയാതെ ചോദ്യം അമ്മിണിക്കുതന്നെ തിരിച്ചുനല്കി.

-ഞാൻ പറയാം മാഷേ, ഒന്നാമത്തെ വരിയിലെ അക്ഷരങ്ങൾ ചൊല്ലാൻ എടുക്കുന്നതിന്റെ ഇരട്ടിസമയം എടുക്കുന്നുണ്ട് രണ്ടാമത്തെ വരിയിലെ അക്ഷരങ്ങൾ ചൊല്ലാൻ.

ഉണ്ണിക്കുട്ടൻ വിശദീകരിച്ചു.

-അതെന്താ രണ്ടാമത്തെ വരിയിലെ അക്ഷരങ്ങൾക്ക് ഇത്ര ഗമ? വെറുതെ പുളുവടിക്കേണ്ട ഉണ്ണിയേട്ടാ...അറിയില്ലെങ്കിൽ മിണ്ടാതിരുന്നാൽ മതി. മാഷ് പറഞ്ഞുതരും.

അപ്പുവിന് ഉണ്ണിക്കുട്ടന്റെ വിശദീകരണം ഒട്ടും തൃപ്തികരമായിത്തോന്നിയില്ല.

-പുളുവൊന്നുമല്ല. ഉണ്ണിയേട്ടൻ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്.

-സകലശുകകുലവിമലതിലകിതകളേബരേ...-

എന്നുപറയുമ്പോൾ അക്ഷരങ്ങൾ അടുപ്പിച്ചുപ്പിച്ചാണ് ഉച്ചരിക്കുന്നത്. ഓരോ അക്ഷരവും ഉച്ചരിക്കാൻ വളരെക്കുറച്ചു സമയം മാത്രമേ എടുക്കുന്നുള്ളൂ. എന്നാൽ, -സാരസ്യ... പീയൂഷ....സാരസർ...വൃസ്രമേ...- എന്നിടത്തെത്തുമ്പോൾ ചൊല്ലാൻ അല്പംകൂടി സാവകാശം വേണം. അല്ലേ മാഷേ?

അമ്മിണി, ഉണ്ണിക്കുട്ടൻ പറഞ്ഞതിനോട് യോജിച്ചു.

-അതെ. ഒന്നാമത്തെ വരിയിൽ നിറച്ചും ലഘുവായ അക്ഷരങ്ങളാണ്, അഥവാ ഹ്രസ്വാക്ഷരങ്ങളാണ്. ഉച്ചരിക്കാൻ ഒരു മാത്ര സമയം മതി. രണ്ടാമത്തെ വരിയിൽ ദീർഘാക്ഷരങ്ങളും കൂട്ടക്ഷരങ്ങളും ചില്ലും ഒക്കെ വരുന്നതുകൊണ്ട് ചൊല്ലാൻ കൂടുതൽ സമയം എടുക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് ഒന്നാമത്തെ വരിയിൽ ഉള്ളതിൽ കൂടുതൽ അക്ഷരങ്ങൾ രണ്ടാമത്തെ വരിയിൽ കാണുന്നത്.

-വ്യാകരണത്തിൽ ഗുരു ലഘു എന്നൊക്കെ പറയുന്നത് ഇതുതന്നെയാണോ മാഷേ?

-അതെ അമ്മു. ഇതുതന്നെയാണ്. ഉച്ചരിക്കാൻ ഒരു മാത്ര സമയംമാത്രമെടുക്കുന്ന പ്രസാക്ഷരങ്ങളെ ലഘുക്കളെന്നും രണ്ടുമാത്ര സമയം ആവശ്യമുള്ള ദീർഘാക്ഷരങ്ങളെയും കൂട്ടക്ഷരങ്ങളെയും മറ്റും, ഗുരുക്കളെന്നും പറയും. തൽക്കാലം അത്രയൊന്നും വിശദാംശങ്ങൾ നമുക്ക് ആവശ്യമില്ല. ഒരേ താളവട്ടത്തിൽത്തന്നെ അക്ഷരങ്ങൾ വ്യത്യാസപ്പെടുന്നത് എങ്ങനെയാണെന്ന് ഇപ്പോൾ എല്ലാവർക്കും മനസ്സിലായല്ലോ അല്ലേ?

-മനസ്സിലായി മാഷേ, ഇപ്പോൾ മനസ്സിലായി...

കുട്ടികളുടെ മുഖത്തെ തെളിച്ചം കണ്ടപ്പോൾ അവർക്കുമനസ്സിലായിട്ടുണ്ടെന്ന് മാഷ്കും ബോധ്യമായി.

-അല്ല മാഷേ, അക്ഷരങ്ങൾ കൂടിയതുപോലെ ചിലസ്ഥലത്ത് അക്ഷരങ്ങൾ കുറയുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടോ?

-എന്തേ അമ്മിണി, ചോദിക്കാൻ കാരണം?

-ഞാൻ നേരത്തേ ചൊല്ലിയ വരികളില്ലേ? കൃഷ്ണഗാഥയിലെ വരികൾ..

അമ്മിണി സൂചിപ്പിക്കേണ്ട താമസം,

-ഇന്ദിര/ തന്നുടെ/ പുഞ്ചിരി/ യായൊരു/ ചന്ദ്രിക/ മെയ്യിൽ പ/രക്കയാ/ലേ.../- എന്ന് കുട്ടികൾ ഒരുമിച്ച് ഈണത്തിൽ ചൊല്ലി.

-ഇതിൽ അവസാനത്തെ -ലേ...-എന്ന ഒറ്റയക്ഷരം ചൊല്ലാൻ മൂന്നുമാത്ര സമയം എടുക്കുന്നകാര്യം നേരത്തേ നാം കണ്ടതല്ലേ...?

-ശരിയാണ്. അപ്പോഴേ ക്കാകളിയുടെ താളവും ഈണവും ശരിയാവുകയുള്ളൂ..

ശങ്കരൻമാഷ് വ്യക്തമാക്കി.

തുടരും.....

കഥ

കണാരൻ ചെട്ടി

മുകുന്ദൻ, മാങ്ങാട്ടരി

തലയിൽ അങ്ങിങ്ങു ഉണ്ടായിരുന്ന വെള്ളി ഇഴകൾ നുള്ളിപ്പിറിച്ചു കളയാൻ മെനക്കെട്ടിരുന്ന കാലം.

നരത്തലയുമായി പുറത്തിറങ്ങുകയോ? വയ്യ! അകാലനരയുടെ അഭംഗി അസഹ്യം തന്നെ.

കുഞ്ഞുനാളിൽ സമൃദ്ധമായ മുടി ഉണ്ടായിരുന്നു. പെൺകുട്ടികളുടെ കൂടെ കളിക്കുമ്പോൾ കൂട്ടനെ ഒറ്റനോട്ടത്തിൽ തിരിച്ചറിഞ്ഞിരുന്നില്ല എന്ന് ഓപ്പോളും അമ്മയുമെല്ലാം പറയാറുണ്ട്. അക്കാലത്തെ ചില ഫോട്ടോകളും ഉണ്ട്.

ഹെയർസ്റ്റേൾ മാറ്റി മാറ്റി നടന്നു. വട്ടത്തിലും നീട്ടത്തിലും ചെറുതും വലുതുമായി ചീർപ്പുകൾ എത്രയോ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു. ഹെയർ ഓയിലും ഷാമ്പുവുമെല്ലാം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവ സ്ഥിരമാക്കാൻ സാമ്പത്തികം സമ്മതിയ്ക്കണ്ടേ?

പാടൊട്ടുത്ത് ഇരുവശത്തേക്കും വകഞ്ഞ് ഒതുക്കിയും നേരേ മേലോട്ടു ചീകിയും എണ്ണയിട്ടും അല്ലാതേയും മുടിമാടി മിനുക്കിയിരുന്നു. ഒരുവേള ഹിപ്പി സ്റ്റൈലായിരുന്നു. പിന്നെ കുരുവിക്കൂട് വന്നു.....

മറ്റുള്ളവരുടെ മുടി കാണെ, അങ്ങനെ ആക്കിയാലോ എന്നായിരുന്നു വിചാരം. പിന്നെ അതിനുള്ള പാടായി. സത്യവും നസീറും എംജിആറും ശിവാജിയുമെല്ലാം മാതൃകയായിരുന്നു.

കുട്ടിക്കാലത്തെ ഒരു സങ്കടം മറക്കില്ല. ചിരങ്ങുകാരണം ഇടതുർന്ന മുടി യെല്ലാം കൂട്ടിച്ചുപോയി. രാമൻ, കുഞ്ഞൻ എന്നീ ക്ഷുരകർ വീട്ടിൽവന്ന് സംഗതി നടത്തിയിരുന്നു.

ഒരുതവണ മുർദ്ധാവിൽ ഉറപ്പികവട്ടത്തിലും ചാൺ നീളത്തിലും കൂടും വെച്ചത് അച്ഛന്റെ നിർദ്ദേശത്താൽ ആയിരുന്നു. നാട്ടിലെ ഒരേ ഒരു കൂടും ക്കാരനായിരുന്നു പിതാവ്.

പ്രൈമറി സ്കൂളിൽ പോയിരുന്ന കുട്ടുകാർ കുടുമപിടിച്ചു വലിക്കലും കളിയാക്കലും പതിവായി. സുന്ദരിക്കുട്ടികളുടെ പരിഹാസച്ചിരിയാണ് സഹിച്ചുകൂടാത്തത്. എങ്ങനെയൊക്കെയോ ആ നാണക്കേടിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ടു എന്നു പറഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ.

പതുക്കെ കുടുമയോടൊപ്പം മുടിയൊക്കെ നീട്ടി കുടുമയുടെ നീളം കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ ഒരുപാകമായി.

അസ്സലായി ശാപ്പിടുകയും ഒരു വണ്ടി വിറക് കീറുകയുമൊക്കെ ചെയ്തിരുന്നപ്പോൾ ചുടും പുകയും സഹിയാതെ ബാർബർഷാപ്പിലേക്ക് പോയി. മുടിവെട്ടുന്ന നേരത്ത് ഒന്നു മയങ്ങി. പണികഴിഞ്ഞപ്പോൾ ബാർബർ തട്ടി വിളിച്ചു. നേരെ കണ്ണാടി നോക്കി.

ങ്ഹേ! ആരിത്? കണാരൻ ചെട്ടിയോ? ആളൊക്കെ മാറിയതുപോലെ. പിരിലേശം ലുസായ ചെട്ടിയെ കുട്ടികൾ വിടാതെ കളിയാക്കിയിരുന്നു. വഴിനീളെ അയാൾ തൊള്ളയിട്ടു നടന്നിരുന്നു.

പിന്നീട് ബാർബർഷാപ്പിലേക്ക് പോയിട്ടില്ല. താടിയും മുടിയുമെല്ലാം സ്വയം കത്രിക്കുന്നത് ശീലമായി. ക്ഷൗരക്കാർ വീട്ടിലേക്ക് വരാതെയുമായി.

അച്ഛനമ്മമാരുടെ വേർപാടും പശുപരിപാലനവും കൃഷിയും വെട്ടും കിളയും വിവാഹവും ഭാര്യയും മക്കളുമായി കണ്ണാടിക്കുമുമ്പിൽ ചെന്നു പെടാൻതന്നെ ആവാതെ വേറെ ഒരു കാലഘട്ടം.

നാട്ടിലെ ഏറ്റവും പഴയവീട്. നട്ടുച്ചയ്ക്കുകൂടി ഇരുട്ടുവിട്ടുപോവാത്ത കടുസ്സുമുറികൾ. ചിതലും മാറാലയുമായി കണ്ണാടിക്ക് എന്തോ കുഴപ്പമുണ്ടെന്നു തോന്നിയാണ് അത് തുടച്ചു വെടിപ്പാക്കാൻ ഒരുങ്ങിയത്.

വീണ്ടും നോക്കുമ്പോൾ തലയിൽ വെണ്ണീർ പടർന്നതുപോലെ! അവിടാടെ ഓരോ ഇഴ കറുത്ത മുടിയുടെ അഭംഗിയും.

അന്നാണ് കറുത്തമുടിനാരുകൾ തലയിൽനിന്ന് പിഴുതുകളയാൻ തുടങ്ങിയത്. ഏതായാലും നരച്ചു. നെറ്റിയിലാണെങ്കിൽ മേലോട്ട് കഷണ്ടികേറുകയാണ്, എങ്കിലും സ്റ്റെല് വിടാമോ?

പണ്ട് ലോഹുകാർ 'എന്താ കുട്ട്യോ?' എന്നു ചോദിച്ചിരുന്നത് ഇപ്പോൾ 'എന്താ കാർനോരോ?' എന്നായിരിക്കുന്നു.

ഒരു സ്ത്രീകഥാപാത്രം

ചായം ധർമ്മമാണ്

ഒറ്റയ്ക്കെതിരിടാനാവില്ല ചിന്തയിൽ
 നൃത്തം നടത്തുമിക്കാളിയപ്പെണ്ണിനെ.
 എത്രയ്ക്കകലാൻ ശ്രമിക്കിലും പിന്നെയും
 തിക്കിത്തിരക്കുന്ന മാംസളച്ചുടിനെ.
 നോക്കും വഴിക്കെല്ലുകുമ്പാരമാകുന്നു,
 ചുറ്റും ചിരിപ്പു ചിതയോ, ചിലങ്കയോ?
 വീണ്ടും വിപരീതസുചികൾ കാലത്തെ-
 ക്കൊണ്ടുതറയ്ക്കുന്നു കുർത്ത തടാകത്തിൽ.
 പാടേ നനഞ്ഞു വശംകെട്ടു നീങ്ങുവാ-
 നാകാത്ത നൊമ്പരത്തുള്ളിലിൻ മാത്രകൾ.
 എന്തിനുമർത്ഥംകൊളുത്തുന്ന ചിന്തകൾ-
 കപ്പനായ് വാഴുന്ന കാമികകൾമലാ,
 ഒന്നോർത്തുകൊള്ളുക നിന്റെയാഖ്യായിക-
 ത്താളും തകർക്കുന്ന് താളമിപ്പെൺകൊടി.

ആയിടെ സമപ്രായക്കാരുടെ മുടി കറുത്തുമിന്നുന്നതു കാണായി. അങ്ങനെ ഡൈ ചെയ്യുന്നതു പരീക്ഷിച്ചു. തൽക്കാലം ഉഗ്രനായിരുന്നു. എന്തോ ഒന്നു വീണ്ടെടുത്തതുപോലെ.

‘ഡൈ’ എന്നതിന് വേറെയും അർത്ഥമുണ്ടല്ലോ - എന്ന് കേട്ടത് അത്ര ശ്രദ്ധിച്ചില്ല. ഈയിടെ പലതിന്റേയും ശരി അർത്ഥം പിടിച്ചല്ലാതായിരിക്കുന്നു.

‘ആള് ചെറുപ്പമായല്ലോ!’ എന്ന് അയലത്തെ മാഷ് പറഞ്ഞത് നന്നേ പിടിച്ചു. അലർജികൊണ്ടോ എന്തോ സംഗതി ചില കുഴപ്പങ്ങൾക്ക് കാരണമായി. കറുപ്പിന്റെ റിയാക്ഷൻ കാരണം പൊറുതികേട് കലശലായി. മുടിയാകെ വടിക്കേണ്ടിവന്നു.

അങ്ങനെയങ്ങനെ കണ്ണാടിയ്ക്കു മുന്നിലെത്തിയപ്പോൾ, കുരിച്ച ദേഹവും കുറ്റിത്തലയും സ്ഥാനം തെറ്റി പൊന്തിയ പല്ലുകൾ കാട്ടിയ ചിരിയും ഉള്ള കണാരൻ ചെട്ടിയതാ.....!

ശില്പികൾ

(കെ.ടി.കൃഷ്ണവരിയർ)

മോഹനമുറുമ്പിന്റെ
 കൊട്ടാരം, കിളിവാതിൽ
 ഗോപുരം, സരണികൾ
 മണിമച്ചുകളോടെ.
 എത്രനാളുതുധാനം
 ചെയ്തവരോരോന്നോരോ-
 ന്നത്തിപ്പു മനോജ്ഞമീ
 പണിമന്ദിരം തീർക്കാൻ?
 സുന്ദരം ചിലന്തിതൻ
 വലകൾ നിർമ്മിപ്പതു
 കണ്ടുനിന്നു പോമത്ര
 കൈവിരുതാരേ നൽകി?
 തട്ടിലെ വേട്ടാളന്റെ
 കൂടു,മാമരത്തിന്റെ
 പൊത്തിലെക്കിളികൾതൻ
 വീടുമെന്തൊരുഭംഗി?
 മുറ്റത്തെത്തൈമാവിന്റെ
 ചില്ലയിൽ തേനീച്ചക-
 ുറ്റുവൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടെ
 പാർപ്പിടം നിർമ്മിക്കുന്നു.
 വൈക്കോൽത്തുണ്ടുണങ്ങിയ
 കമ്പുകളടുക്കിയ-
 ക്കാക്കകൾ മരക്കൊമ്പിൽ
 ഭംഗിയിൽ നീഡം തീർത്തു.
 പട്ടുനൂൽപ്പുഴുനെയ്ത
 നൂലിനു സമമായി
 മറ്റൊന്നും യന്ത്രങ്ങൾക്കും
 നിർമ്മിക്കാനാവില്ലല്ലോ.
 എത്രസുന്ദരമോരോ-
 ശ്ശില്പവുമിവ കണ്ടു
 ലജ്ജിക്കാം തകർക്കുവാൻ
 നമ്മൾ കൂടമേന്തിടും.

രണ്ടു കവിതകൾ

യു.ജെ.നൊമായണൻ

മലകയറ്റം

മുന്നമെൻ വിരൽത്തുന്യു-
 പിടിച്ചേനടന്നു നീ-
 യുണ്ണി,യിനെഴുപതു
 കഴിഞ്ഞകിഴവനാ-
 മെന്നെ മാമലകോറൻ
 കൈനീട്ടിത്തുണയ്ക്കുന്നു.
 അപ്പാച്ചിമേടും നീലി-
 മലയും ചവിട്ടുമ്പോൾ
 ഒപ്പമുണ്ടല്ലോനീയെ-
 നെന്നുള്ളം തണുക്കുന്നു.
 പിന്നെയുമൊരാൾകൂടെ;
 കാട്ടിലുമിരുട്ടിലും
 നമ്മളെയൊപ്പംകൊണ്ടു
 നടക്കും കൃപാകരൻ!

ഹോമം

എലിവാലുപോലുണ്ട്
 മുടിനാലിഴമിച്ചം
 തലനേരെയൊക്കുമ്പോൾ
 തന്നത്താൻ പറഞ്ഞുനീ.
 ഉള്ളത് വെള്ളിക്കമ്പി-
 യായുറിച്ചിരിക്കുന്നു:
 തള്ളമുത്തിയാമിത്ര
 വേഗമെന്നോർത്തീലാ ഞാൻ
 കൊള്ളാമിപ്പരിഭവം:
 എൻപ്രിയേ കാലത്തിന്റെ

⇒

രാത്രി

നിസ്തുൽ രാജ്

(കുറ്റിപ്പുറം എ.കു.പി. സ്കൂളിലെ എട്ടാംക്ലാസ് വിദ്യാർത്ഥിനികാണ്)

മകരരാത്രിയിൽ മരണമെത്തുന്നു;
കടലിരമ്പവും കരളിലെത്തുന്നു.
മിഴികളിൽ, നഷ്ടമധുര സന്ധ്യയിൽ
നഗരസാഗരം കനലെരിക്കുന്നു.

അകലെയെവിടെയോ കവിതയെരിയുന്നു.
ചെകിടടയ്ക്കുന്ന കതിന പൊട്ടുന്നു.
മുടിയുലയ്ക്കുന്ന കുപിതരാത്രിയിൽ
വിരലുതപ്പിയെൻ വയലിനുരുക്കുന്നു.

വഴികളിൽ മഞ്ഞുചിതറി വീഴുന്നു.
സ്മരണയിൽ കല്ലു തലതുളയ്ക്കുന്നു.
സീരകളിൽ വിഷപ്പുലരി നിറയവേ,
മഴചിലമ്പിയെൻ ചെവിയിലുറയുന്നു.

കല്ലിലും കഠിനമാം
കരളിൽ കേറിയല്ലൊന്നും.
തുടർന്നിരിക്കുകൂടെ,
ജ്ജലിക്കും കാലാഗ്നിക്കു
കൊടുക്കാം തോഴീ കൈയിൽ-
ക്കിട്ടിയഹോമദ്രവ്യം.
ഒടുക്കം പൂവട്ടവാ-
ർത്തൊഴിച്ചു മീതെസ്രുവ-
മെടുത്തുവിലങ്ങനെ
വെച്ചിടാം, നടുനീർക്കാം.

തുടർന്നിരിക്കൽ : വൈദികവിധിപ്രകാരമുള്ള കർമ്മങ്ങൾക്ക് ദമ്പതിമാർ ഒന്നിച്ചിരിക്കുന്ന ചടങ്ങ്.
പൂവട്ട: ഹോമത്തിന് നെയ്യെടുക്കാനുള്ള ചെറിയ ചെമ്പുപാത്രം
വാർത്തൊഴിച്ച്: പൂവട്ടയിലെ നെയ്യുമുഴുവൻ, ഹോമത്തിന്റെ അവസാനം സ്രുവംകൊണ്ട് വാർത്തൊ
ഴിക്കുന്ന ചടങ്ങ്. എല്ലാം കഴിഞ്ഞ് സ്രുവം പൂവട്ടമേൽ വിലങ്ങനെ വെയ്ക്കും.

കാവ്യദൂർഗ്ഗ

കെ.എക്സ്.ആന്റോ

കവിതയിവൾ,
അരുതുകളിൻ
പെരുനിരക-
ളെതിരിടവെ
അരിനിരയെ-
യരിയുവതി-
നലറുമൊരു
കുപിതയിവൾ!

അഴിമതിക-
ളുടലൊടെഴു-
മിടമഖില-
മടിയുവതി-
നെരിയുമിരു
കനലുകളൊം
തവ മിഴികൾ!

കുടിലമതി-
ഫണികളുടെ
അളകളിലെ
അനവരത
കിടിലതര-
യിടിയൊലിയായ്
തവ മൊഴികൾ!

മുതിനടന-
ത്തളയിളകെ,
യമമഹിഷ-
ഗളമുടയ
കുടമണിക-
ളുടെ നിനദം
തവകഴലിൽ!

അസ്വസ്ഥം

സന്യാഷ് ഞെടുത്താടി

എത്രമേലസ്വസ്ഥമെൻ
 ചിത്തവും ശരീരവും
 അത്രമേൽ താന്തം കാലം
 ചിന്തയും വിചാരവും
 ഉറക്കം മുറിയുന്നു;
 ഹൃദയം ചൊരുകുന്നു,
 പറകൊട്ടുന്നു: രക്ത-
 നാഡികൾ പുകയുന്നു.
 മനസ്സിൻ കയങ്ങളിൽ
 ചുഴിയും മലരിയും,
 മസ്തിഷ്ക വിഹായസ്സിൽ
 ആളുന്നു മിന്നൽപ്പിണർ,
 തരികൊരല്പം ശാന്തി
 പ്രാർത്ഥനാശ്ലോകങ്ങളേ,
 തരികൊരല്പം ശാന്തി
 സുകൃത സങ്കല്പമേ
 കുളിപ്പിക്കുകനിന്റെ
 ധാരയാൽ, സ്തംഗീതമേ,
 തളരുംതന്നു, പാപാ-
 ത്താവുമിന്നുണരട്ടെ!

വായനമുറി

ഉപ്പുപാവകളുടെ ഹർഷനർത്തനം

സനീൽ പടിയൂർ

(ഉപ്പുപാവകൾ, ലക്ഷ്മീദേവി, ഡി.സി.ബുക്സ്, 2009)

കൊച്ചിയിലെ ഒരു അന്താരാഷ്ട്ര പുസ്തകോത്സവവേദിയിൽ വെച്ചാണ് ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ 'ഉപ്പുപാവകൾ' എന്ന കാവ്യസമ്പുടം പ്രകാശിതമായത്. സുഗതകുമാരിയുടെ മകളാണ് ലക്ഷ്മീദേവി. ഒന്നിലധികം ബഹുമതികൾ നേടിക്കഴിഞ്ഞ അവരുടെ മൂന്നാമത്തെ കാവ്യസമാഹാരമാണിത്. 'ഇരുൾച്ചിന്തുകൾ', 'മേഘജാല' എന്നിവയാണ് അപരകൃതികൾ. കാവ്യസപര്യയിൽ തന്റെ വന്ദ്യഗുരുവായ ഒ.എൻ.വി.ക്കാണ് 'ഉപ്പുപാവകൾ' സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. ജീവിതദുഃഖങ്ങളുടെ കണ്ണീരുപ്പ് കനക്കുന്നവയാണ് ഇതിലെ രചനകൾ. അഥവാ കണ്ണുനീരിലുരുവം കൊണ്ടവയാണ് ഉള്ളടങ്ങിയ മുപ്പത് കാവ്യസരൂപങ്ങൾ. അവതാരികയിൽ ഡോ. എം. ലീലാവതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, "ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ ഈ കാവ്യസമാഹാരത്തിലെ ഓരോ കവിതയും ഓരോ കണ്ണുനീരുപ്പ് പരലാണ്." അതുകൊണ്ടുതന്നെ അനുവാചകരുടെ ആർദ്രമനസ്സുകളിൽ അവ നിശ്ശേഷം അലിഞ്ഞുചേരുന്നു. കാത്തിരിപ്പിന്റെ ഏകാന്തതയും നൈഷ്ഫല്യവും തിങ്ങിവിടങ്ങുന്ന, ഒരു ശോകാന്തർദ്ധാര ഒട്ടുമിക്ക കവിതകളിലും നിശ്ശബ്ദസാന്നിധ്യമറിയിക്കുന്നുണ്ട്. കാത്തിരിപ്പ് സഫലമാകുമെന്ന സൂചന ലഭിച്ചാൽപോലും ഹർഷമുണരാത്ത, വിഷാദചരായ ഗ്രസിച്ച ഒരു ചകിതമനസ്സ് ആ കവനങ്ങളിൽ ഭ്രമരമർമ്മരമുതിർക്കുന്നു.

'ഉപ്പുപാവകൾ' എന്ന ശീർഷകകവിതയിൽ മൂന്ന നാലു കാലിഡോസ്കോപിക്ക് ബിംബങ്ങൾ വിടരുന്നുണ്ട്. അവയിൽ നന്നേ മിഴിവാർന്നത് ഒരു നായ്ക്കുട്ടിയുടെ ദാരുണമരണമാണ്. യാത്രയിൽ അങ്ങോട്ട് പോകുമ്പോൾ കഴുത്തിലൊരു ചുവന്ന റിബൺ ചുറ്റിയ നായ്ക്കൈതൽ വഴിവക്കിൽ നടന്നുപോകുന്നു. തിരികെ വരുമ്പോൾ ഹാ! കഷ്ടം അത് ജഡമായ വീണു കിടക്കുന്നു. അപ്പോഴും ചുവന്ന മരണമാലും കഴുത്തിൽ മുറുകെയുണ്ട്.

മനുഷ്യത്വമെന്നത്, മനുഷ്യരോടുള്ള സ്നേഹമോ, സഹാനുഭൂതിയോ മാത്രമല്ല, ഭൂമിയിലെ മറ്റവകാശികളോടുള്ള കരുണയും അനുകമ്പയുമാണ്. ജീവിതസൗഖ്യത്തിന്റെ പൊന്നുഷസ്സായരുന്ന് ദുഃഖത്തിന്റെ രാത്രിയിൽ നിന്നാണ്. മണിമുത്തിന്റെയും, നറുകവിതയുടേയും ജന്മരഹസ്യവും ഇപ്രകാരം തന്നെയാണ്. മനുഷ്യജന്മം, വിശിഷ്ട സ്ത്രീജന്മം, ദുഃഖത്തിന്റെ എത്രയോ ഉപ്പുപാവകൾക്ക് പിറവി നല്കുന്നു!

ചുടലപ്പറമ്പിൽ ഒരു പട്ടട എരിയുമ്പോൾ കാലോത്സവത്തിന്റെ ശിവതാണ്ഡവം തിമിർക്കുകയാണ്. നൊടിയിടയിൽ ആ പട്ടടയിൽ പാതി വെന്തെരിയുന്ന ജഡം ഒരുമാത്ര എണീറ്റിരുന്ന് തടിയിൽ കിടക്കുന്നു! ജീവിതകാമനയും, മൃത്യുബോധവും ഏകകാലത്ത് മിന്നിപ്പൊലിയുന്നതിന്റെ കനൽ ദൃശ്യം. ഭസ്മമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ മേനിയിൽ ഒരു കനകമുക്കുത്തി മിന്നുന്നുണ്ട്. ആചാരപ്രകാരം, അപരലോകത്തേക്ക് കൂടെ കരുതുവാൻ ബന്ധുജനങ്ങൾ അലിഞ്ഞുകിടന്നതാവാനാവാം. അതുമാത്രമാണിപ്പോൾ ചാരമാകാതെ തുടിക്കുന്നത്. അതിൽ, പോയ കാലത്തെ ഒരുനൂറ് ഭർത്തുചുംബനങ്ങൾ ഏറ്റുവാങ്ങിയതിന്റെ ചിരിത്തളക്കമുണ്ട്. ഒരു പിടി നാളുകൾ, അരുമക്കുഞ്ഞിന്റെ തഴുകലേറ്റതിന്റെ പുളകങ്ങൾ ഉണ്ട്. ചരൽ വാരിയെറിയും പോലെ ദുരേണിന്നിരമ്പിയെത്തുന്ന വർഷധാരയിലത് തിരുവാതിരത്താരകം കണക്ക് തിളങ്ങുന്നു!

“ഇവിടെയുടൽ ചാരമായ് തീരുന്ന വേളയിൽ
ഇതുമാത്രമുണ്ട് തീയാളിക്കരിച്ചിട്ടു-
മുരുകാതെ മങ്ങാതെ നീറിനിൽക്കുന്നു, ചെ-
ങ്കനലിൽ ജലിക്കുന്ന മാണിക്യവണ്ഡമായ്.”

ജീവിതാസക്തിയുടേയും മരണാനിവാത്യയുടേയും ഇടയിലെ മാനവിക ധർമ്മവ്യഥ ഉദാത്തമായി ആവിഷ്കൃതമാകുന്ന കവിതയാണ് - ‘മുക്കുത്തി.’ ധർമ്മസങ്കടങ്ങളുടെ തീവ്രഘട്ടത്തിലാണ് മനുഷ്യത്വം പരീക്ഷിക്കപ്പെടുന്നത്. മനുഷ്യസംസ്കാരത്തിന്റെ ആഴം അളക്കുവാൻ പറ്റിയ മുന്തിയ മുഹൂർത്തവും അതുതന്നെയാണ്.

‘അഗ്നിക്കരകം’ ജീവിതത്തിന്റെ തീയ്യാട്ടത്തെപ്പറ്റിയാണ്. കൊതിച്ചതും വിധിച്ചതും തമ്മിലുള്ള വൈരുദ്ധ്യപൂർണ്ണമായ അന്തരം അതിശക്തമായ ബിംബങ്ങളിലൂടെ അനാവൃതമാകുന്നു. ചൊടികളിൽ താമരപ്പൂവിതളും, മിഴികളിൽ മിന്നും നക്ഷത്രവും സങ്കൽപ്പിച്ച് കണ്ണാടി നോക്കുമ്പോൾ, ദ്രവിച്ച ദന്തനിരകാട്ടി ഒരു തലയോട് പരിഹസിക്കുന്നു!

“ഒരു ചമ്പകമലരൻ മുടിയിൽ കോർത്തു
അത് തീനാമ്പായ് കേശം മുഴുവൻ ചുട്ടു
ഒരു മുത്തെന്നണി മോതിരവിരലിൽ ചേർത്തു
അത് പാമ്പായ് തലപൊക്കിക്കരളിൽ കൊത്തി.”

ആത്മപീഡനത്തിന്റെ ഈ അഗ്നിബിംബങ്ങൾ, പീഡനകാലത്തെ അതിജീവിക്കാൻ പോന്ന ‘കവിത്’യുടെ അപ്രതിരോധ്യത ആവാഹിക്കുന്നു.

ജീവിതത്തിന്റേ അന്ത്യം ഭസ്മമാവസ്ഥ പുകലാണെന്ന് ‘ഭസ്മാന്തം ജീവിതം’ ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നു. ജരാനരകൾ വാർദ്ധക്യചിഹ്നങ്ങളായി തിണർക്കവേ, ഗതകാലജീവിതത്തിന്റെ ഓർമ്മകൾ വന്നു നിരക്കുകയാണ്. കളിച്ചു തിമിർത്ത ഒരു ബാല്യകാലമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും, ജീവിതവസന്തകാലം ഉത്സവമാക്കിയില്ല. തിരുവോണവും, തൃക്കാർത്തികയും, കൊയ്ത്തുമെതി കളും നിരവധി കൊഴിഞ്ഞുപോയി. ശിഷ്ടജീവിതത്തിന്റെ ദൈന്യം ഒടുങ്ങുന്നതെന്നാണ്? ഒരു പുൽച്ചെടിചോട്ടിൽ വെണ്ണീറായുതിർന്നുവീണ് ഇടവപ്പാതിയുടെ തെളിനീർധാരയിലലിഞ്ഞു പോഷകമായി ഭവിക്കലത്രേ സായുജ്യം. പഴയ അസ്തിത്വദുഃഖം കാലംതെറ്റി ഉണർന്നതല്ല, ജീവിതാവസ്ഥയെച്ചൊല്ലിയുള്ള പരിപാകമായ പരികല്പനയാണിത്.

കുടപ്പിറപ്പിന്റെ അകാലവേർപാടിൽ ഹൃദയം നൊന്തെഴുതിയ കവിതയാണ് ‘മുത്യോർമ്മ...’ (മാതൃസഹോദരിയായ സുജാതദേവിടീച്ചറുടെ മകൻ കൊച്ചിയിലെ ഒരു വാഹനാപകടത്തിൽപ്പെട്ട് നിര്യാണമടഞ്ഞതാവണം ഭൗതികസംഭവം.) ചിത്രാപൂർണ്ണമിക്കലേപോലുള്ള ചിരി നിത്യം വിടർത്തി, നിറയെ പ്രതീക്ഷകളും, ആകാശഗോപുരസ്ഥപ്നങ്ങളുമായി വർണ്ണപ്പകിട്ടാർന്ന നഗരത്തിൽ വിലസി നടന്ന കുഞ്ഞാങ്ങളെയെ മഹാകോമാളിയായ മരണം കവർന്നെടുത്തതിലുളവായ ഉൾക്കടച്ചിൽ. തന്റെ രക്ഷകനും, തുണയും, തണലുമായിരുന്നവൻ യാത്രയായി. ഈ ജന്മം വെറുമൊരു കാത്തിരിപ്പാവുകയാണോ? അവനീ-തനയൻ അമരലോകത്തുണ്ടാവുമെന്ന ശുഭചിന്ത മരണത്തെപ്പോലും ഇന്ന് മധുരതരമാക്കുകയാണോ?

സൗരയൂഥത്തിലെ റാണിയായി വിരാജിച്ചിരുന്ന ഭൃമീദേവിക്ക് വാർദ്ധക്യമായി. സവിതാവ് ഒരുനാൾ അവളെ മൊഴിചൊല്ലിയിറക്കിവിട്ടു. സർവ്വംസഹ, പരിത്യക്തയായി മഹാന്ധകാരത്തിലൂടെ അലക്ഷ്യയാനം തുടരവേ, സൂര്യന്റെ യാത്രാമൊഴി: “എന്റെ കരസ്ഥം നിലയ്ക്കുമ്പോഴേ നീയൊരു തണുത്തുറഞ്ഞ മണ്ണുരുള. അപ്പോൾ കോടിക്കണക്കിന് രേണുക്കളായ് ചിതറിപ്പാറി നീ സൗരയൂഥത്തിൽ വീണൊടുങ്ങും.” തേങ്ങുന്ന ഹൃദയവുമായി

ക്ഷമാദേവി വിമുകുന്ദം നമോഃകേതവേ. അതോടെ ഭൂമിപുത്രൻ കൊടും ശൈത്യത്തിൽ ജീവനറ്റ് ജീർണ്ണിച്ചു. മഴയും, പുഴയും, കാറ്റും, കിളിയും, പൂവും, പുലരികളും ഇല്ലാത്ത ഭൂലോകം. ഭൂമിയുടെ അനാഥമായ വിനാശത്തിന് ഹേതു എന്താകാം? ഇളയുടെ എളിമയോ, ഇനന്റെ അഹന്തയോ?

ശാസ്ത്രീയ വിശകലനത്തിന്റെ വെയിൽച്ചൂടിൽ ഇക്കവിതയിലെ ഭാവനാപ്ലലർമഞ്ഞിന് പിടിച്ചുനിൽക്കാനാവില്ല, എന്നത് നേരു തന്നെ. എന്നാൽ “നിത്യ ജീവിതത്തിലെ സംഭവ്യതാബോധത്തിന് കല്പനയുടേതായ കാവ്യലോകത്തിൽ സ്ഥാനമില്ല. അവിടെ വാനരൻ ഉയരങ്ങളിൽ കുതിച്ചുചാടുകയും കടൽ കടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.”¹ എന്നിരുന്നാലും കാലികപ്രസക്തിയേറുന്ന ഒരു മാനവികപ്രശ്നം ശക്തമായിത്തന്നെ ഈ കവിത ഉയർത്തുന്നുണ്ട് - സാർത്ഥനിഷ്ഠവും സാമൂഹികാവബോധഹീനവുമായ പുരുഷാധിപത്യം. പുരുഷന്റെ പുജാർഹമായ ഔദ്യത്യമല്ല, വിലകെട്ട അഹന്തയുടെ പൊള്ളത്തരമാണ് ഇവിടെ മറന്നീക്കി പുറത്തു കാണിക്കുന്നത്. അതിനെതിരെ വിരൽ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് സാമൂഹ്യശൈഥില്യത്തിന്റെ നിവാരണ സാധ്യതയെ വിശ്വാസപൂർവ്വം അഭിവൃണ്ജിപ്പിക്കുന്നുണ്ട് കവി.

വധുടിയുടെ ഉടമക്കൊടുമ മൂദ്രിതമായ സൃഷ്ടിയാണ്. ‘വഴിതെറ്റിവന്ന വസന്തം.’ കാത്തിരിപ്പിന്റെ കനൽ നീറുന്ന മനസ്സ് കുളിരാർന്ന തഴുകലിനായി വെമ്പൽ കൊള്ളുന്നു. മുരടിപ്പിന്റെ വരുതിയിലേക്ക് ഒരു മധുവസന്തം കടന്നുവന്നാലും വഴിതെറ്റി വന്നതാണെന്ന തോന്നലിൽ, ഓരാത്ഥനിന്ദാപരമായ, നിലപാടിന്റെ നിഴൽപ്പാടാണ്. മറ്റൊരു കവിത (ഗ്രീഷ്മം)യിൽ ഇക്കവിത സന്ദേശിക്കുന്നതുപോലെ ‘പതുത്ത പത്തി പോൽ’ തലയാട്ടുന്ന ഒരു നിഴൽപ്പാട്ട്. നെടുനാൾ നോറ്റിരുന്നു, സ്വപ്നം കണ്ടാലും അതൊന്നും തനിക്ക് വിധിച്ചിട്ടുള്ളതല്ല എന്നൊരപകർഷചിന്ത. സുരക്ഷക്കും സ്നേഹസാന്ത്വനങ്ങൾക്കുമായി ഉഴറുന്ന ഒരിളം മനസ്സിന്റെ കുറുകൽ ഈ രചനയിൽ കേൾക്കാം. ശാക്തീകരണവാദികളുടെ പുരികം ഉയർത്തുന്ന നിലപാടെന്നു സംശയിക്കാമെങ്കിലും, സ്ഫടികനിർമ്മലമായ ഒരുക്കളത്തിന്റെ തുടിപ്പും, തുടുപ്പും ഇതിൽ തൊട്ടറിയാനാവുന്നു.

വേനൽവൃന്ദികൾ തീ വമിച്ചു പുളയ്ക്കുമ്പോൾ വെയിലിന്റെ ചെന്തീക്കൂടമുടച്ച്, ഒടുങ്ങാത്ത വർഷകേളി തിമിർക്കാൻ ഇടവപ്പാതി വീണ്ടും വരവായി. കൈയിൽ മിന്നൽപ്പിണരിന്റെ പടവാളിളക്കി ചരണങ്ങളിൽ വെള്ളിച്ചിലമ്പിന്നീണങ്ങൾ മുഴക്കി, കൊടുങ്കാറ്റിൽ മാമരക്കടപ്പുഴക്കി, തിടമ്പേറ്റിയ കരിവീരനെടുപ്പോടെയും, തിരയടിച്ചലറുമ്പോൾ തീരത്തിനുള്ള കിതപ്പോ

ടെയും, ആ തമോരുപിണി നൃത്തച്ചുവടുകൾ വച്ചിറങ്ങുകയായി. ഒരു പുവിനായ് ഒരു പുമരംതന്നെ പിഴുതെറിയുന്നവൾ, ഒരു നക്ഷത്രപുഷ്പത്തിനായ് മഹാകാശം തന്നെ കീഴ്മേൽ മറിക്കുന്നവൾ

“ഇവൾ രുദ്ര, മഹാനൃത്തം
തുടരും മണ്ണിൽ വിണ്ണിലും
പതിയെപ്പതിയെ പുകാൽ
വെച്ചു ചിങ്ങംവരുംവരെ.”

വീണ്ടുമിക്ഷിതി ഇഷ്ടഹരിതവേഷം പകർന്ന്, മതിവരെ ക്ഷീരാമൃതം നുകരട്ടെ. മനുഷ്യന്റെ ഉർവ്വരതയും മണ്ണിന്റെ ഉർവ്വരതയും പരസ്പരബന്ധിതമാണെന്ന ഒരു പ്രാചീനസങ്കല്പമുണ്ട്. വറുതിയുടെ ഊഷരതയിലേക്ക്, ഉർവ്വരതയുടെ വർഷാഗമം കവികൾക്കെന്നും ഹർഷോന്മാദജനകമാണ്. ഈ വർഷനൃത്തം വരണ്ടുണങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന മലയാളകാവ്യഭൂമിയിൽ ഒരു ഹർഷനർത്തനമായിത്തന്നെ അനുഭവപ്പെടാതിരിക്കില്ല.

ആത്മാവിഷ്കാരം മനുഷ്യതാവികാസത്തിന്

പ്രണയം, പ്രണയഭംഗം, വിവാഹം ആദിയായ വിഷയങ്ങൾ ‘ആത്മാനിഷ്ഠ’ങ്ങൾ ആണെന്ന് തോന്നാമെങ്കിലും സാഹിത്യത്തിന്റെ അനശ്വര പ്രമേയം എന്നും മനുഷ്യനാണെന്ന കാര്യം മറന്നുകൂടാ. സാഹിത്യകാരൻ എപ്പോഴും മാനവികതയുടെ വക്താവാണ്. ഹ്യൂമനിസമാണ് പുരോഗമന സാഹിത്യത്തിന്റെ മുഖ്യസ്വഭാവം എന്ന് കേരളത്തിൽ പുരോഗമനസാഹിത്യം ഒരു പ്രസ്ഥാനമായി പോരടിച്ച് നിന്നകാലത്ത് അതിന്റെ അമരത്തിരുന്ന പ്രൊഫ. എം.പി.പോൾ നിഷ്കർഷിക്കുകയുണ്ടായി. “മാനുഷികമൂല്യങ്ങളിൽ സ്നേഹത്തിന് അതിപ്രധാനമായ ഒരു സ്ഥാനമുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണ് എല്ലാ സാഹിത്യകാരന്മാരും പ്രേമത്തിന്റെ ജീവതന്തുവിന്മേൽ അവരുടെ മിക്കവാറും കലാസൃഷ്ടികളെ കോർത്തിണക്കുന്നത്.”²

വിവാഹം ഒരു സാമൂഹ്യസ്ഥാപനമാണ്. മൂല്യാധിഷ്ഠിതമായ ഒരു സമൂഹക്രമത്തെ ചിട്ടപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നിയന്ത്രണശക്തിയുമാണത്. മാനുഷികമൂല്യങ്ങളുടെ മഹത്ത്വത്തിലൂന്നുന്ന കൃതികൾ ജീവിതബന്ധികൾ ആണെന്ന് പുരോഗമനസാഹിത്യപ്രസ്ഥാനം ഉദ്ഘോഷിച്ചു. ആ പ്രസ്ഥാനം ഇന്ന് ജീവത്തല്ലെങ്കിലും അത് മുറുകെപ്പിടിച്ച തത്ത്വങ്ങൾ ഇന്നും പ്രസക്തവും പ്രശക്തവുമത്രെ. കേരളത്തിൽ പുരോഗമനസാഹിത്യപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നേട്ടങ്ങളേയും കോട്ടങ്ങളേയും അപഗ്രഥിച്ച് പഠനം നടത്തിയ യശഃശരീരനായ പി.കെ.ഗോപാലകൃഷ്ണൻ തന്റെ പഠനഗ്രന്ഥത്തിൽ അഭി

വീക്ഷിക്കുന്നതിങ്ങനെ: “കല കലയ്ക്കുവേണ്ടി എന്നു മുപ്പതുകളിൽ വാഗി പൂർവ്വം വാദിച്ചിരുന്ന കുട്ടികൃഷ്ണമാരാരെക്കൊണ്ട് ‘കല ജീവിതം തന്നെ’ എന്ന വാദക്കാരനായി മാറ്റുന്നതിനും പുരോഗമനസാഹിത്യപ്രസ്ഥാനത്തിനു കഴിഞ്ഞു. കലയും ജീവിതവുമായുള്ള ബന്ധം ഒരു പുതിയ വസ്തുതയല്ല. ഇടക്കാലത്ത് അറ്റുപോയിരുന്ന കണ്ണിയെ കുട്ടിയോജിപ്പിക്കുകയാണ് പുരോഗമന സാഹിത്യം ചെയ്തത്. മാത്രമല്ല ജീവിതമെന്നത് രാജാക്കന്മാരുടേയും പ്രഭുക്കന്മാരുടേയും മാത്രം ജീവിതമല്ല, സാധാരണ മനുഷ്യന്റെ ജീവിതമാണ് മുഖ്യം എന്ന് സ്ഥാപിച്ചെടുക്കാനും പുരോഗമനസാഹിത്യ പ്രസ്ഥാനത്തിന് കഴിഞ്ഞു.”³

പ്രണയത്തിന്റെ മധുരനൊമ്പരമേറ്റ് പുളയുകയും എന്നാൽ പുളകിതമാവുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരാത്മാവിന്റെ ഉൾത്തുടിപ്പുകൾ ‘നിഴലും മണത്തുപോയല്ലോ’ എന്ന കവനത്തിൽ അനുഭവവേദ്യമാകും. രാപ്പാമിഴികളിൽ ചുംബിച്ചു, വാതായനപ്പാളികളിലൂടെ സമീരനണയുമ്പോൾ അത് തൻപ്രിയനായിരുന്നോ എന്ന് വ്യഥാവിൽ മോഹിച്ചു.

“ചുട്ടുപഴുത്തൊരു ഹൃദയം കഴുകി-
ത്തീയു കെടുത്തിപ്പൊള്ളലടക്കി
സ്വപ്നമൊരിറ്റു പുരട്ടിത്തന്നത്
നീയായിരുന്നോവോ?”

ഒടുവിൽ മോഹങ്ങളുടെ പട്ട ഏരിഞ്ഞൊളുമ്പോൾ വന്നു ചേർന്നത് നീയായിരുന്നു!

ഭഗവദ്ഗീതയുടെ തീച്ചുളയിൽ, നിരാശാവിവശയായവളുടെ വിവാഹ വർത്തമാനമാണ് ‘ചമയ’ത്തിൽ. വധുവിന്റെ ഒരുക്കംതന്നെ എട്ട് കുടുംബം ചെന്നുകൊണ്ട് മേനിയും, ഒട്ടുതുടം കണ്ണീർകൊണ്ട് കരളും നീരാടിയിട്ടാണ്. മണവാളൻ തന്റെ സ്വപ്നപുരുഷന്റെ ശവരൂപമാണ്. ഭഗവദ്ഗീതയിനിക്ക് കല്യാണപ്പന്തൽ ഒരു ബലിവേദിയാണ്. വിവാഹകർമ്മം ഒരു ക്രൂശാരോഹണവും. ഒടുങ്ങാത്ത ത്യാഗോർജ്ജപ്രസരണശേഷിയുള്ള മനസ്സോടെ പീഡനദശ അതിജീവിക്കാനുള്ള ദൃഢനിശ്ചയം ‘ക്രൂശിലേറ്റുക’ എന്ന കാവ്യഖണ്ഡത്തിൽ സമൂർത്തമാവുന്നു. അദ്വൈതത്തിന്റെ ആത്മീയശോഭയും, ദമ്പതകജീവിതത്തിന്റെ ശിവശക്തിയുണയും പ്രസ്ഫുടമാക്കുന്ന കവിതയാണ് ‘രാത്രി’. പ്രണയത്തിന്റെ രാധാ-മാധവ ‘കൾട്ട്’ ഉന്മീലിതമാക്കുന്ന ഒരു കവിതയാണ് ‘അരികിൽ നീയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ.’ വേദനയുടെ മുളളുകൾ നിറഞ്ഞാലും ഇഷ്ടമുള്ളൊരു ഉഷ്മളസാമീപ്യമെഴുന്ന ഭൂമിയിലെ

ജീവിതമാണ് കാമ്യം. അത് തന്നെയാണ് തന്റെ സ്വർഗ്ഗവും എന്ന ദർശനമാണിവിടെ.

പ്രണയവും വിവാഹവും ഇരുതട്ടിലാവുമ്പോൾ ജന്മദയ പ്രതീതിയാണ് സ്ത്രീയിലുള്ളവാക്കുക. പ്രണയസാഹചര്യത്തിനായി ശ്യാമസുന്ദരന്റെ സന്നിധി പുകിയെങ്കിലും വ്യഥാവിലായി. ഭഗപ്രണയവിവശ ഇന്ന് പാർത്ഥസാരഥിയുടെ മുന്നിൽ അഭയാർത്ഥിയായി എത്തുന്നു. എക്കാലവും നിരായനും, നിസ്സംഗനുമായി നിൽപ്പവന്റെ കഴലിണയിൽ കരളിൽ നീറുന്ന കനൽക്കട്ട ഒരു മഞ്ചാടിക്കുരുവായുതിർക്കട്ടെ. ജീവന്റെ വിളക്ക് കൊളുത്തിവെച്ച് കെടാതെ കാവലിരിക്കുന്ന ചിത്രം 'കാറ്റേ കെടുത്താലോ' എന്ന കവിതയിലും മിഴിവാർന്നു നിൽക്കുന്നു. ജീവിതവിശ്വാസം ഊട്ടിയുറപ്പിക്കുന്ന കവിതകൾ എന്ന വിശേഷണവും ഇവ അർഹിക്കുന്നുണ്ട്.

വൃത്തബന്ധം വ്യഥാബന്ധമോ?

കവിതയിലെ താളനിഷ്ഠയോട് വിടപറയാൻ കൂട്ടാക്കാത്തവരുടെ കൂടെയാണ് ലക്ഷ്മീദേവി. ഹ്യുമനിസത്തിന്റെ കൊടിക്കുറ തന്റെ കവിതകളിൽ പണ്ടേതന്നെ പാറിപ്പറപ്പിച്ച കവി എന്ന ഖ്യാതി ഒ.എൻ.വി.ക്കുണ്ട്. പഴയ ഒരു കാവ്യബന്ധം നോക്കുക:

“നിൻസന്ദേഹദുഃഖങ്ങൾ ശാശ്വതമാണതിൽ
നിന്നുയിർക്കൊള്ളുന്ന ഗാനവുമായിതാ
വന്നു നിൽക്കുന്നു ഞാനീ വഴിത്താരയിൽ
വന്നിടും മറ്റൊരു ഗായകൻ നാളെയും.”

ഒ.എൻ.വിയുടെ ഈ ദീർഘദർശനത്തെ 'ഉല്പാപാവകൾ' ഒട്ടൊക്കെ സാധൂകരിക്കുന്നുണ്ട്. മനുഷ്യന്റെ വലിപ്പം അവൻ അനുഭവിക്കുന്ന ദുഃഖങ്ങളുടെ വലിപ്പമാകുന്നു എന്ന 'മാരാർ വീക്ഷണ'വും ഈ കാവ്യാസാദനവേളയിൽ ഏറെ സംഗതമായി തോന്നുന്നു.

ശിഥിലബന്ധങ്ങളായ ഈണങ്ങളോട് മമതയുള്ള കവിയാണ് ലക്ഷ്മീദേവി എന്നുകൂടി അവതാരക വിലയിരുത്തുന്നു. ചരന്ദസ്സു പക്ഷേ ഇക്കാലത്തും വിവാദമുക്തമായ വിഷയമല്ല. വാക്യങ്ങൾ മുറിച്ച് അട്ടിയിട്ടച്ചുടിക്കുന്നതാണ് കവിത എന്നൊരു മിഥ്യാധാരണ ഇപ്പോൾ വർദ്ധമാനമായിരിക്കയാണ് എന്ന് ടി. പത്മനാഭൻ ഈയടുത്ത കാലത്ത് മഹാകവി ജി.ഓഡിറ്റോറിയത്തിൽ വച്ചുതന്നെ നിരീക്ഷിച്ചിരുന്നു. 'അത്യന്താധുനികത' കത്തിപ്പടർന്ന കാലത്താണ് വൃത്തത്തിൽ നിന്നുള്ള മുക്തിവാദത്തിന് മുഴക്കം കിട്ടിയത്. തുടർന്ന് കള്ളനാണയങ്ങൾ കവിതയിൽ ധാരാളം പ്രചരിച്ചു. ഒരു കാലത്ത്

സാഹിത്യസംസ്കാരങ്ങളുടെ 'ചുട്ടാട്ടി' എന്ന് വാഴ്ത്തപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു പ്രസിദ്ധീകരിണത്തിന്റെ പത്രാധിപരായിരുന്ന, യശശ്ശരീരനായ എൻ.വി.കൃഷ്ണ വാരിയർ നിഷ്കർഷിച്ചത് കാണുക: "വാക്കുകൾ കഴിയുന്നത്ര കുറച്ചും, ഉള്ളടക്കം കഴിയുന്നത്ര കൂട്ടിയും, പ്രതിപാദ്യം മുഴുവൻ ഒരൊറ്റ കേന്ദ്രബിന്ദുവിലേക്കുറപ്പിച്ച് ഐകാഗ്ര്യം സമ്പാദിച്ചും, വൃത്തസംഗീതത്തിന്റെയും അലങ്കാരത്തിന്റെയും വെൺകളി പുരട്ടിയുമാണ് കവിതക്ക് കലാഭംഗി ഉണ്ടാക്കേണ്ടത്."4 കവിതയിൽ സംഗീതമുണ്ട്, സംഗീതത്തിൽ കവിതയുമുണ്ട് എന്ന് സുഗതകുമാരിയും ഉപദർശിച്ചല്ലോ.

കേരള കവിതയിൽ നവീന ഭാവുകത്വം മെനഞ്ഞവരിൽ പ്രമുഖനാണ് പ്രശസ്തകവി എൻ.എൻ.കക്കാട്. 'ശലഭഗീതം' ഒഴിച്ചുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവ്യ സമാഹാരങ്ങളിൽ ഒന്നിലും നിയതമായ വൃത്തദീക്ഷയില്ല. എന്നാൽ ആശ്ശ്മവൃത്തങ്ങളിൽ സംഗീതമുണ്ട്; ഭാവതാളമുണ്ട്. കോഴിക്കോട് നഗരത്തിന്റെ സായാഹ്നാന്തരീക്ഷം ധനിപ്പിക്കുന്ന 'പാർക്കിൽ' എന്ന കവിതയിലെ-

“ഗാനാലാപനകളഭാഷണ-
കങ്കണരിംവണ നവവസനോന്മദമർമ്മര-
നർമ്മപരാഭവ പരിഭവ പരിഹാസ-
കഷായിത പരിവാഹം...”

എന്ന ഒറ്റ സമസ്തപദം തന്നെ ഒന്നാംതരം ദൃഷ്ടാന്തം. കേരളത്തിന്റെ ടി.എസ്.എലിയറ്റ് എന്ന പുകൾപ്പേര് കിട്ടിയെങ്കിലും “മലയാളകവിതക്ക് പറ്റിയ ഏറ്റവും വലിയ വിപത്ത്” എന്ന പഴിയും കക്കാട് ഏൽക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മാനുഷികഭാവങ്ങളുടെ ആർദ്രോന്മീലനവും, ജീവിതാനന്ദത്തിന്റെ പ്രസന്നതയും അനുഭവിക്കേണമോ, 'സഫലമീയാത്ര' പോലുള്ള കക്കാട്- കവനങ്ങളിലേക്ക് കടക്കണം.

വൃത്തസംഗീതം, അഥവാ താളം കവിതയുടെ കിന്നരിത്തലപ്പാവല്ല, പ്രത്യുത അനിവാര്യമായൊരു ഊർജ്ജപ്രഭവകേന്ദ്രമാണ്. മലയാളകവിത ഏതാനും വരട്ടുതത്ത്വാവാദികളുടെ 'കടകമാപ്രഹസന'മായി മാറുന്ന ഈ വരണ്ട കാലാവസ്ഥയിൽ 'ഉപ്പുപാവകളു'ടെ വർഷനർത്തനം ഹർഷോന്മാദജനകം തന്നെയാണ്. കാവ്യഭൂമികയെ ഇഷ്ടഹരിതവേഷമണിയിക്കാൻ പോന്ന വർഷനർത്തനം ആകുന്നു, ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ കവിതകൾ.

---

1. കാവ്യതത്ത്വപ്രവേശിക- എം.കെ. സാനു (പേജ് 31)
2. കലയും സാഹിത്യവും ഒരു പഠനം - പി.കെ.ഗോപാലകൃഷ്ണൻ (പേജ് 163)
3. പുരോഗമനസാഹിത്യപ്രസ്ഥാനം - നിഴലവും വെളിച്ചവും, പി.കെ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ (പേജ് 135)
4. ഞങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുത്ത് - എൻ.വി.രാമവാര്യർ (പേജ് 167)

Kottakkal
കോട്ടക്കൽ

നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ഔഷധസംസ്കാരം

ആരോഗ്യസംരക്ഷണത്തിന് ലോകമിന്ന് ഉറ്റുനോക്കുന്നത് ആയുർവേദത്തിലേക്കാണ്. കഴിഞ്ഞ നൂറ്റാണ്ടിൽ ആയുർവേദത്തിന്റെ നവോത്ഥാനത്തിന് വഴിതെളിച്ചത് വൈദ്യരത്നം പി. എസ്. വാരിയർ ആണ്. 1902-ൽ അദ്ദേഹം സ്ഥാപിച്ച കോട്ടയ്ക്കൽ ആര്യവൈദ്യശാലയാണ് ലോകഭൂപടത്തിൽ ആയുർവേദത്തെ അടയാളപ്പെടുത്തിയത്.

ആധികാരികമായ ആയുർവേദം

	<p>വൈദ്യരത്നം പി.എസ്. വാരിയരുടെ ആര്യവൈദ്യശാല കോട്ടയ്ക്കൽ-676 503, കേരളം</p>	
--	--	--

Tel: 0483-2808000, 2742216, Fax:2742572, 2742210
E-mail: mail@aryavaidyasala.com / avsho@sancharnet.in
Web: www.aryavaidyasala.com

കോട്ടയ്ക്കലും ഡൽഹിയിലും ആലുവയിലും കൊച്ചിയിലും (തൃക്കാക്കര) ആശുപത്രികൾ ▶ കോട്ടയ്ക്കൽ ചാരിറ്റബിൾ ഹോസ്പിറ്റൽ ▶ കോട്ടയ്ക്കലും കഞ്ചിക്കോട്ടും ഔഷധനിർമ്മാണഫാക്ടറികൾ ▶ അഞ്ഞൂറിലധികം ശാസ്ത്രീയ ഔഷധങ്ങൾ ▶ ഗവേഷണത്തിനും പ്രസിദ്ധീകരണത്തിനും പ്രത്യേകം വിഭാഗങ്ങൾ ▶ ഔഷധത്തോട്ടങ്ങൾ ▶ ഔഷധസമ്പഗവേഷണകേന്ദ്രം ▶ ആയുർവേദപഠനസൗകര്യങ്ങൾ ▶ 20ശാഖകൾ, 1200-ൽപരം അംഗീകൃത വിതരണക്കാർ ▶ പി.എസ്.വി. നാട്ടമ്പലം ▶ വൈദ്യരത്നം പി.എസ്. വാരിയർ മ്യൂസിയം